

«ՄԱՐՏԻ 1-Ի ԴԵՊՔԵՐԻ ԴԵՏԵԲԱՆՔՈՎ ԿԱԼԱՆԱԲՈՐՈՒԹՅԱՆ ԱՆՁԻՆՔ ՊԱՏԱՆԴՆԵՐԵՆ ԳՈՐԾՈՂ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԶԵՆՔԻՆ» ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՑ ԶՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՏԵՆԱՊԵՏՈՎ

Դեկտեմբեր 9-ին, Երեւանի «Հայքելի» մամուլի ակումբէն ներս տեղի ունեցած բանավեճի հիւրերն էին Ս.Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան Հայաստանի վարչութեան ատենապետ Լիւդմիլա Սարգսեանը եւ ՀՀԿ-ական պատգամաւոր, Ազգային ժողովի պետաիրաւական հարցերու մշտական յանձնաժողովի նախագահ Ռաֆիկ Պետրոսեանը:

Քաղաքական բանավեճի ընթացքին պատգամաւորը անընդհատ կը մերժէր Հայաստանի մէջ քաղաքական բանտարկեալներու գոյութիւնը: Ընկերուհի Սարգսեան ընդդիմանալով՝ տուաւ քաղաքականութեան վերաբերյալ բառի սահմանումը. «Եթէ մեղադրական գործերի հիմքում չկան նիւթեր, որոնք առ այսօր ապացուցում են այդ մարդկանց մեղքերը, ուրեմն նրանք քաղաքական բանտարկեալներ են: Ինքնաբերական ընթացքում, ժամանակին, երբ Ձեզ հարց տուեցին, թէ ինչ գնահատական կը տաք այս գործերին, Դուք ասացիք՝ ժամանակ է պէտք: Անցել է 9 ամիս, եւ Հայաստանում չկայ մի մարդ, որը կասկածում է, որ բոլոր այդ գործերը սարքուած են: Ոչ ոք չի կասկածում, որ այդ մարդիկ անմեղ են, ոչ մի յանցանք չեն գործել, ինչպէս որ մեզանից իւրաքանչիւրը, որոնք չզիտես ինչու՝ ազատութեան մէջ են: Հետեւաբար՝ Մարտի 1-ի դէպքերի հետեւանքով կալանաւորուած անձինք պատանդներ են գործող իշխանութիւնների

Ս.Դ. Հ. Գ. Հայաստանի վարչութեան ատենապետ Լիւդմիլա Սարգսեան

ձեռքին: Սա ողջ հասարակութեան գնահատականն է այդ գործերի վերաբերեալ», - ըսաւ ան:

«Դուք գտնում էք, որ մենք Հայաստանում ունենք անկախ իրաւական համակարգ»,- Հարց տուաւ Լիւդմիլա Սարգսեան Հանրապետական պատգամաւորին: Ի պատասխան Ռաֆիկ Պետրոսեան ըսաւ. «Ես չեմ կարող ասել, թե մենք հարիւր տոկոսանոց անկախ դատական համակարգ ունենք, բայց արուել են բազմաթիւ բաներ: Մինչեւ Սահմանադրութեան ընդունումը՝ 95 թիւը, վատթար վիճակում էր, բայց յետոյ ահազին փոփոխութիւններ եղան: Արդարադատութեան խորհուրդը, որից ամէն ինչ պէտք է սկսուէր, դեռեւս

Շաբ.ը էջ 4

ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՆԿՐԵՍԸ ԿԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԵ՛ «ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱԲՈՒՆՔՆԵՐՈՒ ԱՌՈՒՄՈՎ ԶԱՅԱՍՏԱՆ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵ ՈՂԲԱԼԻ ՊԱՏԿԵՐ»

Հայաստանի առաջին նախագահ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի գլխաւորած Հայ Ազգային Գոնկրէսը Երեքշաբթի, Դեկտեմբեր տարածեց յայտարարութիւն՝ Մարդու իրաւունքների համընդհանուր հռչակագրի ընդունման 60-րդ տարեդարձի առթիւ՝ նշելով, որ Հայաստանի մէջ այս առումով ողբալի պատկեր է:

Յայտարարութեան մէջ ըսուած է.-

«Դեկտեմբերի 10-ին լրանում է Մարդու իրաւունքների համընդհանուր հռչակագրի 60 տարին: Այն ներգործուն փաստաթուղթ է ու շարունակում է աշխատել ամէն օր՝ պայմանաւորելով ժողովուրդների ոչ միայն ազատութեան, ժողովրդավարութեան, քաղաքակրթութեան, այլեւ տնտեսական զարգացման ու հզօրացման տեմպերն ու մակարդակը: Հայաստանում այս առումով ողբալի պատկեր է, որ ամբողջութեամբ ու նողկալի մանրամասներով բացառապէս յատկապէս վերջին նախագահական ընտրութիւններով:

ա) Խալառ ոտնահարուած են ազատ խօսքի, տեղեկատուութիւն ստանալու, ազատ տեղաշարժի, նամակագրութեան գաղտնիութեան եւ այլ հիմնարար իրաւունքներ, ընդհուպ կեանքի իրաւունքը:

բ) Ոտնահարուած է ազատ ընտրութիւնների միջոցով իշխա-

նութիւն ձեւաւորելու իրաւունքը. Փետրուարի 19-ին Հայաստանում տեղի ունեցած ընտրութիւններում Համաժողովրդական շարժման թեկնածու Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի օգտին քուէարկեց ընտրողների ջախջախիչ մեծամասնութիւնը, մինչդեռ գլխավայր շրջուեցին ընտրութիւնների արդիւնքները եւ յաղթող հռչակուեց իշխանական թեկնածուն:

գ) Մարտի 1-ին Ազատութեան հրապարակում տեղի ունեցաւ խաղաղ ցուցարարների գազանային ջարդ, իսկ նոյն օրը երեկոցեան խաղաղ ցուցարարների դէմ կիրառուեց նաեւ յատուկ միջոցներ ու հրազէն, զոհուեց առնուազն 10 մարդ:

դ) Քաղաքական համոզմունքների համար հետապնդուել ու հալածանքների են ենթարկուել շուրջ 10,000 քաղաքացիներ: Մօտ 150 մարդ քաղաքական դրդապատճառներով յայտնուեցին անազատութեան մէջ, նրանցից 67 հոգի առ այսօր էլ դեռ քաղաքական բանտարկեալներ են:

ե) Մերժել են քաղաքական ընդդիմութեան՝ խաղաղ հաւաքներ անցկացնելու 91 յայտ, տամբեակ անգամներ հրաժարուել են դահլիճներ տրամադրել ժողովներ անցկացնելու համար:

Շաբ.ը էջ 4

ՆՇՈՒԵՑԱԻ ԵԿՐԱՇԱՐԺԻ 20-ԱՄԵԱԿԸ ՆԱԽԱԳԱՅ ԾՈՐԾ ՊՈՒՇ ԶԱՆԴԵՍ ԵԿԱԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՄԲ

Կիրակի, Դեկտեմբեր 7-ին նշուեցաւ 1988 թուականի՝ Հայաստանի աւերիչ երկրաշարժի 20-րդ տարելիցը: Յիշատակի արարողութիւններ տեղի ունեցան երկրի ամբողջ տարածքին, ինչպէս նաեւ՝ բազմաթիւ երկրներում մէջ:

Այս Առթիւ Գիւմրի ժամանած էին Սերժ Սարգսեանն ու Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Բ.-ը, իրենց ընկերակցող պատուիրակութիւններով:

Սուրբ Աստուածածին եկեղեցու մէջ նախ մատուցուեցաւ հոգեհանգստեան կարգ եւ Սուրբ պատարագ: Այնուհետեւ պատուիրակութիւնը՝ Սերժ Սարգսեանի գլխաւորութեամբ ոտքով անցաւ քաղաքի հրապարակը՝ դէպի Ամենափրկիչ եկեղեցի, որու բակէն ներս կատարուեցաւ բացումը մոսկուաբնակ հայազգի քանդակագործ Ֆրիդ Սողոմեանի հեղինակած յուշարձանին:

«Հաշուած տարիներ յետոյ կը կարողանաք ամբողջովին յաղթահարել աղէտի բոլոր հետեւանքները», - իր ելուցքի ընթացքին ըսաւ Սերժ Սարգսեան: «Երբ ասում եմ՝ ամբողջովին, նկատի ունեմ, որ երկրաշարժի հետեւան-

քով անօթեւան ընտանիքներ չեն լինելու, վերականգնուելու է բնականոն եւ օրէցօր բարելաւուող կեանքը: Մենք սա խոստացել ենք եւ անելու ենք: Չնայած գլոբալ տնտեսական ճգնաժամի իրողութեանը, չնայած գոյութիւն ունեցող խոչընդոտներին, մենք սրան հասնելու ենք»:

Վանաձորի մէջ տեղի ունեցած արարողութիւններուն մասնակցեցան վարչապետ Տիգրան Սարգսեան եւ Ազգային ժողովի նախագահ Յովիկ Աբրահամեան:

Երկրաշարժի 20-ամեակին առթիւ Միացեալ Նահանգներու Երեւանի դեսպանատունը տարածեց նաեւ նախագահ Ճորճ Պուշի յայտարարութիւն:

«Լորան եւ ես մեր վշտակցութիւնները կը յայտնենք 1988-ի Դեկտեմբեր 7-ին Հայաստանի հիւսիսային շրջաններուն մէջ պատահած հուճկու երկրաշարժի 20-րդ տարելիցի առթիւ», ըսուած էր Ամերիկայի նախագահի յայտարարութեան մէջ:

«Այսօր, 20 տարի ետք, մենք վերստին կը չիւնենք Ամերիկայի

Շաբ.ը էջ 19

ԹՈՒՐԲ ՄՏԱԲՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՆԵՐՈՒՄ ԿԸ ԶԱՅՅԵՆ՝ «1915 ԹՈՒՎԱԿԱՆԻ ԴԵՊՔԵՐՈՒՆ ԱՌԻԹՈՎ», ԻՍԿ ԶԱՅ ՄՏԱԲՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ԴԻՄԵՆ ՆԱԽԱԳԱՅ ԳԻԼԻՆ

Խումբ մը թուրք մտաւորականներ հրապարակաւ ներողութիւն խնդրած են «1915 թուականին օսմանեան հայերու հետ կատարուած մեծ դժբախտութեան» առիթով:

Ըստ թրքական Today's Zaman թերթի, թուրք մտաւորականներու խումբը, որոնց շարքին են քաղաքագէտներ Պասկին Օրան եւ Ահմետ Ինսել, լրագրողներ Ալի Պայրամօղլու եւ ձենկիզ Ակտար, տարածած են յայտարարութիւն, որում մէջ անհատապէս ներողութիւն կը հայցեն Հայոց Յեղասպանութեան եւ ցեղասպանութեան փաստի ժխտման համար:

Խումբը թուրքիոյ այլ քաղաքացիներէն նոյնպէս կը խնդրէ միանալ իրենց յայտարարութեան, որ ունի հետեւեալ ձեւակերպումը. - «Իմ խիղճը թոյլ չի տար ընդունիլ 1915 թուականին օսմանեան հայերի հետ կատարուած մեծ դժբախտութիւնը եւ այդ փաստի

Թուրքիոյ նախագահ Աբդուլլա Գիլ

Ժխտումը: Ես կը մերժեմ այս անարդարութիւնը եւ իմ ազատ

Շաբ.ը էջ 19

ԸՆՁԱՍՏԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

ԵՐԳ ԸՈԳԵՒԱՆԳԱՐՄՈՒՆԵՐԻ

ԴԵՊԻ «ՔԱՂԱՔԱԿԻՐԹ» ԿՈՌՈՒՊՑԻԱ

Մարտի 1-ի գործը, փաստօրէն, միջազգային մասշտաբներ է ստանում: Ինչ կարող են անել. մեր իրաւապահները շատ պրոֆեսիոնալ են եւ ի հեճուկա մեր գործադրած տիտանական ջանքերի՝ գլխի ընկան, որ մեր ծրագրերին ու որոշումներին մասնակից է եղել նաեւ հանրայայտ ռեժիսոր եւ դերասան Մել Գիբսոնը:

Մարտի 1-ի գործից անջատուած մասով դատախազութիւնը, թերեւս, մեղադրանք կ'առաջադրի յայտնի դերասանին, քանի որ նա փետրուարեան յայտնի օրերին Ազատութեան հրապարակում հաւաքուածներին էկրանից Հայաստանի սահմանադրական կարգը բռնութեամբ տապալելու հրապարակային կոչեր է արել իր նկարահանած «Քաջարի սիրտը» ֆիլմի միջոցով:

Անհանգստանալու որոշակի շարժառիթներ ունեն նաեւ խորհրդային «Իվան Վասիլեւիչը փոխում է մասնագիտութիւնը» ֆիլմում նկարահանուած անձինք, ովքեր փետրուարեան յայտնի օրերին Ազատութեան հրապարակի մարդկանց մոլորութեան մէջ զցցեցին:

Համաձայն էք, որ նրանք նկատի ունէին Սերժ Սարգսեանին. եւ իսկապէս, էլ ում, եթէ ոչ Իվան Վասիլեւիչ Բուռնչային է յիշեցնում Սերժիկ Սարգսեանը: Այո, Իհարկէ, ճիշդ է դատախազութիւնը, երբ նկատել է, որ շուրջօրեայ հանրահաւաքի օրերին Ազատութեան հրապարակում հնչեցուած էին այդպիսի երգեր, որ զրգուեն մարդկանց:

Վերջենք, օրինակ, այդ օրերին ամենաշատ հնչած երգերից մէկը՝ «Արեւիկ» մանկապատանեկան խմբի «Երազանքների բարի փերի»:

Ցանկացած նորմալ մարդ, դէ, ասենք, Աղուան Յովսէփեանի կամ Սերժ Սարգսեանի տիպի նորմալ մարդիկ, այս երգը լսելիս միանգամից զազազում են, կատաղում են, զրգուում են եւ ուզում են բռնութիւններ գործել Աղուձախ: Յամենայնդէպս՝ Աղուան Յովսէփեանը, Սերժ Սարգսեանն ու Ռոբերտ Քոչարեանը այսպէս են

վարուում, որովհետեւ «Երազանքների բարի փերի» երգը նրանց յիշեցնում է իրենց մանկութեան մասին, եւ ի դէպ, Մարտի 1-ին նրանց երազանքների փերին իրականացրեց իրենց մանկութեան երազանքը՝ նրանք արիւն յեղեցին, անմեղ մարդկանց սպանեցին: Ահա այսպիսին է եղել նրանց մանկական երազանքը:

Էլի կային ռազմաշունչ երգեր «Ազատութեան» հրապարակում. «Արաբօ, Արաբօ՝ քաջ ֆիդայապետ, գնանք հայեր, գնանք՝ կուռենք թուրքի հետ»: Ո՞ւմ յայտնի է, թէ ովքեր են թուրքերը: Եթէ ոեւէ մէկին յայտնի է՝ գլխաւոր դատախազութեան մեղադրական եզրակացութիւնը թղթի վրայ ամրագրել է, թէ ում պէտք է նկատի ունենալ՝ թուրք ասելով: Մարտի 1-ին համոզուեցինք, որ այդ մարդիկ լիովին վաստակել են այդ բարձր կոչումը: Բա Քոչարին. Ազատութեան հրապարակում անընդհատ հնչում էր Քոչարին, որը մեր երաժշտական միջավայր է մտել ջհուղամաստնական ուժերի միջոցով՝ մարդկանց գազազցեցնելու, հոգեխանգարմունքի մէջ զցցելու, ատելութիւն սերմանելու համար:

Ուրիշ երգեր էլ են եղել Ազատութեան հրապարակում, որոնց միջոցով ընդդիմութիւնը թշնամանք էր սերմանում Հայաստանում: Ահաւասիկ՝ այդ երգերից մէկի տեքստը. «Ախպեր ջան, քեզ դուրբան, իմ գլուձանը դու ես, դու»:

Ահա, սիրելի բարեկամներ, դեռ քիչ էին Հայրենիք, Ընտանիք, Յաղթելու ենք բառերը, հիմա էլ, ախպեր ջան՝ քեզ դուրբան: Ահա այսպէս են մարդիկ սեպ խրել ազգի երկու հատուածների միջեւ, եւ փառք Աստուծոյ, որ մենք ունենք այնպիսի դատախազութիւն, որը հասկանում է, թէ ինչ է նկատի առնուում «ախպեր ջան», «ընտանիք», «քեզ դուրբան», «երազանքների բարի փերի», «հայրենիք», «մեր երազը վառ դու կատարիր» եւ այս կարգի այլ կողաւորուած արտայայտութիւնների տակ:

Մօտաւորապէս 21 դար առաջ Յովհաննէս Մկրտչի մօտ եկան մկրտուելու ցանկութիւն ունեցող զինուորականներ եւ հարցրեցին, թէ ինչ է պէտք անել: Ի պատասխան՝ Յովհաննէս Մկրտչին ասաց. «Ոչ մէկից բռնութեամբ կամ զրպարտութիւն անելով դրամ մի՛ վերցրէք: Բաւարարուէ՛ք ձեզ տրուած ռոճիկով» (Ղուկաս, 3): Սկզբնաղբերում նշուած է, թէ յատկապէս ո՞ր զինուորականներն էին մկրտուում՝ տեղացի (հրէական), թէ՞ օտարերկրեայ (հռոմէական), բայց դա այնքան էլ հական է, քանի որ կոռուպցիան ինչպէս 21 դար առաջ, այնպէս էլ այսօր միջազգային խնդիր է. պետական «զէնք ու զրահ» հագած մարդը չի բաւարարում պետական ռոճիկով (ինչպիսին էլ այն լինի) եւ միշտ փորձել ու փորձելու է ձեռք բերել հարստանալու այլ միջոցներ: Եւ քանի որ խնդիրն առաջացել է նախնադարեան-համայնական կարգերից եւ չի ճանաչում ազգութիւն ու սահման, մարդկութիւնը որոշել է նշել կոռուպցիայի դէմ պայքարի միջազգային օրը, որը հենց Դեկտեմբերի 9-ն է:

Զարգացած երկրներում կոռուպցիան «քաղաքակիրթ» ձեւեր է ստանում: Ենթադրենք, «փուչիկ» բանկիրը նոյնքան «փուչիկ» ռեյտինգային գործակալութեանը կաշառք է տալիս, որպէսզի վերջինս բանկին տայ բարձրագոյն վարկանիշը, ինչի հետեւանքով դիւրահաւատ մարդիկ իրենց փողերն այդ բանկն են տանում, իսկ յետոյ պարզուում է, որ այդ բանկը հէջ էլ AAA է, այլ ճիշդ հակառակը: Եթէ կայ ֆինանսական ճգնաժամ, ուրեմն դա ինչ-որ մէկին պէտք էր, եւ այդ «ինչ-որ մէկը» դրա միջոցով հսկայական փողեր է աշխատել: Ոչ քաղաքակիրթ երկրներում կոռուպցիան էլ է համապատասխան մակարդակի. «գաիշ-

Հ.Գ. Արաբօ, Արաբօ՝ քաջ ֆիդայապետ, գնանք, հայեր, գնանք, կուռենք թուրքի հետ:

ՆԻԿՈՒ ՓԱՇԻՆԵԱՆ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ»

նիկը» վարորդներից կաշառք է վերցնում (ընդ որում, որքան մեծ է «պաշտօնական» տուգանքը, այնքան շօշափելի է կաշառքը), այդ կաշառքից պարբերաբար «նալոգ» է մուծում դասակի հրամանատարին, հրամանատարը, ասենք, բաժնի վարիչին, վարիչը՝ վարչութեան պետի տեղակալին եւ այլն: Առանց կաշառք վերցնելու հնարաւոր է աշխատել գաիշնիկ (ընդհանրապէս՝ ոստիկան, հարկահաւաք, մաքսաւոր, դատախազ եւ այլն), որովհետեւ ամէն շաբաթ կամ ամէն ամիս կանգնած են վերադասին «նալոգ» տալու անհրաժեշտութեան առաջ: Իհարկէ, Հայաստանն էլ, որպէս անցումային երկիր, կամաց-կամաց անցնում է կոռուպցիայի «քաղաքակիրթ» ձեւերի: Ենթադրենք, նախարարը «բիզնես է բացում» իր որդու, հօրեղբօր տղու կամ գոքանչի անունով եւ, օգտագործելով իր նախարարական հնարաւորութիւնները, պարտաւորեցնում է պետական գերատեսչութիւններին գնել հենց այդ բիզնեսի արտադրանքը: Անշուշտ, կոռուպցիա է, բայց՝ աւելի նուրբ, դժուար ապացուցելի, ամերիկեան ստանդարտներին մօտեցող:

Վերջերս իշխանութիւնները որդեգրել են կոռուպցիայի դէմ պայքարի աստուածաշնչեան մօտեցում. ամէն մի արարածից մի գոյգ: Վերջին ամիսներին կաշառակերութեան համար բռնել էին երկու ոստիկանի, երկու ԴԱՀ-ականի, երկու «կադաստրայինի», երկու «կլլուէնիկի»: Ինչ խօսք, փայլուն արդիւնքների մասին զեկուցելու գերազանց մեթոտ է: Հետաքրքիր է՝ այդ պայքարը պսակուելու է երկու նախարարի ձեռքակալմամբ:

ԱՐԱՄ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ «ԱՌԱԻՕՏ»

ՄԱՍԻՍ ՇԱՐԱԹ-ԱԹԵՐԹ ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ՝ ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԱՆ ԶՆՁԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի ԽՄԲԳԻՐ SOPEB ԱՐՇԱԿ ՊԱՁԱՆՅԵԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ՝ ՊԱՐԻԵԼ ՄՈՒՆՅԵԱՆ ՍԱՅԱԿ ԹՈՒԹՅԵԱՆ ՎԱԶԳԷՆ ԽՈՏԱՆԵԱՆ ՅԱՐՈՒԹ ՏԵՐ ՂԱԻԹԵԱՆ Պեռ. (626) 797-7680 Ֆաքս. (626) 797-6863 E-Mail: massis2@earthlink.net http://www.massisweekly.com MASSIS Weekly Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA 1060 N. Allen Ave. Pasadena, CA 91104 Phone: (626) 797-7680 Fax: (626) 797-6863 (USPS 667-310) (ISSN 0744-334X) Published Weekly Except Two Weeks in August ANNUAL SUBSCRIPTION RATES: USA \$50.00, Canada \$60 (Second Class), \$75.00 (Air Mail) Overseas \$85.00 (2nd Class Mail), \$125.00 (Air Mail). All payments must be made in US funds & Drawn on US banks. Periodicals Postage Paid at Pasadena CA. Please Send Address Change To MASSIS WEEKLY 1060 N. Allen Ave. Pasadena, CA 91104

ԵՐԲ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ ՈՐՈՏՈՒՄ ԵՆ, ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԼՈՒԻՄ ԵՆ

Պետական եւ ոչ պետական բուհերի ուսանողների անխախտ բրդը օրերս ցնցեց մայրաքաղաք Երեւանի փողոցները: Դա հայրենասիրութեան անսանձ պոռթկում էր, որը մարեց նոյնքան արագ ու անսպասելի, որքան սկսուել էր:

Իրենց հայրենասիրութեան ձեռքը կրակն ընկած ցասումնաւատ ուսանողներին սաստիկ բարկացրել էր Վրաստանում հայկական եկեղեցու նկատմամբ կատարուած ոտնձգութիւնը: Ստորագոյն արարք, որն իսկապէս արժանի է դատապարտման, որը վանդալիզմի օրինակ է իր մտայղացմամբ եւ իրագործմամբ, որի մեղաւորները պէտք է ենթարկուեն խստագոյն պատասխանատուութեան:

Ըստ երեւոյթին համոզուած լինելով, որ Վրաստանի արտաքին քաղաքականութեան անկիւնաքարը կամ առանցքային խնդիրը հայկական յուշարձանների աւերումն է, եւ Վրաստանի իշխանութիւնների առջեւ ծառայած թիւ 1 խնդիրն էլ հայկական մշակոյթը

ցեղասպանելն է՝ հայ ուսանողները երկու լօգունգ էին վանկարկում. «Վրաստան, ձեռքերդ հեռու հայ եկեղեցուց», «Ո՛չ մշակութային ցեղասպանութեանը»: Հենց այս վանկարկումներն էին, ի դէպ, առաւել հաճոյքով եթեր պիւտում ՀՀ ազատ եւ պատասխանատու հեռուստատիւները: Այնքան շատ սփռեցին, որ կասկածի որդերը ի վերջոյ սկսեցին կրծել ուսանողների ցոյցի մասին եթերից տեղեկացող հայ հեռուստատիւներին. չլինի «Թէ հայկական եկեղեցիներ ի պաշտպանութեան առաքելութիւնը Հայաստանի կառավարութիւնը վերապահել է բացառապէս պետական եւ ոչ պետական բուհերի ուսանողներին: Սա՛ կասկածի առաջին որդը: Երկրորդ որդն էլ կրծում էր՝ բա Հայ Առաքելական եկեղեցին ինչ է մտածում, էս ո՞ւր

է, էս ինչու է ասպարէզը թողել ուսանողութեանը, որը քիչ է մնում՝ պատերազմ յայտարարի հարեւան երկրին ու ցուցապատառները պարզած՝ գնած, փրկի հայկական մշակոյթը ցեղասպանութիւնից...

Յաւալի է, որ Վրաստանում կատարուող վանդալիզմը արժանաւորում է ՀՀ իշխանութիւնների քար լուծութեանը: Յաւալի է, որ տաքուելի ուսանողների ձայնը շատ աւելի բարձր է հնչում, քան հայ եկեղեցու ձայնը: Էլ աւելի ցաւալի է, որ չնայած ուսանողները ջանք ու եռանդ էին խնայում իրենց բողոքը բարձրաձայնելու, բայց մի տեսակ հաւատ չէր ներշնչում, թէ բողոքի ցոյցն ինքնաբոլի է. ասես ինչ-որ մէկը վարժեցրել էր նրանց եւ բայ թողել փողոց:

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ «ՏԱՐԵԳԻՐ»

ՄԱՍԻՍ ԱՄԵՆԱՎՍՏԱՀԵԼԻ ԱՂԲԻՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻ ԼՈՒՐԵՐՈՒ

ԸՆՏԱՍՏԱՆ

ՔՆՆԱՐԿԵՑԻՆ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱԴՈՒՆՔՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Դեկտեմբերի 8-ին տեղի ունեցավ «Մարդու իրավունքները Հայաստանում» խորագրով հա-

Միջոցառման ընթացքում անդամակցության կատարող Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրին և Հայաստանի ստանդարտի պարտականություններին, քննարկությունները, ցուցադրությունը, Տիգրան Պասկե-

Հաղթանի մասնակցությունը և անհատները:

ՏԻԿ. ՏԵՐ-ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԸ ՉԻ ԶԱՍԿԱՆՈՒՄ ԵՒ ՉԻ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ

ԵՐԵՎԱՆ, «ԱՅԲ-ՖԷ»: «Դատարկ խօսքեր երբեք մեկին պետք չեն, եթե մենք չենք յարգում մեր դիմացինի իրավունքները: Միայն դրանով մենք կարող ենք ցույց տալ, որ ինքներս մեզ յարգում ենք: Ես այլ յարգանք չեմ հասկանում եւ չեմ ընդունում: Համոզուած եմ, որ ժողովուրդն էլ չի ընդունում»,- այսօր Մարդու իրա-

Միջոցառման ավարտին հաւաքի մասնակիցները (աւելի քան 150 ստորագրութիւն) համատեղ յայտարարութիւն ընդունեցին, որ-

«Այն ժամանակ, երբ աշխարհը նշում է Մարդու իրաւունքների համընդհանուր հռչակագրի 60-ամեակը, Հայաստանի բանտերում են պահուած աւելի քան 70 քաղբանտարկեալներ, հարիւրաւոր մարդիկ են թարկուած են հալածանքների եւ ազատուած են աշխատանքից՝ միմիայն իրենց տեսակէտը յայտնելու համար: Նրանցից շատերը զրկուած են սեփականութիւնից ու գոյատեւելու միջոցներից եւ ստիպուած են հեռանալու սեփական երկրից»:

Որպէս եզրակացութիւն՝ յայտարարութեան մէջ նշուած է.

«Մենք հաւատում ենք, որ Հայաստանի իւրաքանչիւր քաղաքացու նկատմամբ մարդու իրավունքների ճանաչումը, վերականգնումը եւ պաշտպանութիւնը միակ միջոցն է, որով հնարաւոր է յաղթահարել ներկայիս ճգնաժամը»:

«ՍՄԲԱՏ ԱՅՎԱԶԵԱՆԻՆ ՉԵՆ ԶԱՄԱՐՁԱԿՈՒԻ ՆԵՐՄԱՆ ԴԻՍՈՒՄ ԳՐԵԼՈՒ ԱՌԱՋԱՐԿ ԱՆԵԼ»

Դեկտեմբեր 8-ին, լրագրողները «Հանրապետութիւն» կուսակցութեան քաղխորհրդի անդամ, ազատամարտիկ Սմբատ Այվազեանի պաշտպաններից հետաքրքրուեցին, թէ արդեօք Ս. Այվազեանին նույնպէս իշխանութիւնների կողմից առաջարկ է եղել ներման դիմում գրել, խոստանալով այդ պարագայում ազատ արձակել իրեն: Յիշեցնենք, որ Ս. Այվազեանը դատապարտուել է 2 տարուայ ազատազրկման եւ 300 հազար դրամ տուգանքի՝ ոստիկաններին դիմադրութիւն ցույց տալու (316 յօդուած) եւ սառը գէնք կրելու համար (235 յօդուած):

Այս առնչութեամբ Ս. Այվազեանի պաշտպան Լուսինէ Սահակեանն ասաց, թէ իսկապէս վերջին շրջանում իշխանութիւնները «փորձում են իրենց համար անելանելի վիճակից լուծումներ գտնել, փորձում են շուտ ազատուել քաղբանտարկեալներից, օգտագործելով նրանց վիճակը եւ ճնշում գործադրելով նրանց վրայ»: Նրա խօսքով, նման գործելակերպ կիրառուած է «Թոյլ օղակներին» նկատմամբ, իսկ Սմբատ Այվազեանը հաստատ թոյլ օղակ չէ, ուստի «չեն համարձակուի նման առաջարկ անել Ս. Այվազեանին»:

Հարցին, թէ Ս. Այվազեանի ազատագրկման մէջ գտնուելու մէկ տարին լրանալու կապակցութեամբ, հնարաւոր է, որ նա ազատ արձակուի, պաշտպանը պատասխանեց, որ դրա համար նախ Սմբատ Այվազեանը պետք է իրեն ազատելու ինդրանքով դիմում գրի, իսկ նա, Լ.

Սմբատ Այվազեան դատաւարութեան ընթացքին

Սահակեանի, համոզմամբ նման դիմում չի գրի: Նրա խօսքով, Ս. Այվազեանը չի պատրաստուում մուծել անգամ դատարանի վճռով ամրագրուած 300 հազար դրամ տուգանքը:

Լ. Սահակեանը տեղեկացրեց նաեւ, իրենք դատավճիռն ստացել են մի քանի օր առաջ եւ այսօր կամ վաղը պատրաստուում են այն բողոքարկել վերաքննիչ դատարանում, թէեւ մեծ յոյսեր հայաստանեան դատարաններից չունեն:

«Մեր հիմնական յոյսերը կապուած են մարդու իրավունքների եւրոպական դատարանի հետ: Համոզուած ենք, որ միջազգային դատարանը կը յայտնաբերի մարդու իրավունքների եւրոպական կոնվենցիայի խախտումները», - կարծիք յայտնեց նա ու ընդգծեց. «Միայն արդարացի ման դատավճիռ կայացնելու դէպքում եւ մեղաւոր ոստիկաններին պատժելու դէպքում պաշտպանական կողմը կը վերանայի միջազգային դատարան դիմելու իր մտադրութիւնը»:

ԿՏՐՈՒԿ ԵՒ ԱՆՅԱՂԹԱՅԱՐԵԼԻ «ՈՉ»

ԵՐԵՎԱՆ, «ԱՅԲ-ՖԷ»: «Միացում» ազգային նախաձեռնութիւնը գորակցում է ազատամարտում իրենց որդիներ եւ ամուսիններ կորցրած արցախցի քաջարի կանանց Այվինա Քալաշեանի, Վարիա Տոնեանի, Գալիա Ամիրջանեանի եւ Գրետա Աւետիսեանի համայն հայութեանն ուղղուած կոչին՝ անսասան պաշտպանելու գոհուած հայորդիների անվեհեր նուիրումով ազատագրուած Հայոց հողը:

«Մենք, «Միացում» ազգային նախաձեռնութեան անդամներս, մեր հիացմունքի եւ երախտագիտութեան ողջոյն ենք չլուծ հարազատ որդիներին ու ամուսիններին կորցրած արցախցի բոլոր մայրերին ու կանանց եւ հայ ժողովրդի բոլոր հատուածների անունից վերահաստատում ենք ազատագրուած Արցախը ուղղակիան եւ դիւնադիտական բոլոր ունեւորութիւններից մինչեւ վերջ պաշտպանելու մեր անդրդուելի վճռականութիւնը:

Ձեր որդիների ու ամուսինների ազատարար արեան հեղմամբ հայութիւնը վերստին ճաշակել է

յաղթանակի բերկրանքը եւ վերականգնել նախորդ պարտութիւններով նսեմացած ազգային արժանապատուութիւնը: Մեր հայրենակիցների նուիրական մահուան գնով վերադարձուած հայրենի հողը՝ բոլորիս գերագոյն սրբութիւնն է եւ Հայոց պետականութեան գոյատեւման, հզորացման եւ խաղաղութեան գլխաւոր երաշխաւորը: Միանալով ձեր կոչին՝ մենք մեր կտրուկ եւ անյաղթահարելի ոչ ենք ասում բոլոր նրանց, ում յետին մտքով անգամ անցնում է ազատագրուած Հայրենիքի փոքրագոյն իսկ մասը հակառակորդին յանձնելու յանցաւոր մտադրութիւնը:

Ամուր եւ հպարտ մնացէք, քանզի Հայոց զօրութեան բազուկը վերստին պահապան է Հայրենի երկրին եւ մենք հաստատակամ ենք ազատագրուած Հայրենիքը թշնամուն յանձնելու մեկնած հայրենավաճառ ձեռքը բռնելու եւ դրան յանդգնած անձանց օրէնքի ողջ խստութեամբ պատժելու հարցում», - ասուած է հաղորդագրութեան մէջ:

ԽՍՐՄ ՆԱԽԿԻՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԸ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ՄԻՆՉԵՒ 2009-Ի ՏԱՐԵՎԵՐՁ ՈՒՄԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՆԱԼ

Ռուսաստանի խորհրդարանը կարող է մէկ տարով, այսինքն՝ մինչեւ յաջորդ տարուայ վերջ, երկարացնել ԽՍՀՄ նախկին քաղաքացիներին պարզեցուած կարգով ՌԴ քաղաքացիութիւն տրամադրելու պրակտիկան: Համապատասխան փոփոխութիւնները ներկայացուել են Պետդումայի քննարկմանը:

Բացատրական գրութիւնում հաղորդուած է, որ Ռուսաստանի տարածքում բնակուած են մեծ թուով մարդիկ, ում չի յաջողուել նման ճանապարհով ստանալ երկրի քաղաքացիութիւնն իրենցից անկախ հանգամանքների բերումով:

Այժմ Քաղաքացիութեան օրէնքի համաձայն՝ ԽՍՀՄ-ի նախկին քաղաքացիները, ովքեր ժամանել են Ռուսաստան մինչեւ 2002թ. Յուլիսի 1-ը, կարող են քաղաքացիութիւն ստանալ պարզեցուած կարգով:

Հայաստանի նախկին առաջին տիկին՝ Լիւդմիլա Տէր-Պետրոսեան

ման համար բոլորի կինութեամբ ընդունուած, հեռուստաընկերութիւնների դռները մինչ օրս փակ են:

«Օտարումը» ընդամէնը պատմում է, թէ իշխանութիւնների, մասնաւորապէս Ռոբերտ Քոչարեանի թեթեւ ձեռքով, ինչպէս իրացման գոտու բնակիչները յայտնուեցին փողոցում եւ խախտուեց նրանց տարրական սահմանադրական իրաւունքը՝ սեփականութեան իրաւունքը:

Ֆիլմի ցուցադրումից յետոյ հեղինակը՝ Տիգրան Պասկեւիչեանը իր խօսքում նշեց, որ ֆիլմում միայն մարդու սեփականութեան իրաւունքը չէ ոտնահարուած: Ի դէպ, ֆիլմում կադրերի փոխարէն հիմնականում տեղ էին գտել լուսանկարներ, իսկ թէ ինչու՞ Պասկեւիչեանն ասաց. «Մենք շատ հեռուստաընկերութիւնների, օպերատորների դիմեցինք կադրերի համար, սակայն նրանք բոլորը նոյն բանն էին ասում. «Ինչի» համար նկարէինք, եթէ որեւէ մէկը չէր ցուցադրելու»: Պասկեւիչեանի համար սա ՀՀ-ում խօսքի ազատութեան մակարդակի մասին է վկայում: Այս պահին Տիգրան Պասկեւիչեանն «Օտարումը» ներկայացնում է բոլոր հեռուստաընկերութիւններին՝ համոզուած լինելով, որ բոլորը կրկին մերժելու են:

«Կանանց համահայկական միութիւնը», որի նախագահն է տիկին Տէր- Պետրոսեանը Դեկտեմբեր 8-ի իր միջոցառումով միացավ 2008թ. ՄԱԿ-ի գլխաւոր քարտուղարի յայտարարած «Արժանապատուութիւն եւ արդարութիւն բոլորի համար» քարոզարշաւին: Այսօրուայ միջոցառման մասնակիցները հիմնականում կառայք էին, ովքեր յատկապէս Մարտի 1-ի սպանդից յետոյ պաշարում են ՀՀ-ում հենց արժանապատուութեան եւ արդարութեան վերականգնման համար:

«Կանանց Համահայկական միութեան» անդամ, ԱԳՆ նախկին աշխատակից Կարինէ Աֆրիկեանը, որը աշխատանքը կորցրեց Փետրուարի 19-ի ընտրութիւնների կեղծիքներն ու խախտումները դատապարտելու համար այսօր ներկայացրեց 1948թ ընդունուած Մարդու իրաւունքների համընդհանուր հռչակագրի ստեղծումը եւ այդ փաստաթղթի ստեղծման գործում աշխարհի տարբեր երկրների ղեկավարների ներդրումը: ՀՀ-ում մարդու իրաւունքների պաշտպանութեան գործում իշխանութիւնների ներդրման մասին պատմեց հրապարակախօս Տիգրան Պասկեւիչեանը՝ իր «Օտարում» ֆիլմով: Ի դէպ, սա այն ֆիլմն է, որի ցուցադր-

ԼՈՒՐԵՐ

ԱՏՐՊԵՅՃԱՆԻՆ ՆԵԱՐԴԱՅՆԱՑՆՈՒՄ Է ՅԱՅ-ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԱԿՏԻՎՑՈՒՄ

Հայ-թուրքական յարաբերութիւնների ակտիվացումն սկսել է նեարդացնացնել Ատրպէյճանին եւ այդ մասին այս անգամ արդեն բարձրաձայնել է Ատրպէյճանի խորհրդարանի պատգամաւոր «Քաղաքացիական համերաշխութիւն» կուսակցութեան ղեկավար Սաբի Ռուսամիանլին:

«Իհարկէ, մենք չէինք ցանկանայ, որ պէսպիսի դիւանագիտական կապերն ընդհանրապէս ամրանային Հայաստանի հետ, քանի որ դա չի համապատասխանում մեր ազգային շահերին: Աւելի լաւ կը լինի, եթէ թուրքիան շարունակի որդեգրել այն դիրքորոշումը, որը նա ունեցել է նախկինում», - ասել է նա ու յաւելել, որ այդ երկու երկրների միջեւ համագործակցութիւնը դեռ գոյութիւն ունի միայն թղթի վրայ եւ չեն վարում կոնկրետ գործողութիւններ այդ ուղղութեամբ:

«Քանի դեռ Հայաստանը ետ չի քաշել իր գործերը Ատրպէյճանի տարածքներից, թուրքիան չի ամրացնի իր յարաբերութիւնները Հայաստանի հետ», - յոյս է յայտնել Ռուսամիանլին ու ընդգծել. «Այդ

դիրքորոշումը արտայայտում է ոչ միայն Ատրպէյճանի, այլ նաեւ թուրքիայի շահերը: Հայաստանը չի ճանաչում թուրքիայի տարածքային ամբողջականութիւնը, չի հրաժարուում ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչումից, այդ թւում չի ցանկանում վերադարձնել Ատրպէյճանից գրաւած տարածքները: Նման յաւակնութիւններով ի՞նչ դիւանագիտական կապերի մասին կարող է խօսք լինել»:

Այնուամենայնիւ նա ստիպուած է եղել արձանագրել, որ Ատրպէյճանը չի կարող խոչընդոտել թուրքիային Հայաստանի հետ յարաբերութիւններում:

«Թուրքիան անկախ երկիր է, որն ունի իր քաղաքականութիւնը: Բնական է, որ դրա մի քանի դետայներ մեզ համար կարող են անհասկանալի թուալ, սակայն հաշուի առնելով ներկայ աշխարհաքաղաքական իրավիճակը, ցանկալի էր լինի, որ պէսպիսի Հայաստանի հետ յարաբերութիւններն ամրապնդուէին: Այդ յարաբերութիւնների ամրապնդումը ոչ ցանկալի փաստ է», - ամփոփել է նա:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՆ ՈՒ ՅԱՅԱՍՏԱՆԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ՆԱԺԱԺԱՄԻ ԶԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ ՄԵՂՍԵԼՈՒ ՈՒՂՈՒԹԵԱՄ

Հայաստանի վարչապետ Տիգրան Սարգսեանը, ով Ռուսաստանի մայրաքաղաքում հանդիպում է ունեցել իր ռուսաստանցի պաշտօնակից Վլադիմիր Պուտինի հետ, յայտարարել է, որ պայմանաւորուածութիւն է ձեռք բերուել շարունակել խորհրդակցութիւնները համաշխարհային ֆինանսական եւ տնտեսական ճգնաժամի բացասական հետեւանքները մեղմելու ուղղութեամբ:

«Մենք պայմանաւորուեցինք, որ երկու երկրների ֆինանսների նախարարները կը հանդիպեն միւս շաբաթ եւ կը շարունակեն կոնսուլտացիաները, թէ ինչ համատեղ խնդիրներ, ծրագրեր կարող ենք իրականացնել, որպէսզի մեղմենք ֆինանսական, տնտեսական ճգնաժամի բացասական հետեւանքները», - պատասխանելով «Ազատութիւն» ռադիոկայանի հարցին, ասաց Հայաստանի վարչապետը:

2008 թուականը, Տիգրան Սարգսեանի խօսքով, «բեկումնային» կարելի է համարել Հայաստանում ռուսաստանեան ներդրումների առումով:

«Աննախադէպ էին մասնաւոր ներդրումները Ռուսաստանից Հայաստանի տնտեսութեան մէջ: Զեւնարկութիւնների քանակը ռուսական կապիտալով արդեն հազարից աւելի է, նրանք բաւականին դինամիկ եւ էֆեկտիւ գարգանում են Հայաստանի Հանրապետութիւնում, եւ, բնականաբար, մենք շահագրգռուած ենք, որպէսզի այդ ներդրումները չնուազեն այս ճգնաժամային երեւոյթների հետեւանքով», - ասաց Հայաստանի վարչապետը:

Ռուսաստանի վարչապետի գնահատմամբ, երկու երկրների տնտեսական յարաբերութիւնները «ակտիւօրէն գարգանում են», ինչի մասին վկայում են 2008-ի ներդրումները Հայաստանի տնտեսութիւնում:

«ՄԱՐՏԻ 1-Ի ԴԵՊՔԵՐԻ ԶԵՏԵՒԱՆՔՈՎ ԿԱԼԱՆԱՒՈՐՈՒԱԾ ԱՆՁԻՆՔ ՊԱՏԱՆԴՆԵՐ ԵՆ

Շարունակուած էջ 1-էն

կատարելագործման կարիք ունի»:

Բանավէճի ընթացքին խօսք եղաւ նաեւ Եւրոպայի խորհուրդի խորհրդարանական վեհաժողովի (ԵԽՆՎ) 1609 եւ 1620 բանաձեւերու մասին, որոնք, ըստ Պետրոսեանի, «գրեթէ» կատարուած են, կը մնայ «7-ի գործը» աւարտուել դատարանի կողմէ, եւ կամ արդարացնեն, կամ դատապարտեն, եւ այդպիսով իսկ փակուել այս հարցը:

Երբ պատգամաւորին հարց տրուեցաւ, թէ կրնա՞յ նշել բանաձեւերու այն կէտերը, որոնք, ըստ իրեն, կատարուած են, ան ըսաւ. «Ստեղծուել է ժամանակաւոր յանձնաժողով, փաստահաւաք խումբ, նախագահին կից ստեղծուել է, այսպէս կոչուած՝ հաշուե-

տու յանձնաժողովը, որն ուրիշ անուն ունի՝ հանրային խորհուրդ, նախագահի մօտ հաւաքուեցին բոլոր կուսակցութիւնների ներկայացուցիչները»:

Իսկ Լիւդմիլա Սարգսեան յայտարարեց, որ բանաձեւի պահանջները չկատարելը չի յուզէր իշխանութիւններուն. «Եթէ նրանց իրօք յուզէր, նրանք երկիրն այսօր այսպիսի իրավիճակի չէին հասցնի՝ ձայների գրկում, տնտեսական սանկցիաներից գրկում եւ շատ այլ լուրջ խնդիրներ: Սա, փաստօրէն նշանակում է ժողովրդին կանգնեցնել տնտեսական լուրջ ճգնաժամի առաջ: Եթէ այդքան մտահոգ են, օր առաջ պէտք է աշխատեն լուծել այդ խնդիրները, որ երկիրը չկանգնեցնեն այս ճակատագրական իրողութեան առաջ»:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՄԵԿՆԵԼ Է ՄՈՍԿՈՒԱ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼՈՒ ԶԱՄԱՅՆ ՌՈՒՍԻՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԹԱՂՄԱՆ

Կեանքի 80-րդ տարում վախճանուել է Ռուս ուղղափառ եկեղեցու Մոսկուայի եւ Համայն Ռուսիոյ պատրիարք Ալեքսի Երկրորդը:

Մոսկուայի պատրիարքարանի մամուլի ծառայութեան ղեկավար Հայր Վլադիմիր Վիգիլեանսկին տեղեկացրել է, որ Ալեքսի Երկրորդը վախճանուել է Պրեդելկինոյի իր նստավայրում:

Համայն Ռուսիոյ պատրիարք Ալեքսի Երկրորդը աշխարհի խոշորագոյն ուղղափառ եկեղեցին ղեկավարել է 1990 թուականից:

Դեկտեմբերի 8-ին Մոսկուա մեկնեց Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը՝ մասնակցելու համար Մոսկուայի եւ Համայն Ռուսիոյ երջանկայիշատակ Ալեքսի Բ. Պատրիարքի թաղման արարողութեանը:

Ամենայն Հայոց Հայրապետին ուղեկցում են Ուկրաինայի հայոց թեմի առաջնորդ Ս. Գրիգորիս Արքեպիսկոպոս Բունիաթեանը, Ար-

Պատրիարք Ալեքսի Երկրորդ

ցախի թեմի առաջնորդ Ս. Պարգեւ Արքեպիսկոպոս Մարտիրոսեանը, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի Միջեկեղեցական յարաբերութիւնների պատասխանատու Ս. Եզնիկ Արքեպիսկոպոս Պետրոսեանը, Նոր Նախիջևեանի եւ Ռուսաստանի հայոց թեմի առաջնորդ Ս. Եզրաս Եպիսկոպոս Ներսիսեանը, Հարաւային Ռուսաստանի հայոց թեմի առաջնորդ Ս. Մովսէս Եպիսկոպոս Մովսիսեանը եւ Ս. Յովնան Աբեղայ Յակոբեանը՝ իբրեւ գաւազանակիր:

ԸՆԴԴԻՍԱԴԻՐ ՊԱՏԳԱՄԱԻՐԻ ԶԱՄՈՋՄԱՄԲ՝ «ԿՈՂՄԵՐԻ ՎՐԱՅ ԵՆՇՈՒՄ Է ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԵԼ»

Ազգային ժողովում ներկայացուած միակ ընդդիմադիր ուժի՝ «Ժառանգութիւն» կուսակցութեան խորհրդարանական խմբակցութեան քարտուղար Ստեփան Սաֆարեանի համոզմամբ, անցած Հինգշաբթի Լեւոնային Ղարաբաղի հակամարտութեան կարգաւորման վերաբերեալ Հելսինկիում ստորագրուած համատեղ յայտարարութեամբ բանակցող կողմերից «կրկին որոշակի պարտաւորութիւններ են կորզուել», ինչպէս նաեւ՝ «ճնշում է գործադրուել Ադրբեյջանի եւ Հայաստանի վրայ»:

Ըստ Սաֆարեանի, ԵԱՀԿ-ի Մինսկի խմբում համանախագահող երկրների՝ Ֆրանսիայի ու Ռուսաստանի արտգործնախարարների եւ Միացեալ Նահանգների պետքարտուղարի տեղակալի համատեղ յայտարարութիւնից «պարզ երեւում է ճնշման փաստը»:

Յայտարարութիւնը, չի չեցնենք, կոչ է անում կողմերին առաջիկայ ամիսներին վերջնական պայմանաւորուածութեան հանգել Ղարաբաղեան խնդրի կարգաւորման հիմնարար սկզբունքների շուրջ:

«Վերստին հաւանութիւն է կորզուել Մադրիդեան սկզբունքների վերաբերեալ, որոնք դրուած են երկու կողմերի սեղանին, եւ համաձայնութիւն է կորզուել՝ շուտափոյթ ստորագրելու այդ համաձայնագիրը: Ըստ որում, չունենալով համաձայնեցում պայմանագրի դետայների եւ մեխանիզմների հարցում, շտապողականութիւն է դրսե-

Պատգամաւոր Ստեփան Սաֆարեան

ւորում եւ ճնշում է գործադրուում Հայաստանի եւ Ադրբեյջանի վրայ՝ ստորագրելու առաջիկայ ամիսներին սկզբունքների մասին համաձայնագիրը: Մենք կարծում ենք, որ սա անթոյլատրելի է, չստկապէս երբ որեւէ կոնկրետ քայլ չարուեց Լեւոնային Ղարաբաղին բանակցութեան ուղղակի կողմ արքելու համար»:

Սաֆարեանի ձեւակերպմամբ՝ Հայաստանի իշխանութիւնները «իրականում գտնւում են ոչ թէ փոխզիջումների, այլ միակողմանի զիջումների»։ - «Որովհետեւ ամէն ինչ զիջում է միայն նրա համար, որպէսզի Ադրբեյջանը ճանաչի Լեւոնային Ղարաբաղի ժողովրդի ինքնորոշման իրաւունքը եւ ինչ-որ անորոշ ժամանակ անց ինչ-որ անորոշ պայմաններում հանրաքուէանման ինչ-որ մի բան կազմակերպի Լեւոնային Ղարաբաղի կարգավիճակի վերաբերեալ, որը դեռեւս չենք կարող պնդել, թէ տանելու է անկախացման»:

ԸԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՆԿՐԵՍԸ ԿԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԷ

Շարունակուած էջ 1-էն

«Չնայած այս ամէնին, աննախադէպ թափ ստացած Շարժումը պահպանել է իր համաժողովրդական բնոյթը եւ քաղաքական տոկոսնութիւնը ու մնում է երկրի քաղաքական օրակարգի հիմնական թելադրողը, ամենաձանրակշիռ քաղաքական գործօնը: Հայաստանի ժողովուրդն իր ամենօրեայ պայքարով պայքարեց, որ ինքն է համամարդկային արժէքների՝ Մարդու իրա-

ւունքների համընդհանուր հռչակագրի դրոյթների, ժողովրդավարութեան, ազատութեան գաղափարի նախանձանդիր կրողն ու ջատագովը՝ ընդդէմ այդ արժէքներն ամէն օր ոտնահարող ու պղծող աւագակապետական վարչակարգի:

«Մեր պայքարի յաղթական էլքը անկասկած է, ինչպէս անկասկած է հայ ժողովրդի գոյատեւումն ու ապագան: Միացէ՛ք մեր պայքարին - դա տեղի կ'ունենայ օր առաջ»:

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅ

ՍՈՑԻԱԼ-ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԻՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԼԻԻԴՄԻԼԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ «ԵՐՈՊԱՑԻՆԵՐԸ ԱՅՍԵՂԻՑ ԿԱՇԱՌՈՒԱԾ ԵՆ ԴԵՌԱՆՈՒՄ»

ԶՐՈՑՑԸ ՎԱՐԵՑ ԱՆՈՒՇՆԵՐՄԻՍԵԱՆԸ

- Դուք մերժեցիք ԼՂ խնդրի խաղաղ կարգադրման շուրջը նախագահի հրահրած փակ խորհրդակցութեանը մասնակցելու հրաւերը: Դա ՅԱԿ-ի, թէ՛ Ձեր կուսակցութեան որոշումն է:

- ՀԱԿ-ը նման որոշում չի կայացրել, մենք անկախ կուսակցութիւններ ենք եւ այս կամ այն հրաւերի, հաւաքների մասնակցելու որոշումներն ինքներս ենք կայացնում: Հրաւերի մերժումը միանշանակ մեր կուսակցութեան որոշումն է: Ի սկզբանէ պարզ էր, որ նախագահը խորհրդակցութեան դահլիճում կը գերադասէր տեսնել յատկապէս արմատական ընդդիմութեանը, որպէսզի եւրոպական կառույցներին ցոյց տայ, որ երկրի ներքաղաքական կեանքում այլեւս հակամարտութիւն չկայ, թէ՛ իբր արմատական ընդդիմութիւնն ընդունում է իրեն որպէս երկրի նախագահ եւ սեղմում իշխանութեան մեկնած ձեռքը: Մենք վստահ էինք, որ խորհրդակցութեանը կը ներկայանան մոռացուած կամ հեղինակագրուած կուսակցութիւնների ներկայացուցիչներ, ովքեր առանձնապէս աչքի չեն ընկել վճռականութեամբ ու սեփական սկզբունքների հանդէպ հաւատարմութեամբ: Նրանք պարզապէս այնտեղ երեւալու խնդիր ունէին, իսկ մենք դրա կարիքը չունէինք: ՄԴՀԿ-ի մերժումը հիմնադրուած էր, քանի որ մենք չենք ընդունում Սերժ Սարգսեանին որպէս նախագահ, նրա հետ համագործակցելու ցանկութիւն չունենք, յատկապէս, որ մեր ներկայութիւնը բնաւ չէր ազդելու իր ընդունած որոշումներին վրայ, եւ նա ընդամենը փորձելու էր պատասխանատուութեան իր բաժինը բարդել ընդդիմութեան վրայ: Եւ յետոյ, այն ինչ ասելու էինք այնտեղ, բնականաբար, չէր լուսաբանուելու, պարզապէս տեսախցիկները «վաւերացնելու» էին մեր ներկայութիւնը:

- Եթէ քաղաքական հայեացքների եւ Մարտի 1-ի դէպքերի համար բանտարկուած Ձեր ընկերները ազատութեան մէջ լինէին հրաւերը դարձնալ կը մերժէիք:

- Գիտէ՞ք ինչ, ԼՂ խնդիրն այնքան մտահոգիչ է, որ եթէ մեր ընկերներն անգամ ազատութեան մէջ լինէին եւ աւարտուէր այս շողուն, իսկ նրանք այսօր պատանդի կարգավիճակում են, գուցէ թէ՛ մենք համաձայնուէինք երկխոսութեան գնալ Ղարաբաղի հարցի շուրջ, որպէսզի մեր ներկայութեամբ հնարաւոր լինէր ազդել որոշումների վրայ:

- Դուք նոյնպէս գտնում էք, որ խորհրդակցութիւնը ԼՂ խնդրի վերաբերելու հասարակութեան մտահոգութիւնը փարատելու նպատակ ունէր:

- Միանշանակ: Իշխանութեանը հարկաւոր էր նաեւ հասարակութեան աչքում վարկաբեկել արմատական ընդդիմութիւնը, ցոյց տալ, որ իր սկզբունքայնութեամբ աչքի ընկնող Կոնգրեսը պատրաստ է իշխանութիւնների հետ գնալ երկխոսութեան: Հասարակութեան կողմից ճիշտ չէր ընկալուի մեր ներկայութիւնը: Կարծում եմ, արմատական ընդդիմութեանը հրաւիրելու նպատակն էր նաեւ վերջ տալ շարժմանը, որն իրօք կը մարէր, քանի որ մեզ արդէն կ'ընդունէին որպէս համաձայնութեան գնացող, Մարտի 1-ի դէպքերը «մարտող» քաղաքական ուժի: Հարկ եմ համարում կրկնել, որ մեր խնդիրը երբեք էլ իշխանափոխութիւնը չի եղել: Մենք միշտ պահանջել ենք արդար ընտրութիւնների անցկացում, որի արդիւնքում կ'ունենայինք լեգիտիմ իշխանութիւն: Եթէ դա լինէր Սերժ Սարգսեանը, ապա կ'ողջունէինք նրա լեգիտիմութիւնը: Մենք շատ լաւ հասկանում էինք, թէ լեգիտիմութեան դեֆիցիտի պարագայում երկիրն ինչ վտանգների առաջ էր կանգնելու, որի ականատեսն ենք այսօր:

- Խորհրդակցութեան նպատակը ազատագրուած տարածքների հետ կապուած խնդիրների քննարկումն էր: Ձեր կարծիքով, հասարակութիւնը կարող է համոզուած լինել, որ այդ կարելու դրագոյն հարցում հայկական կողմը կը ցուցաբերի յամառութիւն եւ վճռականութիւն:

- Հասարակութեան ակտիւ, քաղաքականապէս հասունացած հատուածը չի հաւատում իշխանութեան այդ որակներին: Չմոռանանք, որ ՀՀ մարզերում եւ հեռաւոր գեղերում ապրող բնակչութեան մեծամասնութիւնը լիարժէք եւ ճշգրտօրէն տեղեկացուած չէ երկրի անցողւոր ճիւղի: Ընդդիմութեան հանրահաւաքների ժամանակաւոր դադարեցման եւ իշխանութիւններին ծառայող հեռուստաընկերութիւնների աղաւաղուած տեղեկատուութեան շնորհիւ բնակչութեան այդ հատուածն անկարող է պատկերացնել իրական վտանգի չափերը: Ոմանք գուցէ հանրահաւաքների դադարեցումը համարեն նահանջ, սակայն հարկ եմ համարում տեղեկացնել, որ հանրահաւաքների անցկացումը կարող էր ստեղծել մի այնպիսի վիճակ, որը ընթացող բանակցութիւններում կը թուլացնէր Սերժ Սարգսեանի դիրքերը ու նա հարկադրուած կը գնար աւելի մեծ գիշումների: Մինչդեռ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանը առաջնային է համարում ԼՂ հիմնահարցի հայանպաստ լուծումը: Ակնյայտ է, որ շատ բան ենք կորցնելու, պահպանելու ենք այն, ինչը հնարաւոր է, իսկ մենք չենք ցանկանում խոչընդոտել այդ գործընթացը: Ու թէեւ Սերժ Սարգսեանը մեզ համար

ընդունելի նախագահ չէ, այնուհանդերձ, եթէ գնում է բանակցութիւններին ընդառաջ, նա հնարաւորինս պէտք է ներկայանայ որպէս ուժեղ նախագահ, այլապէս հարկադրուած է գիշելու աւելին:

- Ի դէպ ընդդիմութիւնը յայտարարեց առաջիկայում հանհարաւանքների հաւանական վերսկսման մասին: Յամոզուած էք, որ մասսայական հանրաւանքների քանակը կը պահպանուի, անկախ ԳԵԼԱՓ-ի կողմից վերջերս կատարուած հարցումների արդիւնքներից:

- Շարժումն իր ակտիւութեամբ կարող է զգաթնակէտին հասնել նաեւ ցրտաշունչ ձմրանը, եթէ անգամ այդպիսին լինի, նայած թէ իրադարձութիւններն ինչպէս կը զարգանան, թէ Սերժ Սարգսեանն ինչպէս կ'օգտուի ԼՂ հարցի վերաբերեալ եւ ընդհանրապէս մեր կողմից արուած ուղղակի յուշումներից: Եթէ նա կարողանայ օգտուել այդ յուշումներից եւ մեր գուսպ պահուած քից, գովելի է, հակառակ դէպքում մեր հանրահաւաքների նոր թափից եւ ուժից ստիպուած կը լինի հրաժարական տալ:

Ինչ վերաբերում է ԳԵԼԱՓ-ի հարցումներին, ապա դրանք ինձ մօտ միայն ժպիտ են առաջացնում, քանի սոցիոլոգիական այդ հարցումներն անցկացնողները պարզապէս պատուէր են կատարում:

- Ե՛տ Մարդու իրաւունքների յանձնակատար Թոմաս Համմարբերգի վերջին գնահատականներն ու կարծիքները հանգեցրին տարատեսակ մեկնաբանութիւններին...

- Անկեղծ ասած, ինձ զարմացրեց Մարտի 1-ի իրադարձութիւններն ուսումնարարող Աժ ժամանակաւոր յանձնաժողովի նախագահ Սամուէլ Նիկոյանի ելույթում Թոմաս Համմարբերգին ուղղուած այն գնահատականը, ըստ որի իբրեւ թէ վերջինս երկակի խաղ է խաղում: Մի՞թէ եւրոպական կառույցների ներկայացուցիչներն՝ ովքեր, ի դէպ, այստեղից կաշառուած են հեռանում, աւելի ընդունելի են իշխանութիւնների կողմից, քան միակ անկաշառ ու իրականութիւնը բացառող չափաւորութիւնը ցուցաբերող Համմարբերգը: Իսկ ո՞րն էր նրա սխալը, այն, որ ՀՀ-ում կատարուած իրադարձութիւններն անուանեց քաղաքական վեներե՞տա: Ակնյայտօրէն նա տեղեկացուած է երկրում կատարուող իրադարձութիւնների, արմատական ընդդիմութեան, նրա լիզերների դէմ կիրառուող բռնութիւնների մասին, որոնց եւ սուղ է միանգամայն ճիշտ գնահատական: Այո, իշխանութիւնների կողմից իրականացում է քաղաքական վեներետա:

- Ինչպէ՞ս էք գնահատում փաստահաւաք խմբի աշխատանքները, որում ընդգրկուած են նաեւ ՅԱԿ-ի ներ-

կայացուցիչները:

- Մենք փաստահաւաք խմբի աշխատանքներին պարտաւոր էինք մասնակցել, քանի որ առկայ էին ոչ միայն մեզ համար ընդունելի եւ հաւասարութեան պայմաններ, այլեւ անհրաժեշտ էր «դատողերին» եւ հասարակութեանը ներկայացնել դէպքերի իրական մանրամասները: ՀԱԿ-ի համակարգող Լեւոն Զուրաբեանի կողմից դիպուկահարի բացառացի փաստը որեւէ մէկը չփորձեց հերքել, պարզապէս շարունակ պնդում էին, թէ եղել է միայն մէկ դիպուկահար, հերքել անկարող էին: Մի՞թէ յայտնի չէ, որ ոստիկանական ստորաբաժանումը պարտադիր ունենում է մէկ դիպուկահար, իսկ Մարտի 1-ին գործել են ոստիկանական մի քանի ստորաբաժանումներ, նրանց հետ նաեւ մի քանի դիպուկահարներ: Համոզուած եմ, որ փաստահաւաք խմբի աշխատանքներն աւելի արդիւնաւէտ կը լինեն քան խորհրդարանական յանձնաժողովինը, քանի որ վերջինս ակնյայտօրէն կաշկանդուած վիճակում է, որից էլ երբեմն-երբեմն թոյլ է տալիս լեզուի սայթաքումներ: Եթէ մեր ներկայացուցիչներին իրօք ազատ աշխատելու հնարաւորութիւն տրուի, կարծում եմ, շատ կարեւոր մանրամասներ կը բացայայտուեն:

- Ազատագրուած տարածքների վերադարձման վերաբերելու ինչպիսի՞ն է ՍԴԳԿ-ի դիրքորոշումը:

- Մեր կուսակցութիւնը լաւ է պատկերացնում ազատագրուած տարածքները կորցնելու հետեւանքները: Իսկ արեան գնով ձեռք բերածը ետ չի վերագրաձեռում: Ինչ վերաբերում է փոխգիշումներին, ապա կարծում եմ, դա լինելու է միակողմանի գիշում, դժուարանում եմ հաւատալ, որ ՀՀ նախագահին կը յաջողուի բանակցութիւնների ընթացքը վարել մեզ ցանկալի ուղղութեամբ, այն է՝ պահպանելով տարածքները: Ի դէպ, ինչպէս Լեւոն Տէր-Պետրոսեանն է գտնում, հարկաւոր է եւ արդէն ժամանակն է, որպէսզի կարողանանք ժողովրդի սրտին մօտեցնել այս մեծ խնդիրը, ոտքի հանել ԼՂ ժողովրդին, որը պէտք է գիտակցի, թէ ինչ է կորցնում:

- Ի՞նչ է, կարծում էք, նա չի՞ գիտակցում:

- ԼՂ ժողովուրդը պէտք է ակտիւութիւն ցուցաբերի: Բնականաբար, նրանց լուծն աւելի ծանր է, քան մերը: Ես անձամբ կողմնակից եմ, որ գիտակցէին, թէ ինչ է կատարուում ԼՂ շուրջ եւ իշխանութիւններից բացառապէս պահանջէին դադարեցնել ԼՂ դիրքերից տարուող բանակցութիւնները, իսկ միջազգային կառույցներից պահանջէին հաշուի նստել ոչ թէ ՀՀ-ի, այլ ԼՂ ժողովրդի եւ իշխանութիւնների հետ:

STUT'P' ԵՐԹ BANKRUPTCY-ի ՕՐԵՆԵՆԵՐԸ ԿՕԳՆԵՆ ՁԵՁԻ, ԶԱՆԳԱՐԱՐԷ

JANSEZIAN LAW FIRM, PC If you're facing overwhelming debts, bankruptcy laws may eliminate all your debts permanently! 225 South Lake Avenue, Third Floor, Pasadena, California 91101 Call Now for a FREE Consultation: 626-432-7209

Nazareth V. Jansezian, Esq.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԸՆՏՐԵԱԼ ՆԱԽԱԳԱՅ ՕՊԱՄԱՅԻ ԱՌԱՋԻՆ ՔԱՅԼԵՐԸ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՂՐԵԱՆ

Իր անձին, համայնքին եւ յառաջ քշած ծրագիրներուն, ինչպէս նաեւ տիրող նախագահ ճորճ Պուշի իշխանութեան վարկաբեկուած հանգամանքին բերումով, Ամերիկայի քաղաքական կեանքի մէջ, 232 տարիներէ ի վեր, առաջին անգամն է սեւամորթ մը, հազիւ 47 տարիներ բոլորած, կ'ընտրուի այս մեծ հանրապետութեան գերագոյն պաշտօնին, նախագահութեան: Իր ընտրութիւնը խանդավառութեամբ եւ լաւատեսութեամբ դիմաւորուեցաւ ոչ միայն իր երկրի, Ամերիկայի, այլ աշխարհի բազմաթիւ երկրներու կողմէ, որոնք իր անձին մէջ տեսան, կամ ուզեցին տեսնել հիմնական փոփոխութիւն մը Ամերիկայի ցարդ հետեւած ընթացքին մէջ, ընթացք որ ոչ միայն վնաս հասցուց իր իսկ երկրին, այլ իր երկրի սահմաններէն ալ շատ անդին, աշխարհի տարբեր-տարբեր շրջաններէն ներս:

Ընդհանուր այս տրամադրութեան դուրս, ի հարկէ ընտրեալ նախագահ Պարաք Օպամա պիտի սկսէր իր նախագահութեան շրջանը, որ պաշտօնապէս հրապարակ կ'իջնէ գալիք Յունուար ամսու 20-ին, պաշտօնական երդման սահմանադրական արարողութեանէն ետք: Իր ընտրութեան մինչեւ իր երդման արարողութիւնը, փոխանցման շրջան մը գոյութիւն ունի որու ընթացքին, իր ընտրեալ նախագահի հանգամանքով, արդէն իսկ գործի կ'անցնի եւ կ'ընէ կարգադրութիւններ, ապագայ իր գործունէութեան վերաբերեալ:

Ինչպէս գիտենք, Օպամա իր ընտրապայքարի հիմնական թեման ըրած էր փոփոխութեան լո-

գունքը, որ զինք ընտրողներու կողմէ, եւ իրեն համակիր շրջանակներու համար, պիտի նշանակէր ընտրութիւնը այնպիսի անձնաւորութեանց որոնք ջատագովները պիտի հանդիսանային յառաջդիմական (liberal) մտածողութեան, որ ասպարէզ պիտի կարդար տիրող կացութեան, յատկապէս երկրի քաղաքական-գաղափարախօսական, ինչպէս նաեւ Ուաշինթընէն ներս գործադրող քաղաքականութեանէն ներս: Պահանջողական շրջանակները կ'ակնկալէին որ Օպամայի իշխանութիւնը նմանէր Ռուզվելթի թեան ուղեգիծին որ կը ճանչցուէր իբրեւ «New Deal», նոր կարգադրութիւն: Ուրեմն ակնկալուեցաւ Օպամային նոր-նոր կարգադրութիւն մը, «New New Deal»: Այս ուղղութեամբ նշմարելի է այժմ որոշ յուսախաբուցութիւն մը տեմոքրատի, մանաւանդ ազատական մտածող շրջանակներու մօտ, որոնք նոյնիսկ սկսած են ըսելու որ նոր նախագահը (new boss) կը նմանի հին նախագահին, այսինքն ճորճ Պուշին:

ԻՆՉՈՐԻ

Փոխանցման շրջանի այս կէտին, ընտրեալ նախագահ Պարաք Օպաման, ընդհանուր նկարագրումով կը հետեւի նախասիրութիւն մը տալ փորձառութեան վրայ (expertise) քան թէ գաղափարախօսուեան (ideology) վրայ: Իր ընտրած գործակիցները, առաջ մ, կը բաղկանան փորձառու, քաղաքական գործիչներէ, որոնք կը պատկանին նախագահ Գլինթընի իշխանութեան շրջանին, եւ ծանօթ են իրենց, ձախակողմեանէն աւելի, կեդրոնի պատկանող մտածողութեան: Այս ներկայիս խոտոր կը

համեմատի, իր կատարած նշանակումներուն լոյսին տակ, իր ընտրական շրջանի «liberal» մտածողութեան: Առ այժմ ուրեմն, ինչ որ կը նշմարուի, բաւական հեռու է, Ուաշինթընի հիմնական փոփոխութեան» ենթարկելու իր նախկին տրամադրութեանէն: Օպամայի հասցէին նկատողութիւնը այն է որ «երբ իրեն կը նայիս, կը տեսնես անձ մը որ շատ զգուշուոր է, որ շատ ծանօթ չէ Գոնկրեսի հետ առնչուած լուրջ հարցերուն, որ իր ընթացքը, շատ ձախ է, եւ կ'ուզէ նմանիլ Անգլիոյ նախկին վարչապետ Թոնի Բլէրի (կեդրոնի ղեկավար) կամ Արժանթինի Խուան Փերոնի»: Խուան Փերոն, անշուշտ, սոցիալիստ, ընկերավարական ղեկավար մը:

Յիշելով Օպամայի նշանակած անունները, կարելի է հետեցնել որ ան կ'ուզէ փորձուած եւ վստահելի անհատներով շրջապատուիլ:

Իր անձնակազմի ղեկավարը, «Chief of Staff», կը կոչուի Ռամ Էմանուէլ, նոյնպէս Գլինթընի իշխանութեան վերապրող մը, որ հրէայ ծագում մը ունի, նոյնիսկ մասնակցած հրէայ բանակի շարքերուն, եւ զաւակը հրէայ ահաբեկչական գործիչի մը: Ասոր նշանակումը շատ ալ յոյս չի ներշնչէր արաբ-իսրայէլեան տագնապի շուրջ արագ խորհրդակցութեանց: Նաեւ Էմանուէլի համար կ'ըսուի թէ բաւականին յախուռն, նոյնիսկ կոպիտ նկարագրով քաղաքական գործիչ մըն է:

Արտաքին գործերու համար, Հիլըրիին նշանակումը, նոյնպէս Գլինթընեան իշխանութեան մնացորդաց մըն է, որուն նշանակումը կրնայ կրկնապատկերը ըլլալ Գլինթընեան արտաքին քաղաքականութեան: Հարց է նաեւ թէ որքան Հիլըրի պիտի ենթարկուի իր նախկին հակառակորդին:

Պատերազմական նախարարի

պաշտօնը յանձնուեցաւ այժմու Պուշի նշանակած Պոպ Կէյթսին, որ բաւականին համախոհ կրնայ չըլլալ Օպամայի իրաքեան եւ Աֆղանիստանեան պատերազմներու կարգադրութեանց: Արդէն իսկ Օպամա կը թուի լքած ըլլալ իրաքէն զօրագունդը 16 ամսուայ ընթացքին, դուրս հանելու սկզբունքը, եւ կը խօսի Պուշի նման, իր զօրավարներուն հետ խորհրդակցելու անհրաժեշտութեան մասին:

Ինչ կը վերաբերի երկրի տնտեսական տագնապի մասին, Օպամա կը թուի որդեգրած ըլլալ սպասողական դիրք մը, մինչեւ իր պաշտօնի ստանձնումը, Յունուար 20ին: Օպամա ցոյց տուաւ, այս պարագային, սառը տրամաբանող, հաշուող եւ քիչ փորձառութեամբ սենթըր մը, որ կը սպասէ Ուաշինթըն հաստատուելուն: Իսկ ինքնաշարժի վերաբերեալ տագնապին - GM, Ford, Chrysler, կը թուի համաձայն ըլլալ այս վերջիններուն «փրկութեան» (bailout) պայմանաւ որ անոնք վերանային իրենց ցարդ հետեւած ձախաւեր ընթացքը:

Ամէն պարագայի, Օպամայի իշխանութիւնը պիտի ժառանգէ շատ «քրիթիքական», դժուարին շրջան մը, բազմաթիւ ճակատներու վրայ, եւ ինք պիտի փորձէ համոզել մարդիկը որ կարող է սոյն դժուարութեանց լուծումներ գտնել, որոնց համար ինք ժամանակի կը կարօտի:

Այնպէս կը թուի թէ, հասկանալիօրէն, Օպամայի հետեւած ուղին յատկանշուած է փորձառութիւն ունեցող մարդոցով շրջապատուիլ, քան թէ ենթարկուիլ զինք ընտրողներու առաւելաբար ձախակողմեան տրամադրութեանց: Ինչպէս ինք առիթով մը կ'ըսէր տնտեսութեան տագնապին նկատմամբ, պէտք է ակնկալել որ տագնապը աւելի ծանրակշիւ հանգամանք կրնայ ստանալ, անոր լուծում գտնելէ առաջ...

HMM Ladies Auxiliary
New Years Eve Celebration

Featuring Live Entertainment by
HRATCH BOGHARIAN
 and His Band

December 31, 2008, at 8:00 p.m.
 HMM Garo Soghanalian Hall
 1060 N. Allen Ave., Pasadena, CA 91104

Admission: \$50.00
 Ages 6-12: \$25.00
 Ages 5 & Under Free

For Tickets Call:
 (626) 429-8366 or (626) 755-4773

Santa will also be there with surprises!

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՅՈ՞Ւ ԵՐԹԱՍ Ի.Ր. ԻՄԱՆԱԴՐԱՍ

ՅԱՐՈՒԹՅՆԻ ԴԱԻԻԹԵԱՆ

Գաղափարի մը էականությունը արդեօ՞ք բաւարար է ոտքի հանելու ժողովուրդը եւ գայն մղելու անոր իրազորման: Ի՞նչ դեր կը խաղայ առաջնորդ մը, հրաշալի գաղափարի մը տարածման կամ սահմանափակման մէջ եւ ժողովուրդի կողմէ արդեօ՞ք բաւարար փաստ է գաղափարի մը ժողովրդականացման:

Հայաստան Համահայկական Հիմնադրամի թեյեթոն 2008-ը այսօրինակ հարցումներով խճողեց մեր միտքը ու մեզ մղեց այս յօդուածի սրտբաց խորհրդածութեանց: Ան-միջապէս, ու անգամի մը համար եւս հաստատենք բերանացի թէ գրաւոր արտայայտած մեր համոզումը, որ ՀՀ Հիմնադրամը «այն համահայկական միակ կառուցն է, որ կոչուած է համախմբելու մեր ողջ ժողովուրդի ուժերը, յօգուտ մեր հայրենի հողի բարգաւաճման ու մեր նորանկախ պետականութեան ամրակայման»: Ո՛չ մէկ տարակուսանք ՀՀ Հիմնադրամի գաղափարի այս էականութեան հանդէպ: Ուրեմն ինչո՞ւ այս հրաշալի գաղափարը մինչեւ հիմա չկրցաւ զգեստուի հրաշալի մարմին/կառուց: Այստեղ կու գայ առաջնորդի դերակատարութեան կարեւորությունը: Ինչպէս 6 տարիներ առաջ «Մասիս»-ի էջերէն կը գրէինք, մենք մեր միտքը համոզուած «որ մեր ժողովուրդը պատրաստ է ընդունելու ամէն մարտահրաւէրի, երբ իր մէջ կը հաստատուի հաւատք այդ տուեալ նպատակին շուրջ: Իսկ այդ հաւատքի հաստատումը պէտք է գայ առաջնորդներէ, որոնք իրենց անձնական օրինակով պայքարի առաջին գծին վրայ պէտք է ըլլան: Այդպիսի առաջնորդներու զգալի պակասն է որ կը դանդաղեցնէ մեր ազգին յառաջխաղացքը: ՀՀ Հիմնադրամը այդ յառաջխաղացքին եւ նոյն ատեն մեր դանդաղ ընթացքին կենդանի պատկերն է»: ՀՀ Հիմնադրամը ցոլացումն է այն իրավիճակին, որ կը տիրէ Հայաստանէն ներս: Աւելի վերնախաւային, քան՝ ժողովրդային: Աւելի մակերեսային, քան՝ խորքային: Աւելի ցուցակային, քան՝ իրական, աւելի հաշուեքող, քան հաշուետու: Հաստատելու համար մեր խօսքի իրաւացիութիւնը, թուենք մի քանի օրինակներ:

- Երբ Սփիւռքի նախարար Հրանուշ Յակոբեանը գովեստով կ'արտայայտուէր «թաղային հեղինակությունները» ՀՀ Հիմնադ-

րամին խոստացած \$30 միլիոնի մասին, հարց տուինք իրեն թէ ո՞ւր մնաց ժողովրդային մասնակցութիւնը: Ո՞ւր մնաց Հիմնադրամի առաքելութիւնն ու երազանքը: «Առաքելութիւն՝ աշխարհասփիւռ հայութեան միաւորելն ու նրանց ջանքերը եւ հնարաւորութիւնները համադրելն է՝ ուղղուած մեր երկրի վերակառուցմանն ու ամրապնդմանը»: Երազանք՝ որի մասնիկ կարող է լինել իւրաքանչիւր հայ»: Ինչո՞ւ համար տարեց-տարի ժողովրդային մասնակցութիւնը աճ չարձանագրեր, այլ կը նուազի: Կասկած չկայ, որ ժողովրդային լայն մասնակցութիւնը աւելի հիմնական ապահովութիւն է, քան մեծահարուստներու մասնակցութիւնը, որոնք չեն կրնար ամէն տարի մեծագումար նուիրատուութիւններ կատարել, հետեւաբար, հիմնադրամը ամէն գնով պէտք է աշխատի շահիլ ժողովուրդի համակարանքը, վստահութիւնն ու հաւատը ծառայելով նոյնինքն ժողովուրդին: Օրինակի համար, հիմնադրամը կրնար առաջնային դեր կատարել Աղէտի Գօտիի վերակառուցման համար, աշխարհասփիւռ հայութիւնը միաւորելով այդ վսեմ նպատակին շուրջ եւ անոնց հնարաւորութիւնները ուղղելով անոր իրազորման: Հիմնադրամը կրնար ժողովուրդին բացատրել, որ հայրենի երկրի ամրապնդումը, Երեւանի կեդրոնին մէջ վեր խոյացող «էլիտար» շէնքերէն աւելի, Աղէտի Գօտիի հազարաւոր տուժած ընտանիքներուն մարդավայել երզիք մը հայթայթելուն մէջ կը կայանայ: Երեւանի կեդրոնի մայթերուն սալադաստակումը աւելի՞ առաջնահերթ է, քան տոմիկներու մէջ խճճուած ընտանիքներուն տուներ ապահովելը: Այդ ընտանիքներու զաւակները չե՞ն որ կը կազմեն կորիզը հայրենիքի ապահովութեան երաշխիք հայկական բանակին: Ինչո՞ւ լուսանցքի վրայ յայտնուեցան անոնք: Ինչո՞ւ համար աղէտէն 20 տարիներ անց, տակաւին 6000-7000 ընտանիքներ գուրկ են մարդավայել տուներէ: Ինչո՞ւ չկրցանք աշխարհասփիւռ հայութիւնը համոզել, որ հայրենիքի ամրապնդումը այդ ընտանիքներու ամրապնդումէն կը սկսկի: Ինչո՞ւ համար 200 միլիոն դրամ կը մսխուի «տօնելու» աղէտի քանամեակը: Որովհետեւ նախընտրեցինք «էլիտար» եւ ոչ թէ ժողովրդայինը: - Ժողովուրդի հաւատն ու

վստահութիւնը շահելու համար, հիմնադրամը պէտք է հաշուետու ըլլայ նոյն ժողովուրդին հանդէպ: Չի բաւեր տարին մէկ անգամ թելեթոն կազմակերպել, այլ պարբերաբար ժողովուրդը տեղեակ պէտք է պահուի այն աշխատանքներուն մասին, որոնք կ'իրագործուին անոնց նուիրատուութիւններով: Առաջին հերթին հիմնադրամի կայքէջը պէտք է միշտ այժմէականացուի թարմ տեղեկատուութիւններով: Աւելին օրինակի համար Հիւսիս-Հարաւ «Ողնաշար» ճանապարհի պարագան: 1999ին սկսած այս ծրագիրը պէտք է իր աւարտին հասնէր 2004ին: 2008ի աւարտին ենք եւ տակաւին չէ աւարտած: Երբ կը բանանք հիմնադրամի Արեւմտեան Ամերիկայի կայքէջը, այս մասին վերջին թարմացումը եղած է Սեպտեմբեր 2006ին, որու տուեալներով, 170 քմ. ճանապարհին միայն 62.3 քմ. աւարտած է: Երբ կը բանանք Հիմնադրամի Հայաստանի կայքէջը, վիճակը աւելի վատ է, միայն 46.9 քմ. աւարտած է: Հետաքրքիր է, որ երբ կ'երթանք «աւարտած» եւ «ընթացիկ» ծրագրերու բաժինները, երկուքն ալ նոյն 46.9 քմ.ի մանրամասները ցոյց կու տան: Երբ կ'ապուեցանք Հիմնադրամի այստեղի գրասենեակին հետ եւ տեղեկութիւններ ուզեցինք, մեզի պատասխանեցին որ միայն 7 քմ. մնացած է որ ճանապարհը հասնի իր աւարտին: Երբ հարց տուինք թէ ինչո՞ւ կայքէջը թարմացուած չէ, պատասխանը մարդուժի պակասն էր: Սակայն այս թերացումին պատասխանատունն ոչ թէ Հիմնադրամի այս տեղի գրասենեակին է, այլ Հայաստանի Գործադիր վարչութեան գրասենեակը, որ կը բաղկանայ 33 վճարովի պաշտօնեաներէ, որոնք չեն գիտեր ինչո՞ւ կը զլանան աշխարհասփիւռ հայութեան հայթայթել հիմնադրամի աշխատանքներուն մասին թարմ եւ ստույգ տեղեկութիւններ: Այստեղ կ'արժէ նշել Հիմնադրամի Ֆրանսայի գրասենեակի օրինակը, որ տարին մի քանի հազորդագրութիւններով իր նուիրատուները տեղեակ կը պահէ կատարուած աշխատանքներուն մասին, այդպիսով ապահովելով անոնց մշտական մասնակցութիւնը: Արեւմտեան Ամերիկայի պարագային, միայն 1999-2002 թուականներուն է, որ քարոզչական յանձնարարութիւն կողմէ 3 անգամ տեղեկագրութիւն լոյս տեսաւ նուիրատուներու անուանացանկով եւ աւարտած ու ընթացիկ ծրագիրներու տեղեկութիւններու 1999ին թովմաս Եթերեանի գլխաւորած քարոզչական յանձնարարութիւն անդամ էինք

մենք, իսկ 2000-2002 տարիներուն, յանձնարարութիւն գլխաւորողը: - ՀՀ Հիմնադրամը պէտք է վերադառնայ իր արմատներուն եւ խուսափի ցուցականութիւններէ, որոնք ոչ միայն կը վնասեն իր գաղափարաբանութեան, այլ նաեւ իր պիւտեճին: Տարեց-տարի թելեթոններու վրայ ծախսուող գումարներու աճը, կարծէք կապուած է այս ցուցակաւորութեան աճին հետ: 6-7 տարիներ առաջ \$300,000-ի սահմաններուն շուրջ արժող թելեթոնը, կը լսենք թէ հասած ու նոյնիսկ անցած է 1,000,000ի սահմանը: Այսպիսի գործունէութիւն վանողական է ու չի նպաստէր հիմնադրամի ժողովրդականացման: Ինչո՞ւ համար տարեց-տարի պիտի աճի Հայաստանէն Լոս Անճելէս հրաւիրուող արուեստագէտներու քանակը եւ ծախսը, երբ անոնք կարող են իրենց մասնակցութիւնը բերել իրենց տեսաձուլակներով: Ի՞նչ տարբերութիւն ունի Լիբանանի կամ Պրագիի մէջ թելեթոնը դիտող հայորդիին համար, արուեստագէտին սթուտիայի մէջ գտնուելը կամ ոչ: Որքանո՞վ նպատակայարմար է որ այս արհեստագէտներու գումարին մեծամասնութիւնը յատկացուի ծախսերը փակելու: Աւելի օգտակար չէ՞ թելեթոնի ծախսերու նուազեցումով աւելցնել հիմնադրամի ծրագիրներուն յատկացուող գումարը: Ինչո՞ւ համար աւելի քան 13 երկիրներու մէջ գոյութիւն ունեցող հիմնադրամի գրասենեակները իրենց տեղական համայնքներու հիմնադրամի ի նպաստ գործունէութեանց մասին ամփոփ տեղագրութիւններ չեն պատրաստեր, որպէս զի աշխարհասփիւռ հայութիւնը թելեթոնի քանի մը ժամերու ընթացքին «միաւորուի» ու կապուի իրար հետ: Ինչպէ՞ս պատահեցաւ որ հայ ժողովուրդի 70 տոկոսը կազմող սփիւռքահայութեան հնարաւորութիւնները հայրենիք հասցնելու փոխարէն, հանգանակուած \$35 միլիոնին \$30 միլիոնը կու գայ հայրենիքի մի քանի գործարարներէ: Ու դեռ քանի մը ամիս առաջ, դարձեալ հայրենի քանի մը գործարարներ \$600 միլիոնի խոստումներ կու տային... Մենք կը մնանք համոզուած, որ հիմնադրամը աւելի արդիւնաւէտ կառուց կը դառնայ, երբ կը գործէ արդարութեան, ժողովրդավարութեան եւ օրէնքի գերակայութեան հիմունքներով առաջնորդուող Հայաստանի մէջ մեր առաջնահերթութիւնը այդ պէտք է ըլլայ: Մեր տունը, Հայաստանը այդ հիմունքներով պէտք է կառուցենք:

1975-2008
33th
ANNIVERSARY

Life, Health, Group Health
Disability, Long Term Care

NEW YORK LIFE

ԱՊԱԹՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԻՐԱԺԵՇՏ Է

ԵՐԲԵՔ ՈՒՇ ԶԷ ՎԵՐԱՔՆՆԵԼՈՒ ԶԵՐ ԱՊԱԹՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՂ

ՊԵՏՐՈՍ ԵՒ ՄԻԱՍԱՆԹՈ ՄԱՐՈՆԵԱՆ

818 500-9585 ABA INSURANCE SERVICES 805 E. Broadway . Glendale, CA 91205
E-mail: BMaronian@AOL.com ONE EIGHT HUNDRED FOUR "HAI-TAD"

20-ԱՄԵԱԿ

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՁԱՅՆ» ՌԱՏԻՈԺԱՄԻ 20-ԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆԸ ՍԻՏՆԻ ՍԷՋ

Շաբաթ 8 Նոյեմբերի երեկոյեան, «Grand Westella Reception Lounge»-ի շքեղ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ ճաշկերոյթ-պարահանդէս, «Նոր Սերունդի Ձայն» ռատիոժամի հիմնադրութեան 20-ամեակի առիթով: Երեկոն կը հովանաւորէր թեմիս Բարեխնամ Առաջնորդ Գերաշնորհ Տէր Աղան Արքեպիսկոպոս Պալիօզեան, նախագահութեամբ՝ Մ.Դ.Հնչակեան Կուսակցութեան Կեդրոնական վարչութեան Ատենապետ ընկեր Սեդրակ Աճեմեանի, որ այս առթիւ շատուկ հրաւերով ժամանած էր Սիտնի:

Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան կազմակերպած սոյն հանդիսութեան ներկայ էին նաեւ «Ryde» Քաղաքապետարանի վերընտիր անդամ ու փոխ քաղաքապետ՝ Տիար Սարգիս Ետեյեան ու տիկինը: Ինչպէս նաեւ քաղաքապետարանի նորընտիր անդամ՝ Տիար Արթին էքմէքեան իր տիկինը ընկերակցութեամբ: Հիւրերու շարքին նոյնպէս ներկայ էր Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան Աւստրալիոյ ներկայացուցիչ՝ Տէր Ե. Տիկին վարուժան Իսկէնտէրեան: Սիտնի Սուրբ Յարութիւն եկեղեցւոյ վարչութեան եւ 2RRR ռատիոկայանի խորհուրդի ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ մեծ թիւով ներկաներ ու համակիրներ:

Բացման խօսքով հանդէս եկաւ ընկեր Մանուկ Տէմիրճեան, որ բարի գալուստի խօսքէն ետք ըսաւ. «Այսօր Նոր Սերունդականներուն համար յատկանշական օր մըն է, որովհետեւ ան առիթը կը տայ որ ակնարկ մը նայինք անցնող երկու տասնամեակներու վրայ ծառայող գործունէութեան մը որ ոչ ուրիշ բան է քան նուիրումի, գոհաբերութեան ու հայ ժողովուրդի պայծառութեան ճանապարհ:» Ապա յատուկ ելոյթներով հանդէս եկան 2RRR ռատիոկայանի ինսամակալութեան ատենապետն ու օրուայ նախագահ՝ ընկեր Սեդրակ Աճեմեան, որոնք իրենց կարգին շնորհաւորեցին երկար տարիներու վրայ ծառայած գնահատելի աշխատանքը ու բարի երթ մտղթեցին անոր ապագայ գործունէութեան:

1988-էն ի վեր Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան Սիտնի Մասնաճիւղը կը հովանաւորէ «Նոր Սերունդի Ձայն» Հայկական Ռատիոժամի հաղորդումները, ունկնդիրներուն հրամցելով հայկական երգեր, դաստիարակչական ու գաղափարական նիւթեր, հաճելի հարցազրոյցներ, ինչպէս նաեւ վերջին լուրերը հայրենիքէն, սփիւռքէն եւ Աւստրալիայէն: Արդարեւ, Ն.Ս.Մ.Միութեան ատենապետ՝ ընկեր Գէորգ Պետրոսեան հանդէս գալով շնորհակալութիւն յայտնեց հաղորդավար ընկերներուն որոնք այս դժուարին ու կամաւոր աշխատանքը իրենց ուսերուն վրայ առած յաջողութեամբ դրսեւորած են տարիներ շարունակ: Ան ընդգծեց որ

բաժնի տարիներ շարունակ «Նոր Սերունդի Ձայն»ը Սիտնի գաղութին հրամցուցած է բարձր որակի յայտագիրներ ու հաղորդումներ ամէն Կիրակի երեկոյեան՝ 2RRR Ռատիոկայանի FM 88.5 MHz ալիքէն: Այս ձայնափուռը սկսած ըլլալով երեսուսուն վայրկեան հաղորդումով մը հասած է երկու ժամի, շնորհիւ վարչութեան ու «Նոր Սերունդի Ձայն»-ի անձնակազմի հսկայ գոհողութիւններուն, դարձնելով զայն գաղութին շատերուն կողմէ սիրուած եւ ունկնդրուած յայտագիր մը:

Ընկեր Պետրոսեան ներկաներուն ուշադրութեան յանձնեց, որ Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան գործունէութեան մէջ իւրապատուկ տեղը կը գրաւէ «Նոր Սերունդի Ձայն»ը, որ տարիներ շարունակ դարձած է գաղութին ամենավստահելի լուրերու ու տեղեկութիւններու աղբիւրը: Ան նշեց որ «Նոր Սերունդի Ձայն»-ի յայտագիրները յատուկ են նաեւ իրենց ներկայացումով ու բովանդակութեամբ, ուր ան նպատակ դարձուցած է ներգրաւել երիտասարդ ունկնդրողներուն, ներկայացնելով ճոխ յայտագիրներ ինչպէս նաեւ նորավերջին երգեր ու եղանակներ:

Այս ուրախ առթիւ, ընկեր Պետրոսեան վարչութեան շնորհակալութիւնները յայտնեց սիրելի ընկերոջ՝ Վաչէ Տէմիրճեանին, որու շնորհիւ «Նոր Սերունդի Ձայն»ը ծնունդ առաւ Նոյեմբեր 1988 թուականին: Խորին շնորհակալութիւններ ուղղելով նաեւ ընկերներ՝ Թորոս Պոյաճեան ու Վաչէ Թովուզեանին, որ տարիներ շարունակ կը հաղորդեն բարձր որակի յայտագիրներ, ան 20 ամեակի առթիւ պատրաստուած յատուկ յուշանշանները ներկայացուց անոնց: Ելոյթներով հանդէս եկան նաեւ հաղորդավար ընկերները որոնք ետք օրուայ կարկանդակը կտրեցին՝ ընկերակցութեամբ ընկեր Աճեմեանի:

Այս առթիւ սեղաններուն վրայ գետեղուած էր նաեւ յուշագիրք մը ուր նոյնպէս կը շեշտուէր այն իրողութիւնը որ 1997-ին «Նոր Սերունդի Ձայն»ը առաջին հայկական ռատիոժամը եղաւ ոչ միայն Սիտնիի այլ ամբողջ աշխարհի մէջ իր յայտագիրները ձայնափուռով համաշխարհային ցանցի (Internet) վրայ՝ դառնալով նաեւ բոլոր աշխարհի հայութեան ռատիո հաղորդումը:

Երեկոն կը խանդավառէր գաղութի սիրուած՝ «Կոմիտաս» նուագախումբը: Անոնց ստեղծած ճոխ մթնոլորտէն եւ օրուայ խորհուրդէն տոգորուած, տեղի ունեցան նուիրատուութիւններու շարք մը: Հանդիսութիւնը վերջ գտաւ ուշ գիշեր, ներկաները գոհ վերադարձան իրենց տուները:

Տարիներ շարունակ, Սիտնիի հայութիւնը, ամէն Կիրակի ունկնդրելով «Նոր Սերունդի Ձայն»-ին, իր ընտանեկան յարկէն ներս մտցուցած է հայ երգն ու եղանակը, հայ

Վաչէ Թովուզեան, Գէորգ Պետրոսեան, Թորոս Պոյաճեան, Սեդրակ Աճեմեան եւ Վաչէ Տէմիրճեան կը կտրեն 20-ամեակի կարկանդակը

լեզուն ու հայ ոգին, ու կապած զայն իր մայր հայրենիքին, ամբողջելով ու զօրացնելով հայրենիքի սէրն ու յարգանքը: Այս առթիւ, Ն.Ս.Մ.Միութեան շնորհակալութիւնները կը յայտնուին բոլոր անոնց որոնք իրենց մասնակցութիւնը բերին ու կը բերեն ռատիոժամի յայտագրին մէջ: Իսկ կարեւորագոյնը, յատուկ շնորհակալութիւն բոլոր ունկնդիրներուն որ տարիներ շարունակ «Նոր Սերունդի Ձայն»ը ընտրեցին որպէս իրենց հայկական ռատիոժամը:

«Ryde» Քաղաքապետարանի վերընտիր անդամ ու փոխ քաղաքապետ՝ Տիար Սարգիս Ետեյեան: Ներկայացուցիչներ հայ քաղաքական կուսակցութիւններու եւ միութիւններու:

Բացման խօսքով ելոյթ ունեցաւ Աւստրալիոյ Շրջանի ատենապետ՝ ընկեր Վաչէ Թովուզեան որ յատուկ ներկայացուց հայ ժողովուրդի վրայ ծառայող ներկայ քաղաքական իրավիճակը: Մեծ պատաստի վրայ սալիկներով պատրաստուած յատուկ ներկայացումէն ետք հրաւիրուեցաւ օրուայ հիւրը:

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ և ՍՓԻՒՔ ՆԵՐԿԱՅ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԻՐԱՎԻՃԱԿԸ»

Կիրակի, 16 Նոյեմբերին Աւստրալահայ ընկերակցութեան սրահէն ներս տեղի ունեցաւ դասախօսութիւն, կազմակերպուած՝ Մ.Դ.Հնչակեան Կուսակցութեան Աւստրալիոյ վարչի Մարմին: Օրուայ հիւր բանախօսն էր Մ.Դ.Հ.Կ. Կեդրոնական վարչութեան Ատենապետ՝ ընկեր Սեդրակ Աճեմեան: Նիւթը՝ «Հայաստան - Սփիւռք ներկայ քաղաքական իրավիճակը»:

Հիւրերու շարքին էին թեմիս բարեխնամ Առաջնորդ՝ Գերաշնորհ Տէր Աղան Արքեպս. Պալիօզեան:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ...

Ընկեր Սեդրակ Աճեմեան Սիտնի այցելութեան ընթացքին յատուկ հանդիպում մը ունեցաւ New South Wales նահանգի Willoughby ընտրամասի երեսփոխան՝ Օրիորդ Կլաուս Պէրէճիքեանի հետ: Հանդիպումը տեղի ունեցաւ NSW խորհրդարանէն ներս, ուր առիթը եղաւ նաեւ այցելել Ապրիլ 24-ի նուիրում խաչքար-յուշարձանը: Հարցազրոյցներ ունեցաւ «Նոր Սերունդի Ձայն» եւ SBS կառավարական ռատիոժամերէն: Ինչպէս նաեւ հանդիպումներ շարքային ընկեր-ընկերուհիներու հետ:

ՌԻՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Հայաստանի Ծնողագուրկ Հաշմանդամ Երեխաների Ֆոնդի
մասնակից լինելու համար, կարող էք ուղղակի դիմել՝
Christmas Fund for Armenian O.D.C.R.C.H
Wells Fargo Account Number 1736834043
Կամ նուէրները դրկել՝
Christmas Fund for Armenian
P.O. Box 250038
Glendale, CA 91225
Tel. 818-246-0125, 818-606-2070
Յաւելիալ տեղեկութիւնների համար դիմել՝
forourkids99@gmail.com

THE PERFECT CHRISTMAS GIFT!
Tell Me about Armenia
Here is a book you can read to your child which explains "Armenia" is more than just a word. It is a rich land with a proud heritage. The perfect gift to expand the horizons of the next generation!
Contact: Knee Hye Children's Books
P.O. Box 2645
La Jolla, CA 92038-2645
www.kneehye.com web
info@kneehye.com email
(858) 750-8365 phone

Massis Weekly

Volume 28, No. 45

Saturday, DECEMBER 13, 2008

Opposition Marks International Human Rights Day With Protests And Vigils 'Repentant' Oppositionists Pardoned By Sarkisian

Opposition protesters marching in Yerevan

YEREVAN -- On December 10, on the occasion of the 60th anniversary of UN Human Rights International Convention, members of the Armenian National Congress and opposition supporters visited Victory Park in Yerevan and laid flowers to the memorial of the repressed. Then those gathered went to the monument of Alexander Miasnikian, where they lit candles and laid flowers in the memory of the citizens killed during the March 1 events.

The next stop for the demonstration was in nearby Sakharov Square where the wives and daughters of "political prisoners" were on a sitting strike.

Melissa Brown, the American wife of Alexander Arzumanyan, the Ter-Petrosyan election campaign manager who is currently in pretrial detention on a coup charge, said the venue was chosen for a reason.

Continued on page 4

Mediators Renew Calls For Karabakh Peace Azerbaijani Foreign Minister Claims Settlement Proposals 'Altered'

HELSINKI -- The United States, Russia and France urged Armenia and Azerbaijan last week to build on reported progress in recent talks between their president and reach a framework agreement on Nagorno-Karabakh in the "coming months."

High-ranking diplomats from the three nations jointly spearheading the drawn-out peace process reaffirmed the basic principles of a Karabakh settlement that were formally submitted to the conflicting parties in Madrid last year.

"We call on the parties to work with the Co-Chairs [of the OSCE Minsk Group] to finalize the Basic Principles in coming months, and then begin drafting a comprehensive peace settlement as outlined by those agreed principles," Foreign Ministers Sergei Lavrov of Russia and Bernard Kouchner of France and U.S. Assistant Secretary of State Daniel Fried said in a joint declaration.

The declaration was issued after the three men met with the Armenian and Azerbaijani foreign ministers on the sidelines of an OSCE ministerial meeting in Helsinki.

The Helsinki statement called on the conflicting parties to bolster the ceasefire regime along the Line of Contact east of Karabakh and the Armenian-Azerbaijani frontier by pulling back snip-

OSCE mediators with foreign ministers of Armenian and Azerbaijan during Helsinki declaration

ers from their frontline positions. "We reiterate our firm view that there is no military solution to the conflict and call on the parties to recommit to a peaceful resolution," it said.

According to Azerbaijani Foreign Minister Elmar Mammadyarov the three co-chairs have made changes in their proposed basic principles of a settlement in hopes of facilitating their acceptance by Armenia and Azerbaijan, said on Friday.

"In order to achieve a new phase of the settlement, the foreign ministers of the countries co-chairing the OSCE's Minsk Group have presented the parties to the Nagorno-Karabakh conflict with certain changes in the Madrid proposals," Mammadyarov said, according to the Day.az news service. He did not specify those changes.

Armenia Remembers Devastating 1988 Earthquake President Bush Sends a Letter of Symphaty

GYUMRI -- Armenia marked on Sunday the 20th anniversary of a catastrophic earthquake that killed about 25,000 people and devastated much of its two northern regions that have still not been completely rebuilt.

Ceremonies were held in Gyumri, the country's second largest city hit hard by the disaster, which were attended by current and former government officials and construction and rescue workers from across the former Soviet Union who had helped Armenia cope with its devastating consequences.

Armenians also received messages of sympathy from the presidents of Russia and the United States on the occasion. "On this solemn anniversary we are reminded of the strong bonds between America and Armenia and the resilience of the Armenian people," President George W. Bush said in his written address. "They rose from this tragedy and have reclaimed a bright future of hope and opportunity."

Nikolay Ryzhkov, a former Soviet prime minister who personally coordinated the rescue and reconstruction efforts, delivered a speech, reading out a message from Russian President Dmitry Medvedev. "We bow our heads before the memory of the thousands of victims of this natural disaster," Medvedev said. "We remember with deep respect and gratitude today

the courage of the rescuers who answered the call for help."

That help was badly needed by as many as 500,000 people whose homes, built in apparent violation of seismic safety standards, were destroyed by two powerful tremors that rocked much of Armenia's territory 20 years ago. The Ryzhkov-led Soviet government pledged to rebuild them in two years. Dozens of construction companies from across the Soviet Union were assigned to the earthquake zone in the following months.

However, the massive reconstruction effort fizzled out with the subsequent collapse of the Soviet Union. Independent Armenia's successive governments were too cash-strapped to complete it. The reconstruction gained fresh momentum in the early 2000s when thousands of new houses and apartments were built in the economically depressed area with the financial assistance of U.S.-Armenian billionaire Kirk Kerkorian. Nonetheless, as many as 7,000 families in the quake-hit Shirak and Lori regions still lack permanent housing, huddling in metal and wooden shacks devoid of basic amenities.

"We still live in a shack, and there are no jobs here," one elderly woman told RFE/RL as she stood outside the

Continued on page 4

Turkish Intellectuals Apologize for Armenian 'Great Disaster' Armenian Intellectuals Appeal to Gul for Genocide Recognition

ANKARA/YEREVAN--In an unprecedented gesture, a group of Turkish intellectuals have publicly apologized for what they called a "great disaster" that befell the Ottoman Empire's Armenian minority and urged their compatriots to follow suit.

"I cannot conscientiously accept the indifference to the great disaster that Ottoman Armenians suffered in 1915, and its denial. I reject this injustice and acting of my own will, I share the feelings and pains of my Armenian brothers and sisters, and I apologize to them," reads a petition signed by them and published by the "Zaman" daily on Friday.

The newspaper said the signatories will ask other intellectuals and ordinary Turks alike to sign the petition. "We are searching for human beings," one of them, scholar Baskin Oran, was quoted as saying. "We thought about urging the state to apologize but we decided to let individuals act according to their conscience. This call is for everybody."

According to "Zaman," some Turkish civil society representatives

were quick to object to the campaign. "For me, all these events [of 1915] were the fault of Turkish nationalism flourishing at that time, and personally I don't identify with it," historian Ayse Hur told the paper. "So I do not feel the need to apologize personally."

Another intellectual, Aytekin Yildiz, pointed to the signatories' failure to describe as "genocide" the deaths of an estimated 1.5 million Armenians during the final years of the Ottoman Empire. "What do they mean by 'great disaster'?" he said. "Let's face it, it was genocide."

The official Turkish state policy of vehemently denying the genocide is increasingly questioned by independent Turkish scholars and other intellectuals, even if few of them publicly use the word genocide in reference to the mass killings and deportations. Dozens of them gathered at a private Istanbul university in 2005 for a landmark conference that sparked angry protests from Turkish nationalist groups.

Continued on page 4

Armenia: Dim Outlook for Media Freedom, Reporters Say

By Marianna Grigoryan
EurasiaNet

Despite heavy government emphasis on the importance of freedom of speech, the violence against Armenian journalists is continuing. Civil society leaders and reporters contend that officials' sluggish response masks either rank incompetence or an intention to keep the lid on government criticism. Government officials reject the charges as groundless.

The most recent encroachment upon media rights came in mid-November when Edik Baghdasarian, one of the country's best-known investigative journalists, was ambushed and badly beaten by two unknown men in Yerevan. The attack was the seventh reported case of violence against a journalist in Armenia this year.

"I am convinced that the attack was connected with my professional activity," said Baghdasarian, who has conducted attention-grabbing investigations into government corruption, the mining industry, and human trafficking for the online newsmagazine Hetq.am, which he heads, and other publications. "I am myself looking into this case now and I hope the case will be solved."

"It is not so difficult to disclose these cases of violence and find those responsible," continued Baghdasarian, who sustained cranial-brain injuries in the November 17 attack. "But, of course, willpower is needed for that."

The government has assured Armenian media that all steps are being taken to solve the Baghdasarian case. "Every act of violence against a journalist is condemnable," Samvel Farmanian, spokesman for President Serzh Sarkisian, commented to EurasiaNet.

Armenian Prime Minister Tigran Sarkisian, who visited Baghdasarian in the hospital, has taken a similar tact, telling reporters that "a dialogue with media is necessary to specify the rules of the game." Sarkisian did not specify other participants in such a dialogue. "The environment should be such that there is a reciprocally respectful attitude," public television reported him as saying.

Some Armenian reporters believe that Baghdasarian's prominence motivates much of the government's display of interest in his case. In September, the 46-year-old journalist was the runner-up for the prestigious Global Shining Light Award, a prize given to the world's best investigative journalists.

The government's assurances have so far done little to convince other Armenian reporters.

One political reporter for the opposition Haykakan Zhamanak daily contended that the authorities do nothing to investigate reported attacks against journalists.

"The prime minister's visit to Edik Baghdasarian in the hospital was a mere publicity stunt," charged Lusine Barseghian, who is known for her critical stories about the government and government-linked clans. "If the authorities are interested in exposing anyone, they would have done so. Meanwhile, in many cases they are the ones who order it."

Edik Baghdasarian injured after a mid-November assault

Rafik Petrosian, a senior member of the governing Republican Party's parliamentary faction, countered that no one "praises" law-enforcement agencies for their "perfect work".

"There are unsolved murders. We condemn violence against journalists. However, the authorities are taking steps towards resolving these cases. It looks like Edik Baghdasarian's case is close to completion," Petrosian, who heads parliament's standing committee for state and legal affairs, told EurasiaNet.

He did not elaborate about the status of the Baghdasarian investigation. Police announced on November 26 that one man had turned himself in and admitted that he took part in the attack on Baghdasarian, yet allegedly declined to give further testimony.

But investigations into attacks on journalists do not necessarily come flush with results, noted Haykakan Zhamanak reporter Barseghian. On February 19, the day of the presidential vote, Barseghian herself was beaten at one Yerevan polling station while highlighting suspected fraud in favor of then Prime Minister Serzh Sarkisian, the government's favored candidate. A second attack came on August 11, when two unknown men attacked Barseghian from behind outside her apartment building.

"I definitely link what happened to me with my professional activities and there are concrete people and forces behind those who ordered the violence." Barseghian said. "Criminal cases were started in both cases. However, no results have come so far. If our country were a law-abiding state, the cases would have been solved a long time ago."

Republican Party parliamentarian Petrosian scoffed at the allegation. "Is there any evidence that the authorities or any government official were behind the attack? I can't accept a journalist making serious accusations without any evidence. Had there been any verdict finding any government-linked person at fault, then they can confidently make such statements," affirmed Petrosian.

One human rights activist argues that the lack of visible punishment for such incidents only encourages additional attacks.

"If there has been practically no punishment, then two conclusions can

Implications of the World's Financial Crisis for Armenia's Economy

Report By Policy Forum Armenia

PFA Occasional Report Executive Summary

It has become clear by now that the ongoing financial crisis will have a deep and prolonged impact on a wide range of economies. This is also likely to be true for a peripheral economy like Armenia's, regardless of how isolated its relevant sectors are from the rest of the world. While in-depth research on the causes and consequences of the crisis is still in the pipeline and will become available as more facts are uncovered, economists around the world agree that there is ample evidence of a serious crisis in the making. A number of large economies have already come under strain and applied for emergency funding from the International Monetary Fund.

In this context, Armenia's economy is likely to be significantly affected. Recent developments in emerging markets suggest that the crisis-related deterioration of the economic outlook is likely to occur abruptly with little signs of early warning, making it important to have pre-emptive policy response in place before things get worse. Against this background, the report discusses the main channels through which Armenia's economy is likely to be affected as a result of the adverse global conditions and offers a set of specific policy recommendations summarized below that may help mitigate the impact of the ongoing global crisis on Armenia's economy.

Recommendations

Addressing Capacity Issue

- Establish a Crisis Prevention Team as a high-level policy advisory body reporting directly to the Prime Minister. It should consist of economists and financial sector professionals with strong reputation and experience in dealing with crisis countries and include Diaspora and possibly non-Armenian professionals.

Fiscal Policy Response

- As signs of the crisis become more pronounced, undertake a review of the current budget envelope and reduce expenditures on items of secondary importance (excluding social spending) and waste during public procurement. Recourses that will have been freed in such a way—as well as any new external financing that could be secured for this purpose—should be used to provide exporter support and social assistance as part of the fiscal stimulus package.

- As a counter measure to possible shrinkage of the traditional tax base, broaden the tax base by ensuring that no privileged large company remains outside of the tax authorities' radar screens.

- Launch a guarantee facility to ensure uninterrupted trade financing,

particularly for critical commodities.

Monetary and Exchange Rate Policy Response

- Allow for much greater flexibility of the exchange rate by reducing to a minimum the Central Bank's interventions (i.e., sales of foreign exchange) on the foreign currency market.

- Gradually reduce policy interest rate and reserve requirements, and ease access to the Central Bank's credit and liquidity facilities, while carefully monitoring inflation developments. Prepare to adopt higher rates of credit expansion specifically targeting producers, especially exporters.

Structural Policy Response

- Create a lending facility for Small and Medium Enterprises (SMEs) to provide targeted and easy-to-access loans to viable SMEs in need of emergency financing.

- Take measures to reduce the monopoly price-setting powers of key import companies.

- Undertake a review of barriers for business operations and make credible steps to eliminate some of those barriers in the near term.

- Enhance/expand the social safety net by: (1) undertaking a review of the poverty guidelines, and (2) targeting the next layer (i.e., currently on the margin) of socially vulnerable strata of population, and (3) making credible steps toward eliminating corruption from the existing system.

- Review and enhance existing unemployment insurance and provide assistance to employees that have lost jobs due to crisis-related closures and downsizings.

To access the Report in full please visit www.pf-armenia.org.

Policy Forum Armenia (PFA) is an independent professional non-profit association aimed at strengthening discourse on Armenia's economic development and national security and through that helping to shape public policy in Armenia. Its main objective is to offer alternative views and professional analysis containing innovative and practical recommendations for public policy design and implementation. Through its activities, PFA aims to contribute to the creation of an informed public and more effective and accountable government. PFA's main asset is its worldwide network of professionals and leaders in their respective fields, with dedication to Armenia.

www.HayastanInfo.net
Armenian-English-German
News . Information . Comments

Continued on page 4

Twenty Years After - Recollections

By Mihran S. Agabian

Twenty years have elapsed since the Spitak-88 earthquake of December 7, 1988 in Armenia. Every one of us present at the disaster region in the days that followed will have memories of experiences that haunt us, remembering the human suffering, and at the same time uplift us as we think of the devotion of people who were there to ameliorate the sufferings of the survivors.

The earthquake occurred at a time when Armenia was in turmoil because of the Karabagh independence movement, and many workers were on strike. In hindsight, it is remarkable that the country's administration did not collapse. The cooperation between the local workers and the visiting teams was remarkable. Saving lives was the highest priority, but our responsibility was to perform scientific and engineering investigations of the cause and impact of the earthquake. We carried on, a team of American scientists and engineers, sent by the US National Science Foundation, to work in cooperation with our Armenian and Russian counterparts. Armen der Kiureghian, Professor at UC Berkeley, and I were the two Armenian engineers in the American team. We were in Armenia during December 11 to 18. There were many other volunteer groups, especially from the medical profession, who were there for rescue and recovery missions.

For me, the suffering of the people took control of my feelings more than my dedication to science, and I told a colleague of mine to take charge of the investigation that I had been asked to chair. I remember that my thoughts during our investigations were centered more on the survivors than the technical aspects of the disaster. Walking past a completely destroyed multi-story apartment building, I noticed two grandmothers who had built a fire and were boiling water in a pot. They insisted that we share with them the tea that they had prepared. One of them said that we must be tired and we needed to drink the tea that they were offering. They had lost their entire belongings and some of their family members but they had kept their Armenian hospitality.

In the ruins of a school, a branch of the Yerevan Polytechnic, I was told that a completely destroyed building had been the library and that more than 300 students and faculty were killed on the campus. I picked up a book covered with dirt, in Russian, and read its title, "Resistance of Materials", an ironic reminder of what the architects and engineers were being taught on the safe application of construction materials. I keep that book in my library as a reminder of the tragedy because we know that the earthquake disaster was as much the fault of human beings as the fault of nature.

As I write now I am reminded of the title of the novel of the French writer, Alexander Dumas, called "Twenty Years After" when Dumas brought together his Musketeers for a renewed dedication to their mission. His Musketeers came out of retirement and were again the heroes of Dumas'

imagination. As I look back twenty years, I note that the Armenian engineers, scientists and health specialists of the time did not retire but they continued their work for safe structures and minimum casualties during future earthquakes. The seismic engineers named the earthquake "the Spitak-88 earthquake", and for a number of years they focused their attention on the cause and effects of this tragic event in Armenia. Our own investigations culminated in presentations at the International Seminar on Spitak-88 in Yerevan, in May, 1989, that was sponsored by UNESCO. I consider a coincidence that the plenary sessions were held in the auditorium of the building that is now the American University of Armenia.

During the UNESCO Symposium, attended by 160 scientists and engineers, 56 papers were presented and discussions were held on the prevention of similar disasters. The statistics were awesome. It was reported that the earthquake affected a population of 700,000 people in Northern Armenia. The initial official estimate of fatalities was 55,000, later revised to 25,000 based on the count of 24,944 bodies removed from the rubble. The earthquake left 514,000 homeless, 31,000 injured and 14,832 victims extricated from the destroyed buildings. Over 21,000 residences were destroyed, as well as 83 schools, 88 kindergartens, 84 hospitals and hundreds of stores and public buildings. The lessons learned were not surprising, neither to the Armenian experts nor to the visitors. In my presentation I summarized my conclusions stating that the prescribed seismic intensity zoning by the local building code was low, the design details did not demonstrate the required ductility in the structures, certain sites had significant ground motion amplification or possible resonance between soil and structure, and the quality of construction was poor. I remember that the Armenian engineers were accepting the first three conclusions and they said they were themselves appalled by the low quality of construction blaming it on the corrupt practice of builders.

The Central Ministerial Committee of Armenia under the chairmanship of Prime Minister Fadey Sarkisian was in session discussing the situation of the refugees from Karabagh and Azerbaijan (there were 160,000 persons in Armenia at the time) when the news reached them that there was an earthquake in Northern Armenia. Prime Minister Sarkisian describes in his Memoir, Lessons of Life, the developments following the news. He first called the Medzamor Nuclear Power Station and learned that it was still in operation and then called the regions for a report. At the same time, he received a call from the Soviet Prime Minister, Nikolay Ryzhkov, inquiring about the severity of the earthquake and the magnitude of the disaster. Mr. Ryzhkov decided immediately to fly to Yerevan to inspect the conditions first hand. Fadey Sarkisian has praises for Ryzhkov, especially for his human character. He said he was weeping as he inspected

the damage and heard the pleas of the people who were digging through the rubble for survivors. He kept hearing, "we need cranes" to lift the heavy concrete slabs. Here is what Fadey Sarkisian writes in his Memoir quoting Ryzhkov: "Walking in the city was painful. We could hear the people buried alive under the destroyed structures. The surviving persons were in vain trying to lift the heavy slabs to save their loved ones. It is so terrible being helpless in these circumstances. I had lost all hope. I was helpless as the Prime Minister of a suffering country and for not being a wizard with Aladdin's lamp under my arm. I was crying as I walked without embarrassment for my tears". Much has been written about Mikhail Gorbachev's trip to Armenia from New York immediately after the earthquake, but Fadey Sarkisian's appraisal of Nikolai Ryzhkov's human feelings on the soil of Armenia was indeed shared by the Armenian population.

Immediate assistance arrived from every where, the Soviet government having opened all borders to Armenia. The first to arrive were the Georgians. Then came the Yugoslavs, and others with medical personnel and supplies soon followed. We arrived later having reached Armenia on December 11 in a freight plane carrying Red Cross assistance.

Rumors were circulating that the disaster was not due to an earthquake but to a nuclear bomb that the Russians detonated underground. In fact, the day after the earthquake soon after I was interviewed by NBC in Los Angeles and had just returned home, I received a telephone call from an Armenian lady who blurted out that I was all wrong, and that it was a Russian bomb and not an earthquake. When I was in Armenia in November, 2008, twenty years later, I was asked the same question. This had come up so many times in the intervening years that I had taken the only reliable seismic wave record (the Gukasian record) to my friend, Professor Bruce Bolt of UC Berkeley, a world renowned seismologist whose expertise was in the science of distinguishing between earthquake and nuclear weapons detonation records, and whose book entitled "Nuclear Explosions and Earthquakes: the Parted Veil" was written to detect the differences between the seismic waves of earthquakes caused by nature and underground nuclear tests. He assured me that it was very clear that the Spitak-88 event was an earthquake record. Remote records in other countries had also proven that there was no basis for the rumors that the earth shook because of a nuclear detonation on December 7, 1988 at 11:41 AM.

Mihran Agabian in Spitak on December 12, 1988

Many severe earthquakes have occurred in different parts of the world since December, 1988, the latest being the Magnitude 8.0 Sichuan earthquake in Wenchuan County, China, that occurred on May 12, 2008 (69,000 killed). Prior to this earthquake, the Spitak earthquake (Magnitude 6.9) was considered the second largest in terms of damage to humans and infrastructure after the Magnitude 7.8 Tangshan earthquake of July 28, 1976 (242,000 killed). Casualties in Sichuan (2008) and Tangshan (1976), both in China, were much higher than the Spitak earthquake, but considering the population base of Armenia as compared to China, the impact of the Spitak earthquake was exceptionally severe.

It is to be noted that the January 17, 1994 Northridge, California, earthquake was also about Magnitude 6.9, same strength as the Spitak earthquake, but the damage was limited to parking structures, an apartment complex and freeways, and the casualty numbers were 72 persons killed and 9000 injured. It is not fair to blame the Armenians for the extensive damage and praise the Californians for limited damage resulting from similar Magnitude earthquakes, but lessons can be learned. Significant steps have been taken since the Spitak-88 earthquake by scientists, engineers and builders to limit the damaging effect of earthquakes. Mapping of potential areas of earthquake occurrence, definition of geological conditions, seismological studies of characteristics of wave propagation, advanced criteria for the design of structures, more refined analysis of the response of structures, design details that resist collapse, and techniques such as base isolation that control the relative movement of ground and building are techniques that are now available to Armenian scientists and engineers just as they are to American scientists and engineers. Earthquakes cannot be prevented from occurring but their damage can be controlled.

Mihran Agabian is Professor Emeritus of Engineering at USC

Turkish Writers Bring the Personal Back Into the Armenia Controversy

By Nicholas Birc
guardian.co.uk

Two years ago, researching a story about the desertification of the central Anatolian plateau, I spent a day driving around with a journalist from a local town. A former military officer, Bulent was a man of wide interests. He was working on a dictionary of the local dialect. He was hugely knowledgeable about the early Christians who had carved troglodyte churches into the vast sink-holes that dot the region. "It is a pity they had to leave," he said.

Later that evening, I read his column in the copy of the newspaper he had given me. It was a blinkered, nationalist tirade. I did a double-take. Was this the same man I had met?

"That's his Ataturk voice," a Turkish friend joked. "All Turks have an Ataturk voice."

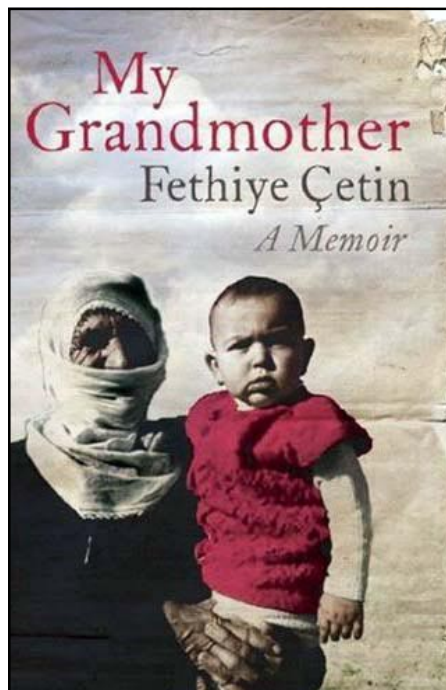
The sometimes shocking disparity between what Turks say in public and what they say in private is nowhere clearer than on the issue of what happened to the Ottoman Empire's Armenians after 1915.

In the once heavily Armenian areas in the southeast of the country, villagers freely admit that what happened amounted to mass murder on a grand scale. "Our grandfathers killed them and moved in," one imam in a village near Silvan told me. "Their bones are still visible at the foot of that cliff over there."

Both locally and internationally, meanwhile, public debate continues to betray a depressing fixation with dry statistics and terminologies. It was genocide. No, it was civil war. 1.5 million people died. Rubbish, the death toll was at most 200,000, and more Muslims died than Armenian Christians.

"Such debates hide the lives and deaths of individuals and do nothing to encourage people to listen," says Fethiye Cetin. A lawyer, Ms Cetin is the author of perhaps the most striking example of recent efforts inside Turkey to sidestep the taboos surrounding 1915.

Published in English this spring by Verso, her intensely moving 2005 memoir "My Grandmother" tells of how she learned as a student that the woman who

had brought her up had been born an Armenian. It ends, a year after her grandmother's death, with Cetin travelling to America to meet Armenian cousins she previously didn't know existed.

The greatest advocate inside Turkey for a more humane debate was Hrant Dink, the Armenian-Turkish journalist gunned down by an ultra-nationalist teenager in January 2007. His death shed light on much that is ugly in Turkey today.

But many say it also sparked an unprecedented wave of activism among civil rights movements working on issues ranging from women's rights to the Kurdish question. "I think people realised there was no point in waiting any more," says Nil Mutluer, a feminist activist.

The four authors of last week's public apology for the events of 1915 were all Hrant Dink's friends. One of them heads a pressure group which aims to ensure his murderers are brought to justice. The other three write for the weekly newspaper – Agos – of which Dink used to be editor.

In their statements to the press, none of them have dwelled on Dink. Yet in emphasizing the importance of that most private of things – personal conscience – they are very much following the path that he opened up. Whether they will follow him all the way into a court appearance under charges of "insulting Turkishness" remains to be seen.

Dim Outlook for Media Freedom

Continued from page 2

be made here: either the professionalism of law-enforcement bodies in Armenia is below zero or, even if it wasn't they who did it, the state must prevent such cases," said Armenia Helsinki Committee Chairman Avetik Ishkhanian said. "... The authorities bear the responsibility, because they have failed to take preventive measures."

In a November 19 letter, the Organization for Security and Cooperation in Europe's representative on press freedom matters Miklos Haraszti echoed that stance. "The aim of such crimes is to intimidate media workers in the country and obstruct investigative reporting," Haraszti wrote. "The lack of progress in resolving these cases could provoke further cases of violence against journalists."

Without such measures, com-

mented Armenian Public Ombudsman Armen Harutiunian in a statement, "it would be correct that senior police discuss the issue of the competence of the organs conducting the investigations."

The Paris-based watchdog Reporters Without Borders has marked the decline in Armenia's media environment. In 2008, the organization ranked Armenia 102nd out of 173 countries in its 2008 Worldwide Press Freedom Index – a sharp dip from the country's 77th position ranking a year before.

"The most significant development in the former Soviet periphery is the deterioration in the Caucasus," the report states, referring to "major problems" with free speech in Armenia and Georgia.

Marianna Grigoryan is a reporter for the ArmeniaNow.com weekly in Yerevan.

Opposition Marks International Human Rights Day

Continued from page 1

"Andrey Sakharov, who was a political prisoner in Soviet times, is a hero and leader for today's political prisoners. Who could have imagined that 20 years after becoming independent we would have more than 70 political prisoners in the country?" Brown said.

Regime Releases Opposition Members After "Confessing"

Three opposition supporters imprisoned for their participation in post-election anti-government demonstrations in Yerevan have been pardoned by President Serzh Sarkisian and set free after "confessing" to controversial accusations leveled against them.

Eduard Ashughian, Arman Markarian and Artur Nazanian were among more than 100 supporters and associates of opposition Levon Ter-Petrosian arrested in the wake of last February's disputed presidential election. They were subsequently sentenced to between three and three-and-a-half years in prison for taking part in "mass disturbances" and resisting police officers. The charges stemmed from the March 1 deadly clashes in Yerevan between security forces and thousands of opposition protesters. The three men were let go on Friday after admitting their guilt and asking Sarkisian for an amnesty.

In an interview with RFE/RL, Ashughian said he was offered to appeal to Sarkisian last week by the chief of Yerevan's Nubarashen prison where he was serving a three-year prison sentence. He said although he accepted his guilt in a letter to the president he will continue to participate in rallies staged by the Ter-Petrosian-led opposition.

Ashughian already pleaded guilty to the accusations brought against him during his trial earlier this year. He said on Monday that he did so in the hope of avoiding imprisonment. "I confessed

on the first day [of the trial,]" he said. "But they fooled me, so to speak. The investigator had told me that I won't go to prison if I plead guilty."

Meanwhile, Ter-Petrosian's Armenian National Congress (HAK) compared Sarkisian's actions to "the Soviet totalitarian regime's behavior" and accused the authorities of exploiting the plight of opposition detainees. In a weekend statement, the HAK claimed that government "emissaries" have been visiting many "political prisoners" and trying to convince them to renounce further political activities in exchange for freedom. The opposition alliance said the Sarkisian administration is thereby trying to prevent the Council of Europe from imposing sanctions against Armenia.

The Council of Europe's Parliamentary Assembly (PACE) has given Yerevan until next January to free individuals jailed on "seemingly artificial or politically motivated charges" or face embarrassing sanctions. Visiting Yerevan last month, Thomas Hammarberg, the Strasbourg-based organization's human rights commissioner, said the Armenian government has still not complied with relevant provisions of the PACE's April and June resolutions on Armenia.

Meanwhile, HAK representatives strongly criticized the international community's perceived soft reaction to last February's disputed presidential election, saying that it emboldened the Armenian authorities to use lethal force against opposition protesters.

Vladimir Karapetian, the foreign policy spokesman for the Armenian National Congress, denounced Western governments and human rights bodies as he presented a new report drawn up by an opposition task force investigating the post-election unrest in the country. The 40-page document details international reaction to the February 19 election, the March 1 deadly clashes in Yerevan and ensuing political developments.

Armenia Remembers Devastating 1988 Earthquake

Continued from page 1

Gyumri cathedral along with several dozen other local residents hoping to hand letters to Sarkisian. "They [government officials] visit nice streets here and think that Gyumri is 100

percent rebuilt," she complained. "Let them go into the nearby neighborhoods, talk to people."

"We feel neglected, humiliated," said another woman. "My son works in Russia and doesn't want to return home. Why? Because he hates our shack."

Turkish Intellectuals Apologize for Armenian 'Great Disaster'

Continued from page 1

An Open Letter to Turkish President Abdullah Gul

Nearly 300 Armenian intellectuals and other public figures have appealed to Turkey to acknowledge that the 1915 mass killings of Armenians in the Ottoman Empire constituted genocide, saying that is a necessary condition for Turkish-Armenian reconciliation.

In an open letter to Turkish President Abdullah Gul made public on Tuesday, they said modern-day Turkey bears "hereditary responsibility" for what they consider an "monumental crime against humanity."

"Genocide is a crime against hu-

manity and present civilization values, and no individual, organization or even state authority can cast doubt on what happened," the letter said, challenging Ankara's vehement denial of any government policy to exterminate Ottoman Turkey's Armenian population.

"Your generation of Turkish leaders must accept the undeniable truth and recognize the fact of the Armenian Genocide ... Only in that case can there be a sincere dialogue and a process of real reconciliation between our peoples," it said.

The letter was apparently initiated by prominent writers, musicians and artists close to Armenia's ruling establishment.

ԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼՆՍ ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ 20-ԱՄԵԱԿԻ ՈԳԵԿՈՉՄԱՆ ԵՐԵԿՈՆ

Անցեալ Կիրակի, Դեկտեմբեր 7ին, 2008, Կլենտոնի Հայ Սքուլի հանդիսարահին մէջ, տեղի ունեցաւ Հայաստանի երկրաշարժի 20-ամեակին նուիրուած համագաղութային ոգեկոչման երեկոն: Հ.Հ. Լոս Անճելըսի գլխաւոր հիւպատոսութեան եւ Հայ գաղութի կազմակերպութիւններու միացեալ մարմինի կազմակերպութեամբ սոյն ձեռնարկին ներկայ էին աւագ հիւպատոս Արմէն Լիլոյեան, Արեւմտեան թեմի առաջնորդ Գերշ. Տ. Յովնան Արք. Տէրաթեան, Հայ Կաթողիկէ ժողովրդապետ Հայր Անտոն Սարոյեան, Ս.Դ.Հ.Կ.Ի, Ռ.Ա.Կ.Ի եւ Հ.Յ.Դ.Ի ղեկավարներ, հայ եւ օտար մամուլի ու տարբեր կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ:

Արդարեւ, Մեծ Եղեռնէն եւ երկրորդ համաշխարհային պատերազմի հայ ժողովուրդի բազմահազար նահատակներէն ետք, 1988ի Դեկտեմբեր 7-ի տեղի ունեցած մեծ երկրաշարժը ամենաողբերգական աղէտն էր, որուն զոհ գացին աւելի քան 25,000 հոգի եւ տասնեակ հազարաւոր վիրաւորներ:

ԱՄՆ-ի եւ Հայաստանի քայլերգներու ունկնդրութենէն ետք ներկաները մէկ վայրկեան յոսնկայա լուծեամբ յարգեցին յիշատակը անմեղ զոհերուն:

Իր ելոյթին մէջ Հայաստանի աւագ հիւպատոսը՝ Արմէն Լիլոյեան համառօտ կերպով ներկայացուց Սպիտակի եւ Կիւմրիի ու աղիտահար շրջաններու կրած ահաւոր վնասները: Ան շնորհակալութիւն յայտնեց տարբեր երկիրներու պետութեանց եւ հայկական կազմակերպութիւններուն որոնք իրենց անմիջական օժանդակութիւններով ջանացին մեղմացնել հայ ժողովուրդի տառապանքը:

Այդ տարիներուն Կիւմրիի շրջանի կուսակցական ղեկավար՝ Սպարտակ Պետրոսեան տուաւ իր ակնաստեսի վկայութիւնները մեծագոյն աղէտի եւ անօգնական ու անօթեւան վերապրողներու կեանքի մասին:

«Արմինիոն Օպըրվըր» թերթի խմբագիր Օշին Քէշիշեան առանձնապէս նշեց թէ ինչպէս երկ-

րաշարժէն ժամեր ետք՝ հոս Գալիֆորնիոյ մէջ, հայկական աւանդական կուսակցութիւնները շատ արագ կերպով անցան դրամահաւաքի՝ իրենց օժանդակութիւնը բերելով Մայր Հայրենիքին: Ան յայտնեց նաեւ որ այդ ժամանակուայ Գալիֆորնիոյ կառավարիչ ձորձ Տէօքմէնեան իր մասնակցութիւնը բերած էր 100,000 տոլար նուիրելով: Իսկ սոյն նպատակին համար այս գաղութին մէջ կազմակերպուած առաջին թեյեթոնին՝ հանգանակուած էր 2.8 միլիոն տոլար:

Յուցադրուեցաւ տեսաերիզ մը աղէտի գոտիի աւերակներու եւ վերակառուցման աշխատանքներու մասին, որ յուզիչ ու տպաւորիչ էր...:

Գործադրուեցաւ զեղարուեստական պատշաճ յայտագիր մը, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին տուտուկահարներու երեւակը, երգիչներ Յովիկ Շահապեանը, Գագիկ Պատալեանը, Արաքս Կարապետեան, Մարտո Հայրապետեանը եւ դաշնակահարուհի Անժելան:

Երեկոն վերջ գտաւ տեսաերիզի վրայ Շարլ Ազնաւուրի «Քեզի Համար Հայաստան» յուսադրիչ ու լաւատես երգով:

Սոյն միջոցառման յայտագիրը ձեռնհասօրէն վարեց Անուշ Յովսէփեանը:

Ձեռնարկը իր ընհանրութեան մէջ գնահատելի էր: Սակայն, շատ փոքրաթիւ հասարակութիւն մը ներկայ էր: «Մեղքը» կազմակերպիչներունն է, որոնք միակողմանի աշխատանք տարած էին (թերթերու մէջ ծանուցումներու եւ հրահրներու պարագային...):

«ԲԱՐԵՒ» ՀԵՌՈՒՍՏԱԺԱՄԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ 20-ԱՄԵԱԿԻ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄԸ

Հայաստանի երկրաշարժի 20-ամեակին նուիրուած բացառիկ հանդիւրութիւն մը տեղի ունեցած է նաեւ սոյն օրը, Կլենտոնի Աւետարանական եկեղեցւոյ մէջ, կազմակերպութեամբ Նունէ Աւետիսեանի «Բարեւ» հեռուստաժամին: Աւելի քան հազար հոգիներու ներկայութեան գործադրուած է օրուան պատշաճ եւ ոգեշնչող յայտագիր մը:

Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ԲԱՅԱՌԻԿ ԶԱՄԵՐԳ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Տասնընկերորդ տարին ըլլալով, Լոս Անճելըսի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ Տիկնանց Միութիւնը կը ներկայացնէ բացառիկ համերգ մը Ս. Ծննդեան Տօնին առիթով: Համերգը տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Դեկտեմբեր 14ին, կէսօրէ ետք ժամը 4ին, Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, 4950 W. Slauson Avenue, Los Angeles:

Սանթա Պարպարա քաղաքի նշանաւոր երգչախումբը իր նուագախումբով պիտի ներկայացնէ Ս. Ծննդեան գեղեցիկ երգեր, շարականներ, մինչ Ս. Ծննդեան պատմութիւնը պիտի ներկայացնէ Քալիֆորնիոյ նախկին կառավարիչ՝ մեծապարզ ձորձ Տէօքմէնեանը:

Աւանդութիւն դարձած տարեկան այս ձեռնարկը, լայն արձագանգ գտած է ոչ միայն ամերիկա-

հայ համայնքէն ներս այլ նաեւ օտար շրջանակներու մէջ: Սանթա Պարպարայի երգչախումբը նուագախումբը ընկերակցութեան խմբավարն է հայագրի ձօ Անն Կօնճեան Վոսըրմէնը, որ տասնվեց տարիներէ ի վեր կը ղեկավարէ այս ընկերակցութիւնը:

Տաղանադաւոր խմբավարուհին Ելոյթներ ունեցած է նաեւ Եւրոպայի զանազան երկիրներու մէջ: Համերգի մուտքի նուէրն է 30 տոլար: Ձեռնարկէն անմիջապէս ետք, բոլոր հանդիսականները պիտի հիւրասիրուեն եկեղեցւոյ կից Կոկեան Սրահին մէջ, ուր առիթ պիտի ունենան ծանօթանալու ելոյթ ունեցող արուեստագէտներուն: Տոմսերու համար կարելի է դիմել Լոսիլ Պօղոսեանին 310-821-2179:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԹԵՄ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ «ԿՈՄԻՏԱՍ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ 50-ՐԴ ՏԱՐԵՂԱՐՁԸ

Առաջնորդ Գերշ. Տ. Խաթակ Արք. Պարսամեան, Հոգ. Տ. Վահան Մ. Վրդ. Յովհաննէսեան եւ Արժ. Տ. Գառնիկ Ա. Քեկյ. Հայրապետ շրջապատուած «Կոմիտաս» Երգչախումբի անդամներով եւ Ս. Խորանի նպաստակարներով

Կիրակի, Նոյեմբեր 30, 2008, Պէյքայտի (Նիւ Եորք) Սրբոց Նահատակաց Եկեղեցւոյ մէջ նշուեցաւ Առաջնորդարանի «Կոմիտաս» Երգչախումբի կազմութեան 50-րդ տարեդարձը:

Այս առիթով օրուան պատարագիչն էր Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Խաթակ Արք. Պարսամեան: Ս. Պատարագի երգեցողութիւնը կատարեց Առաջնորդարանի «Կոմիտաս» Երգչախումբը՝ ղեկավարութեան Քրիս Գալֆայեանի:

Սրբոց Նահատակաց Եկեղեցին ամբողջութեամբ լեցուն էր հաւատացեալներով՝ որոնք եկած էին մասնակցելու Ս. Պատարագի հոգեպարար արարողութեան եւ իրենց յարգանքը մատուցանելու «Կոմիտաս» Երգչախումբի կէսդարեայ հոգեւոր անխոնջ ծառայութեան:

Տէրունական Աղօթքի երգեցողութեանէն առաջ՝ Ս. Խորանէն կարդացուեցաւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ.ի սրբատառ Կոնդակը՝ Առաջնորդարանի «Կոմիտաս» Երգչախումբի կազմութեան 50-ամեակին առիթով: Կոնդակի ընթերցումէն ետք՝ Ս. Խորան հրաւիրուեցաւ Երգչախումբի Վարչութեան երկարամեայ ատենապետ Գրիգոր Սրկ. Անուշեան եւ անոր յանձնուեցաւ Հայրապետական Կոնդակը:

Ս. Պատարագի աւարտին՝ Պատարագիչ Սրբազան Հայրը տուաւ իր քարոզը, որմէ առաջ՝ խորին շնորհակալութիւն յայտնեց Ամենայն Հայոց Սրբազնագոյն Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ.ի՝ որ սրբատառ Կոնդակով իր գոհունակութիւնն ու գնահատանքը կը յայտնէր «Կոմիտաս» Երգչախումբի 50-ամեակին առիթով:

Առաջնորդ Սրբազան Հօր քարոզէն ետք Եկեղեցւոյ դասին մէջ կարդացուեցաւ Ամենայն Հայոց Հայրապետին Սրբատառ Կոնդակը՝ որով Ս. Ներսէս Շնորհալի շքանշանին կ'արժանացէր խմբավար Քրիս Գալֆայեանը: Առաջնորդ Գերշ. Տ. Խաթակ Արք. Պարսամեան Կոնդակը յանձնեց Քրիս Գալֆայեանին եւ անոր կուրծքը զարդարեց շքանշանով:

Ապա, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ «Կոմիտաս» Երգչախումբի մահացած խմբավարներ Իսահակ Աբրահամեանի,

Յովհաննէս Հէփշէնի եւ Արթըր Միսեանի, ինչպէս նաեւ Երգչախումբի բոլոր մահացած անդամներու հոգիներու խաղաղութեան համար:

* * *

Յիմամեակի ճաշկերոյթը տեղի ունեցաւ Սրբոց Նահատակաց Եկեղեցւոյ Գալուստեան հանդիսարահին մէջ ուր ներկայ էին աւելի քան 200 հոգի:

Մեծ պատառի վրայ ցուցադրուեցաւ անցնող 50 տարիներու ընթացքին առնուած Երգչախումբի կարգ մը լուսանկարները՝ պատրաստուած Սրբուհի Մառքի եւ Լեւոն Մառքի կողմէ: Ապա, 50-ամեակի կարկանդակ բերուեցաւ եւ բոլորին կողմէ երգուած մաղթերգով կտրուեցաւ ու բաժնուեցաւ ներկաներուն:

* * *

«Կոմիտաս» Երգչախումբը անպաշտօն կերպով հիմնուած է Մարտ 25, 1948 թուականին Նիւ Եորքի մէջ, նախաձեռնութեամբ Տիարք Իսահակ Աբրահամեանի, Յովհաննէս Հէփշէնի եւ Տոթթ. Արա Պոհալեանի: Առաջին շրջանին երգչախումբը կազմուած էր լոկարական ձայներէ: Անոր նպատակն էր ամերիկահայութեան ծանօթացնել Կոմիտաս Վարդապետի արական խումբի համար դաշնաւորած Պատարագը:

Մարտ 30, 1958, Ծաղկազարդի տօնին առիթով Պէյքայտի (Նիւ Եորք) Սրբոց Նահատակաց Եկեղեցիին մէջ երգուած Պատարագէն ետք, երգչախումբը ստացած է պաշտօնական հանգամանք եւ կոչուած «Կոմիտաս» Երգչախումբ: Նոյն տարին, ընդառաջելով օրուան Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մամբրէ Արք. Գալֆայեանի հրահրին եւ ընդունուելով Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան Թեմին հովանաւորութիւնը՝ վերակոչուեցաւ Առաջնորդարանի «Կոմիտաս» Երգչախումբ:

Երգչախումբը երգել պիտոյներու խումբ մըն է, եւ ունի իր մէջ բազմաթիւ ընտիր ձայներ: Խումբին նպատակն է սիրալից կերպով ծառայել Հայաստանեայց Եկեղեցիին եւ հայ մշակոյթին, տալով ճաշակը Պատարագի եւ Եկեղեցական արարողութիւններու երգեցողութեան՝ հրահրելով սէրն ու խանդավառութիւնը Հայ երգի եւ երաժշտութեան:

ԳԱՂՈՒԹԵՐՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԶՈՒԻՑԵՐԻՈՅ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ ՆԵՐԿԱՆ ՈՒ ԱԲԵԼԻ ՔԱՆ 100 ՏԱՐՈՒԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՍԸ

**ԱԲԷԼ ՔՀՆՅ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
ՀՈԳԵԻՈՐ ՀՈՎԻԻ ԶՈՒԻՑԵՐԻՈՅ
ՀԱՅՈՑ**
(Մարումակուած մախարդ թիւէն)

**ԹՈՒՐԵՐԻՈՅ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԸ
ԵՒ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԱՂԵՏԸ**

Առաջին Համաշխարհային Պատերազմին թուրքիոյ ջախջախիչ պարտութենէն ետք, ոսկի առիթը կը ստեղծուի յաղթող դաշնակից պետութիւններու օժանդակութեամբ՝ հայկական բուսականութեան հողերուն վրայ հաստատելու համար ուրոյն պետութիւն մը: Այսպիսով, կարելի պիտի ըլլար վերջ տալ հազարամեակներու խորքէն եկող քաղաքակիրթ եւ քաղաքակրթութիւն ստեղծող հայ ժողովուրդի թշուառութեան: Սակայն, դժբախտաբար, դաշնակից պետութիւններէն իւրաքանչիւրը զբաղած ըլլալով անձնական շահերու հետապնդումով եւ ունենալով ներքին անմահաձայնութիւններ, ապարդիւն կ'անցնին թանկագին շաքարներ եւ ամիսներ՝ ի դերեւ հանելով հայ ժողովուրդի գաւակներուն եւ անոնց օտարազգի բարեկամներուն բոլոր յոյսերը:

Ընդհակառակը՝ մէկ ուրիշ անձնաւորութիւն, շատ լաւ կ'ըմբռնէ թուրքիոյ իրավիճակը, կարողանալով ճիշդ օգտագործել ժամանակը ի նպաստ թուրք ժողովուրդին եւ պետութեան: Այդ անձը Մուսթաֆա Քէմալն էր, որ յետագային թուրքեր գինք Աթաթուրք՝ թուրքերուն հայրը կը կոչեն: Ան շատ լաւ կը դիտարկէ դաշնակից պետութիւններու՝ իրարու հանդէպ ունեցած մրցակցութիւնները եւ վարպետօրէն օգտագործելով անոնց ուղղակի արական սկարութիւնը, հետզհետէ կը յաջողի սպառնալիքներ թրքական բարոյագրկուած բանակը:

1919ի Օգոստոսին էրզրումի եւ Սվազի մէջ ան կը հրաւիրէ ազգային ժողովներ, իսկ Սեպտեմբերին կը հիմնէ թրքական նոր կառավարութիւնը: Այսպէս կոչուած Աթաթուրք կապեր կը հաստատէ իր հրապարակային Միութեան հետ եւ անկէ կը ստանայ 300,000 անգլիական ոսկի՝ «կապիտալիստական պետութիւններու դէմ պայքար մղելու նպատակով»: Եւրոպացի գաղտնի գինավաճառներէն մեծ քանակութեամբ գինամթերք կը գնէ՝ հազուստ, կօշիկ, եւ այն ամէնը, որ անհրաժեշտ էր թրքական բանակի վերակազմաւորման համար: «Թուրքիան՝ թուրքերուն, մեր հողերէն ոչ մէկ շերտ պիտի յանձնուի հայերուն կամ այլ ժողովուրդներուն»: այս էր ժամանակի կարգախօսը, այս էր վերակազմուող թրքական բանակի գորակոչը:

1921-1922 թուականներուն Աթաթուրք կը հեռացնէ յոյները, կը գահազրկէ Մուսթան Մուսամետ 2-ը եւ չեղեալ կը համարէ թուրքիոյ նախկին վարչակարգին կողմէ 10 Օգոստոս 1920ին ստորագրուած Սեւրի դաշնագիրը: Ա. աշխարհամարտին յաղթած դաշնակից տէրութիւնները այնքան անտարբեր պիտի ըլլային, որ 1922ին հայերուն եւ յոյներուն դէմ կատարուած Զմիւռնիոյ ջարդերէն ետք պիտի ստիպուէին սակարկութեան նստիլ քէմալական ազգայնամոլութեամբ ստորորուած թուրքիոյ նորաստեղծ պետութեան հետ, 1923ին Լօզանի մէջ ստորագրելու համար ի նպաստ թուրքերուն եւ լրիւ ի վնաս հայերուն փոփոխուած դաշնագիրը:

Փաստօրէն, քէմալականներ երիտ. թուրք հրէշներուն կողմէ սկսած ցեղասպանութիւնը կը շարունակեն եւ գայն կը հասցնեն վերջակէտին: Կիլիկիոյ՝ Մարաշի, Ատանայի, Հաճընի եւ Սիսի, ինչպէս նաեւ այլ շրջաններու մէջ 1915ի ցեղասպանութենէն փրկուած հայ բնակչութեան ճնշող մեծամասնութիւնը գազանաբար կը բնաջնջուի:

Այդ ժամանակ Կիլիկիա կը գտնուէր ֆրանսական հովանաւորութեան տակ: Թուրքիայէն անգլիական ուժերու քաշուելէ ետք, ֆրանսացիները առանձին կը դիմագրաւէին թրքական բանակի հարուածներուն: Կիլիկիոյ մէջ պատերազմը հետզհետէ աւելի ծախսալից կը դառնար. այս էր հիմնական պատճառներէն մին, որ կը մղէ ֆրանսական պետութիւնը ուղղակի բանակցելու քէմալականներուն հետ: 20 Հոկտեմբեր 1921 թուականին Անգարայի մէջ ստորագրուած ֆրանսէ-թրքական բարեկամութեան համաձայնագրին, աւելի քան 150,000 հայ գաղթականներ, որոնք Մեծ Եղեռնէն ետք կը փորձէին վերաբնակութիւն հաստատել իրենց պապենական հողերուն վրայ, սուրի եւ հուրի, մահուան ճիրաններէն յաճախ հերոսական կուրծքով մագապուած, անգամ մը եւս կը լքեն իրենց դարաւոր հայրենիքը եւ հաստատուին Մերձաւոր Արեւելքի գանազան երկիրներուն մէջ: Ֆրանսական բանակի նահանջը բնականաբար ծանր յուսախաբուութիւն կը պատճառէ հայերուն եւ արդարօրէն կ'որակուի որպէս ծանր դաւաճանութիւն:

Դարաւոր աւանդութիւններու, հարուստ սովորութիւններու, մշակուած ընտրեալ ժողովուրդ մը, որպիսին էր հայը, քրիստոնեայ եւրոպայի, մասնաւորաբար դաշնակից պետութիւններու աչքին առջեւ ամենաքստմնելի նախճիրեղեռններով կը բնաջնջուի, իսկ վերապրող մնացորդացը միայն, իր հայրենեաց ժառանգութենէն արմատախիլ, կը դառնայ սփիւռք՝ մնալով ցայսօր սփռուած աշխարհի չորս ծագերուն:

ԱՆԹՈՆԻ ՔՐԱՅԹ-ՊՈՆՆԱՐ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Սուլթան Ապտիւլ Համիդ Բ-ի հայահալած հալածանքներու օրերէն սկսեալ բազմաթիւ հայեր թուրքիայէն հեռանալով կենսի քի աւելի ապահով ապաստան կը գտնեն Զուլիցերիոյ մէջ: Ա. համաշխարհային պատերազմի ընթացքին եւ անկէ անմիջապէս ետք, փախստական հայ ընտանիքներ, որոնց մէջ նաեւ թրքախաւոր անհատներ կը հաստատուին Զուլիցերիոյ մէջ եւ օգնութիւն կը ստանան տեղւոյն մարդասիրական գանազան կազմակերպութիւններէ: Սկզբնական շրջանին, ինչպէս ժընեւի, նմանապէս Լօզանի մէջ ցրուած հայերու վիճակը կը թուէր անապահով թար, որովհետեւ այս կարօտեալներու համար նկատի առնուած յատուկ տնտեսական կազմակերպութիւն եւ համապատասխան կեդրոն գոյութիւն չուէր:

1921 թուականի գարնան յոյսի նշոյլ մը կը փայլի. Ժընեւէն 23 քմ հեռու Պենեան (Begnins) գիւղաքաքին մէջ, Լեման լիճէն ոչ շատ հեռու կը վաճառուէր 21 սենեակներով ընդարձակ շէնք մը, որ

Պենեան՝ դպրոցն ու տղոց հանրակացարանը

գնելու պարագային կրնար շատ յարմարաւէտ օթեւան դառնալ հայ գաղթականներուն համար: Կալուածատէրը վաճառքի համար կը պահանջէ 525,000 գուլիցերիական ֆրանկի գումար մը: Քրաֆթ-Պոննար հայաստաններու կեդրոնական յանձնախումբին կ'առաջարկէ չփախցնել ներկայացուած առիթը ու անպայման գնել այդ կալուածը: Բայց սկզբնական շրջանին յանձնախումբի անդամներէն ոչ ոք կը

որբերուն: Զմիւռնիոյ աղէտէն ետք, Կ. Պոլսոյ մէջ քաղաքական իրավիճակը քէմալականներու ճնշման հետեւանքով աւելի կը վատթարանայ եւ հայերու հանդէպ անոնց ունեցած ատելութիւնը առաւել եւս սկսնալ կը դառնայ: Ստեղծուած կացութենէն մեկնելով, մարդասիրական բոլոր կազմակերպութիւնները, ընդ որում նաեւ գուլիցերիական հաստատութիւնները ստիպ-

Պենեան՝ աղջկանց մասնաշէնքը

համաձայնի այդպիսի մեծ գումարները չէնքի մը գնման համար, երբ միւս կողմէ թուրքիոյ մէջ աւելի գերակշռող եւ առաջնահերթ կը դառնային հայ որբերու եւ գաղթական ընտանիքներու կարիքները: Երբ ոչ մէկ կազմակերպութիւն պատրաստակամութիւն կը յայտնէր ստանձնելու համար Զուլիցերիա ապաստանած հայ ընտանիքներու եւ անհատներու խնամակալութիւնը, անհրաժեշտ կ'ըլլայ այս նպատակին համար ստեղծել նոր կազմակերպութիւն մը:

Այսպէս, ուրեմն 21 Յունիս 1921 թուականին կը հաստատուի «Հայկական օճախ»ը (Le foyer armenien): Շուտով Պիէն քաղաքին մէջ գումարուած հայասէր պատուիրակներու ժողովը կ'որոշէ գնել Պենեանի շէնքը: 13 Յուլիս 1921 թուականին «Հայկական օճախ»ը առաջին անգամ ըլլալով իր դռները կը բանայ ապաստան տալով հայրենագուրկ հայ ընտանիքներու՝ թիւով 46 հոգիի: Բայց դեռ տարին հազիւ բոլորած անհրաժեշտ կը դառնայ այս ընտանիքները տեղափոխել ժընեւի մէջ հիմնուած ուրիշ կեդրոն մը, քանի որ այս շէնքը պիտի յատկացուէր հայ

ուած կ'ըլլան թուրքիոյ մէջ դադարեցնել որբախնամութեան աշխատանքները որբերը տեղափոխել արտասահմանեան ապահով երկիրներ: Ամերիկեան Near East Relief կազմակերպութեան օժանդակութեամբ գուլիցերիական կեդրոնական յանձնախումբը Կ. Պոլսոյ մէջ իր ինամքին ներքոյ գտնուող հաստատութիւններուն ճամբորդելու համապատասխան գումար փոխանցելով կը հրահանգէ իրենց ինամած որբերուն հետ անմիջապէս հեռանալ թուրքիայէն: Միւսնոյն ատեն անգլիական, ինչպէս նաեւ ամերիկեան հայասիրական կազմակերպութիւնները Յունաստան՝ Քորֆու կղզի կը փոխադրեն հազարաւոր որբեր: 19 Նոյեմբեր 1922 թուականին 41 որբեր եօթ պաշտօնեաներու եւ երկու ուսուցչուհիներու հետ կը հեռանան Կ. Պոլսէն դէպի Մարսիլիայի նաւահանգիստը, ուրկէ 1 Նոյեմբեր 1922ին շոգեկառքով կը հասնին Զուլիցերիոյ Պենեան գիւղաքաղաքը:

1922-1930 թուականներուն Պենեանի հայկական որբանոցը կ'ընդունուին 142 որբեր, 101 տղայ եւ

ՅՈՅՍԻ ԵՒ ՍԻՐՈՅ ՆՈՒԷՐ ՍԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՈՐԲ ԵՒ ՀԱՇՄԱՆԴԱՍ ԵՐԵՒԱՆԵՐՈՒՆ Ի ՆՊԱՍՏ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ «ՔԱԶ ՆԱԶԱՐ»-Ի ԹԵԼԵԹՈՆԵՆ ԳՈՅԱՑԱԻ \$88,000

**ԱՆՆԱ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ
ԱՆԳԼԵՐԷՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՍԱՐԳԻՍ
ՄԱՃԱՌԵԱՆ**

Հորիզոնին վրայ ուրուագծող սոսնական օրերու նախօրեակին, «Քաջ Նազար» հեռուստաժամի կողմէ Նոյեմբեր 2ին կազմակերպուած Թեյլեթոնը, Սուրբ Ծննդեան ոգիի առկայծումին հետ՝ Հայաստանի հաշմանդամ երեխաներու սրտերուն մէջ հրահրեց յոյսը, իսկ նուիրելու պատրաստակամութիւնը՝ Լոս Անճելըսի հայ համայնքի անդամներուն մօտ:

Մինչ մեզմէ շատերը կ'ապրին եւ ողորուած են նիւթական հանգիստ կեանքով, Հայաստանի հաշմանդամ եւ որբ երեխաները կարօտն ունին երդիքի մը, տաք ճաշի մը եւ գուրգուրալից ու թանկագին ձեռքերու մատուցելիք հանգիստին:

ներու եւ գործարարներու երկար ցանկի մը, կազմակերպութիւններու, հաստատութիւններու, ներառեալ Glendale KIA-ի, Glendale West Pharmacy and Glendale Medical Supply Pharmacy-ի, Universal Service Exchange-ի, Commerce Casino-ի, Wells Fargo Bank-ի, Unified Young Armenians-ի, Նոր Սերունդ Մշակութային Միութեան եւ դեռ շատ-շատերու:

Այսօր, երբ պարման-պարմանուհիներ կը պատասխանեն Թեյլեթոնի հեռաձայններուն, անդին կազմակերպիչներ եւ հաղորդավարներ կ'աշխատին քամերաներուն առջեւ, հայթաթելով պատմութիւններ, տեղեկագրութիւններ, կատարելով օգնութեան կոչեր եւ շնորհակալութիւն յայտնելով գորակցողներուն: Միակ բանը որ կը խանգարէ կամա-

Թեյլեթոնի գորակցող ազգայիններ եւ միութիւններու ներկայացուցիչներ

Յովհաննէս Բալայեան եւ Թեյլեթոնի ի նպաստ աշխատող կամաւորները

Այս տարրական կարիքները ապահովելը հիմնական նպատակն է «Քաջ Նազար» թեյլեթոնին:

1999ին իր հիմնադրութենէն ասդին, «Քաջ Նազար»-ի կողմէ ստեղծուած Ս. Ծննդեան Հիմնադրամը հայթաթեց նուէրներ՝ Հայաստանի կարօտեալ երեխաներուն:

Հիմնադիր Յովհաննէս Բալայեան այս կոչումը զգաց, երբ Երեւանի ֆիլհարմոնիք գործակալութեան նախագահ Լաւրտ Մովսիսեանը մօտեցաւ իրեն եւ խնդրեց, որ որբանոցներու մէջ ապրող երեխաներուն նուէրներ բաշխելու նպատակով, սօսնական օրերու առթիւ համերգներու շարք մը կազմակերպէ:

Առաջին տարին, Բալայեան յաջողեցաւ 18,000 տոլար հաւաքել, նկատառելի գումար մը՝ եթէ նկատի ունենանք, որ եղածը մէկ մարդու նախաձեռնութիւն էր:

Բալայեան կը լիշէ, որ օրը երկու-րեք ժամ հեռաձայններ կ'ընէր անհատներու, հանգանակութիւն կատարելու համար: Այդ սկզբնական ճիգը ներկայիս աճած եւ դարձած է արդէն որպէս «Քաջ Նազար»-ի Թեյլեթոն. տարեկան ծրագիր մը, որ մինչեւ այսօր արդէն 115,000 երեխաներու նուէրներ հասցուցած է:

«Հայաստանի մէջ մեր գլխաւոր գործակիցներն են ֆիլհարմոնիքը եւ Լաւրտ Մովսիսեանը», կ'ըսէ Բալայեան, «անոնք են որ վերահսկողութիւն կը կատարեն առաքուած գումարներուն վրայ»:

Կը թուի, թէ Բալայեանի խաչակրութիւնը հասաւ հայկական համայնքի անդամներուն սրտերուն: Թեյլեթոնը կը վայելէ գորակցութիւնը բազմաթիւ կամաւորներու, խորհրդատուներու, փրօֆեսիոնալ-

տորներուն կեդրոնացեալ աշխատանքը, այն ալ ցնծութեան բարձրաձայն պրոթիւկումն ու ծափահարութիւններն են, երբ յայտարարուեցաւ 5,000 տոլարի խոստում մը:

Մթնոլորտը թեթեւ է, սակայն ամէն ոք կ'ըմբռնէ նշանակութիւնը կատարուած աշխատանքին:

Ու այս ողջ աշխատանքին պտուղը, Թեյլեթոնէն հանգանակուած գումարին այնքան սպասուած ընդհանուր հաշուեկշիռը եղած է շուրջ \$88,000:

ԵՐԵՒԱՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Վարդան Ղուկասեան, որ Հայաստանի մէջ երեխաներու համար սոսնական հանդիսութիւններու կազմակերպման ծրագրի վարիչն է, կ'ըսէ, թէ Թեյլեթոնին շնորհիւ որբանոցներուն մթնոլորտը դրական փոփոխութիւններու կ'ենթարկուի: «Երեխաները, Ս. Ծննդի իրենց նուէրները ստանալէ ետք, համերգներէն կը հեռանան շողացող աչքերով: Այս երեխաները զգացապէս կը սնուցուին այս բոլորէն: Անոնց մեծամասնութիւնը հիւանդ է, այնպէս որ ամենաուրախ բանն է որ կը կատարուի իրենց հետ Ս. Ծննդեան այս սոսնակատարութիւններու շնորհիւ:

Ղուկասեան, որ անցեալ չորս տարիներուն առնչուած է այս ծրագրին հետ, կը շարունակէ. «Այս երեխաներուն հետ աշխատելով, ես ուղղակի սիրահարուած եմ ի տես իրենց ուրախութեան եւ աչքերու փայլին: Ակամայ կը նոյնանաս իրենց հետ եւ կ'ըսես կրնար անջատուիլ իրենցմէ»:

Թեյլեթոնը իրար մօտեցուցած է Կլենտէյլ եւ Լոս Անճելըսի հա-

մայնքներուն բազմաթիւ հատուածները, ներգրաւելով բնակիչները, արուեստագէտները եւ քաղաքային պաշտօնատարները:

«Ես ամէն տարի կու գամ իմ գորակցութիւնը բերելու իմ չէքով միասին», կ'ըսէ Կլենտէյլի Քաղաքային Խորհուրդի անդամ Frank Quintero: «Կը յուսամ ամէն մարդ կ'օգնէ այդ գեղեցիկ երկրին եւ այդ գեղեցիկ երեխաներուն»:

Մինչ երեւելի դէմքեր, յանուն այս ձայն չունեցող երեխաներուն ձեռք կ'առնեն խօսափողը, այնպէս կը թուի, թէ երեխաները լաւագոյն խօսակներն են իրենք իրենց համար: Արդարեւ, հաշմանդամ եւ թերածին երեխաներ ցոյց տուող տեսանիւթեր ողջ գիշերը կը տողանցեն պաստառի վրայ, ցոյց տալով ոչ միայն անհրաժեշտօրէն կարիքի մէջ եղող դէմքեր, այլ նաեւ վարակիչ աշխուժութիւն, խնդութիւն եւ անմոռանալի քաջութիւն:

Այսօր, երբ հարիւրաւոր երեխաներ, որոնք աշխարհ մը հեռու կ'ապրին Հայաստանէն եւ իրենց որբ հասակակիցներէն ու անոնց ապրած անտանելի պայմաններէն, պիտի մտնեն սղուտիոյն ներս կամ պիտի գանգեն Թեյլեթոնին, խոստանալով իրենց նուէրները: Այս պատանիներէն շատերը, որոնք մեծցած են սփիւռքի մէջ, նոյնիսկ չեն կրնար երեւակայել այն դժուարութիւններն ու գրկանքները, որոնք կը տառապեցնեն իրենց հասակակիցները: Այսուհանդերձ, մշակութային կապ մը եւ օգնելու ցանկութիւն մը բաւական է գանոնք աշխուժացնելու համար:

«Ես ասիկա կ'ընեմ Հայաստանի որբերուն համար», կ'ըսէ գանգերուն պատասխանող կամաւորներէն Սիւզի Հախվերդեանը: Պարագան նոյնքան պարզ է կազմակերպիչներուն, միւս կամաւորներուն եւ Թեյլեթոնի նուիրատուներուն համար: Իրենց միակ օրակարգն է՝ կեանքի ծանր թաթէն հարուածուած Հայաստանի հազարաւոր երեխաներուն դէմքին ժպիտ բերել:

Գալով Բալայեանին, իր ներգրաւածութիւնը հիմնուած է իր անձնական հաւատքին վրայ, թէ սփիւռքը եզակի պարտականութիւն ունի գորացնելու հայրենիք ֆինանսապէս եւ սոցիալապէս:

«Ինծի համար, սփիւռքը եւ հայրենիքը հաւասարապէս կարեւոր են», կ'ըսէ ան: «Մէկս միւսին պէտք ունի: Մենք նոյն ժողովուրդն ենք, որ ճակատագրի ստեղծած պայմաններուն բերումով, բաժանուած ենք»:

Դեկտեմբեր 25ին մինչեւ Յունուարի 15ը, կամաւորներ պիտի

բաշխեն Թեյլեթոնէն գոյացած գումարներով գնուած նուէրները Հայաստանի երեխաներուն, շարք մը սոսնակաբու թիւններու ընթացքին: Նուիրաբաշխումը պիտի սկսի Երեւանի Համալիրին մէջ, մինչեւ 12,000 երեխաներուն: Տօնակատարութիւնները ապա պիտի ընդգրկեն շրջանի 50 որբանոցներն ու դպրոցները, ուր կ'ակնկալուի որ տեղի ունենալիք համերգներուն մասնակցին հազարաւոր որբեր՝ Ձմեռ Պապիկին/Կապանդ Պապային հանդիպելու ակնկալութեամբ:

Անցեալ տարի, 160 երեխաներ Շուշիէն պասերով բերուեցան Երեւան, մասնակցելու համար Նոր Տարուան սոսնակաբու թիւններուն: Բալայեան կը յուսայ, որ այս տարի տարբեր պիտի չըլլայ:

«Այս երեխաներէն շատերը մղձաւանջի մէջ են», կ'ըսէ ան: «Անոնք հոգեբանական հսկայ փոփոխութիւններու հետ նաեւ երջանկալից պայմաններ կ'ապրին մի քանի ժամ: Անոնք գիտեն, թէ տարին անգամ մը Ձմեռ Պապիկը կու գայ եւ նուէրներ կը բաժնէ իրենց: Այնպէս որ, նուէր ստանալու այդ երջանկալիցութիւնը, թէեւ կարճ, ողջ աշխարհ մը կ'արժէ իրենց համար»:

Մարդ կը տարուի մտածելու, թէ երեխաներուն մէջ առաջացած աշխուժութեան պատճառը ոչ թէ փայլուն թուղթի մէջ փաթաթուած նուէրներն են, այլ այն սրտով զգացուած, վերացական պատգամը, որ յոյս, սէր եւ հաւատք կը ներշնչէ այդ դժբախտներուն: Եւ այդ նուէրները մեծ իմաստ մը կը ստանան իրենց համար, որովհետեւ անոնք վարժուած են կեանքէն ամենաքիչը ակնկալելու:

ԿԵՐՏԵՆՈՒ ԱՊԱԳԱՅ ՍԸ

Մինչ անցեալ ութ Թեյլեթոններէն հաւաքուած գումարները ընդհանրապէս ծառայեցին նուէրներու գնման եւ սոսնակատարութիւններու կազմակերպման Հայաստանի որբ եւ հաշմանդամ երեխաներուն համար, այս տարի օգնութիւն ընծայուեցաւ նաեւ Հայաստանի հաշմանդամ եւ որբ երեխաներու Խարբերդի Կեդրոնին: «Կառուցը, որ կը գտնուի Արարատի շրջանին մէջ, վերանորոգումի կարօտ ահաւոր վիճակի մէջ էր: Այնպէս որ, որոշեցինք վերանորոգել այդ կեդրոնը: Վերանորոգութիւնը աւարտեցաւ անցեալ Օգոստոս 15ին եւ արժեք 70,000 տոլար»:

Նոր կեդրոնին հիմնարկէքը կատարուեցաւ Օգոստոս 19ին, երբ Տօքթ. Յարութիւն Բալասանեանը,

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ԱՐՄԵՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

ԳՈՂԱՐԲԱԴԱԼԵԱՆ

Պատմական Գիտություններ
Թեկնածու, Երևանի պետական
համալսարանի դոցենտ

2008 թ. Նոյեմբերի 25ին դա- դարեց բարեխելուց Արմեն Յարու- թիլնի Տատուրեանի սիրտը: Ընդ- հատուկ մարդկային մի կեանք, խոր ու անասաման վիշտ պատճառե- լով իր որդիներին, բարեկամներին եւ ծանօթներին: Որքան էլ բանա- կանօրէն ընդունենք մահուան ան- խուսափելիութիւնը, նոյնիսկ առա- ջացած տարիքում, դարձեալ հոգով անհաշտ ենք այդ իրողութեան: Ապա մանաւանդ այնպիսի անձանց նկատմամբ, որոնք իրենց բարձր առաքինութեամբ, յարգանք ու ակ- նածանք էին վայելում: Այդպիսիան էր Արմեն Տատուրեանը, որի գրա- կան անունն էր Արմէն Տատուր: Նա ծնունդ է 1920 թ. Մարտի 12ին Կիրիկիայի Սելեւկիա քաղաքում: 1922 թուին հարկադրաբար թողել էր հայրենի այգեստանները անցել էր հայրենի ազգեստանները անցել էր Կիպրոս ապա Եգիպտոս: Ստացել է կանոնաւոր կրթութիւն, ուսանելով վարժարանում, ճեմարանում, ապա Գահիրէի Ամերիկեան համալսարա- նի Արուեստի եւ Գիտութեան գոյն- ճում: 1946 թ. ստացել է ճարտարա- պետի վկայական Լոնտոնից: 1953 թուին ամուսնացել է ուսուցչուհի օր. Վարդուհի Լիլոզեանի հետ: Ունի երկու տղայ զաւակ Արթակ եւ Աշոտ: 1980 թ. հաստատուել է ԱՄՆ-ում:

Պատանեկան տարիների խո- րապէս տարուել է ընթերցանու- թեամբ, ծանօթանալով հայ եւ մի- ջազգային վարպետների գլուխ գոր- ծոցներին: Գրական փորձերը վե- րածուել են լուրջ ստեղծագործու- թիւնների, նրան բերելով լայն ճա- նաչում, եգիպտահայ մամուլում եւ գրական աշխարհում: Աշխատակցել է Եգիպտոսի «Արեւ» օրաթերթի- թին եւ եղել է մտերիմը Վահան Թէքէեանի: 1948 թ. լոյս է ընծայուել նրա պատմութեան վերաբերյալ հատորը «Կը սիրեմ աշխարհը» վերնագրով, որին յաջորդեցին միւս գրքերը: Հին եւ նոր պատմութեան- թի յուշագրական ճամբորդական, երգիծական գրութիւնների հա- տընտիրը՝ «Համանուագը 2 հատորով եւայլն: Նրա «Անկրկելի ապրումնե- րը» 1963 թ. Յովհաննէս Թումանեա- նի 100-ամեակին առիթով Հայաս- տան կատարած իր առաջին ու միակ տպագրութիւնների հանրագումարն է, Նայիրեան երկրի սիրոյ կարօտով երգ ու նուագի մի նկարչագեղ ակնարկ: Կատարել է թարգմանու- թիւններ անգլերէնից հայերէն: Հա- կիրճ ու խիտ սողեր, պատկերաւոր մտածողութիւն առանց աւելարդա- բանութիւնների ու շեղումների: Ահա նրա գրչի մեծագոյն առաւելու- թիւնը: Կեանքի երեւոյթները տես- նելու ու պատկերելու իմաստաւորե- լու մեծագոյն ձիրք: Նրա ստեղծա- գործութիւնը պատկանում է անխ- տիր բոլոր նրանց, որոնք իրենց մտքերի մէջ կրում են իմաստու- թեան նշոյլը եւ ապրում են ընդհա- նուրի ցաւով ու ցնծութեամբ: Պատմ-

ուածքները ընթերցելուց յետոյ դեռ երկար ժամանակ մտովի մնում ես հերոսների հետ, շարունակում ես խորհել նրանց ճակատագրի, աշ- խարհի չար ու բարու մասին եւ փորձում ըմբռնել կեանքի խոր- հուրդը:

Արմէն Տատուրը արուեստի գի- տակ մարդ էր: Ճարտարապետու- թիւնից, գրականութիւնից գատնա- եւ երաժշտութեան մեծ գիտակ էր: Չարմանալի գիտելիքներ ու ճաշակ ունէր երաժշտութեան բնագաւա- ռում, ծանօթ էր աշխարհի գրեթէ բոլոր դասական ստեղծագործու- թիւններին եւ առանց ձանձրոյթի ամբողջ օրը երաժշտութիւն էր ունկնդրում: Հաւանաբար այդ էր պատճառը որ նրա ստեղծագործու- թիւններում մի անուշ մեղեդի կայ, ուր բառերը, սողերը դաշնակու- են ու դառնում յուզումի ու քաղց- րութեան մի հոգեպարար համան- ուագ: Նրա ստեղծագործութիւննե- րը բարձր են գնահատուել գրասէր- ների ու գրաքննադատների կողմից: Գրական աշխարհը դեռ կ'անդրա- դառնայ նրա գրական վաստակին, որպէս հայ գրականութեան մէջ անուրանալի ներդրում:

Հանգուցեալ Ա. Տատուրը իս- կական մտաւորական էր, այս բառիս ամենալայն իմաստով: Նա տիրապե- տում էր մի շարք լեզուների, (հա- յերէն, անգլերէն, արաբերէն, ֆրան- սերէն, թրքերէն եւ այդ բոլորին կատարելապէս: Բայց նրա ամենա- մեծ արժանիքը նրա բացառիկ ազն- ւութիւնն ու կարգապահութիւնն էր աշխատանքում կենցաղում: Առա- քինի, բարեկիրթ, գիտնական մարդ էր եւ դրանով ակնածանք ու յար- գանք էր ներշնչում շրջապատին:

Պարոն Տատուրը անգուզական ամուսին եւ օրինակելի ու գորովա- գութ հայր էր: Նրա որդիները՝ Արթակն ու Աշոտը իրենց ծնողների արժանի ժառանգորդներ են: Կիրթ, բարեպաշտ ու ազնիւ: Ամէն մարդ մի աշխարհ է, ուրոյն ու անկրկնելի: Ու որքան լայն է նրա գործունէութեան շառա- ւիղը ու հարուստ ներաշխարհը այնքան մեծ է կորստեան ցաւը: Անկարող լինելու պայքարելու կամ փոխելու բնութեան օրէնքները մեր վշտաբեկ սիրտը վերջին հրա- ժեշտն է տալիս ձեզ եր թանկագին բարեկամ: Աւարտուեց ձեր աշխար- հիկ կեանքը ու դուք էլ դարձաք յաւերժի ճամբորդ: Ձեր գոյու- թեամբ անմոռաց էջեր գրեցիք ձեզ ճանաչողների հայ գրականութեան յուշամատենում: Սիրոյ ու կարօտի անմար կրակ անթեղեցիք ձեր որդի- ների սրտում, որ ինչքան դպչեն էդ կրակին, էնքան պիտի հուրհրայ, պիտի բորբոքուի, պիտի մորմոքի նրանց սրտերը:

Դուք մի բեկորն էք մեր ժո- դովրդի, որի պտուղները դարեր շարունակ, թափուել են հեռուում օտար ճամբէքին, օտարի հողում: Պարոն Տատուր, մեր սրտից բխած այս սողերը թող դառնան յաւերժ ծխացող խունկ ու մոմ ձեր պայծառ չիշատակին:

ԻՍԿԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս հաղորդած էինք մեր նախորդ թիւին մէջ, սփիւռքահայ ծանօթ գրող Արմէն Տատուր շիջեցաւ Նոյեմբերի 29, 2008ին:

Ներկայ համարով լոյս կ'ընծայենք պատմութեան մը որ վերցուած է իր «Համանուագ» երկատորի գործն:

ԱՐՄԵՆ ՏԱՏՈՒՐ

Իսկական մեծութիւնը: Ի՞նչ բանի մէջ կը կայանայ ճշմարիտ վսեմութիւնը, այն որ կապ չունի ուժի, նիւթականի, հասակի, գեղե- ցիկի եւ ձայնի հետ: Մեծութիւն մը որ միտքով տիրտանին մէջ անգամ կրնանք գտնել կամ չգտնել:

Կասկած չկայ թէ բիրտ ուժը շատերու աչքին հիացումի, պաշ- տումի առարկայ կ'ընէ մարդը, հասարակ մահկանացուն կը փոխա- կերպէ «Գերմարդ»ի: Նոյն ձեւով ալ գրպանի, միտքի ուժի հմայքը կրնան «մեծութիւն» պարգեւել մարդուն բայց ոչ այն իսկական, ճշմարիտ մեծութիւնը որ կը փնտռենք:

Մեծութիւնն իսկական այն չէ որ կը ճանչնանք ու կը պաշտենք, որուն առջեւ կը ծնրադրենք: Սուր- բերը՝ մէկ կողմ: Հարցը հասարակ մարդուն ճշմարիտ մեծութեան մա- սին է:

Միշտ կրնանք տեսնել իրա՛ւ մեծութիւնը, ճանչնալ, անգամ պզտիկ բանի մէջ, ոչ թէ պզտիկու- թիւններու: Հիմնական զանազա- նութիւն մը, վիճ մը կայ այս երկուքին միջեւ՝ պզտիկ բաներու եւ պզտիկութիւններու:

Իսկական մեծութիւնը կը յայտնաբերուի յաճախ աննշան կարծուած արարքներու, հայելին այն հոգիին որ պահուել է մար- դուն մէջ, արտայայտութիւնը այն սիրտին որ իսկական չափն ու կշիռն է մարդուն: Ճշմարիտ մե- ծութիւնը՝ մեծութիւնն է ազնիւ

Հոգիի ու սիրտի:

Չախորդութեան կը մատն- ունին անոնք որ «մեծ» ըլլալու տենչէն տարուած կ'ընեն պզտիկ բաներ, ցոյց կու տան հոգիի ու սիրտի աղքատութիւն եւ ճղճիմու- թիւն որոնց քով կը նսեմանայ ուրիշ ամէն առաքինութիւն: Արարք մը, ժեսթ մը, նայուածք մը, ժպիտ մը կը բաւեն ցոյց տալու համար մեծութիւնը մարդուն:

Անհրաժեշտ չէ բերք մեծու- թիւն գտնելու նպատակով փնտռել մի միայն ականաւոր գիտուններ, իմաստասէրներ, բարոյախօսներ եւ արուեստագէտներ: Կրնանք մարդ- կային իսկական մեծութեան թան- կագին օրինակներ գտնել ամենէն աննշան, հասարակ կարծուած մար- դուն մէջ, անտունին, անգամ թա- փառականին:

Այստեղ է էն միթարական, գեղեցիկ ու սրտապնդիչ ճամբարու- թիւնը որուն համար կ'արժէ մեծը խոնարհի քիչ մը: Ամենէն սքանչե- լի՞ն, ճշմարիտ մեծութեան, յա- տուկ չըլլալը «մեծ» մարդոց՝ ար- քային, իշխանին, գեղեցիկին, գի- տունին, իմաստասէրին: Պիտի չու- գէի բնաւ ապրիլ աշխարհ մը ուր իսկական մեծութիւնը մարդուն կապուած պիտի չըլլար սիրտին ու հոգիին, այլ մենաշնորհն արդէն ընտրեալին, ընտրանիին միայն եւ միայն:

Աշխարհ լեցուն է պարզ, հա- սարակ մարդով որ սիրտ եւ հոգի ունի:

Այո՛, սիրտէն եւ հոգիէն կը յորդի իսկական մեծութիւնը:

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱՀ
ՓԱՍՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ
(200 ՀՈԳԻԻ ՀԱՄԱՐ)
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
1060 N. ALLEN AVE. PASADENA
ՀԵՌԱՋԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

NOW OPEN!

MISSION

WINE & SPIRITS

IN

Glendale

Johnnie Walker
Black Label
17⁹⁹

Johnnie Walker
Black Label 1.75L
46⁹⁹

Johnnie Walker
Blue Label
119⁹⁹

Grey Goose
21⁹⁹

Hennessy
VS
19⁹⁹

Hennessy
VSOP
30⁹⁹

Hennessy
XO
97⁹⁹

Patron
Silver
31⁹⁹

Russian
Standard
9⁹⁹

Russian Standard
Platinum
19⁹⁹

Cazadores
Reposado
19⁹⁹

Ketel One
16⁹⁹

White Queen
Vodka
5⁹⁹

Kazumoff
Armenian Vodka
5⁹⁹

Roskov
Vodka
3⁹⁹

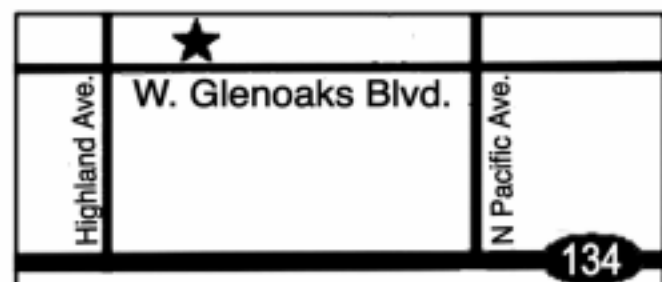

Nazarov
Vodka
5⁹⁹

825 W. Glenoaks Blvd.
Glendale, CA 91202
(818) 242-0683

Open Monday - Saturday 9AM - 8PM

*This ad expires on 12/21/08 • We reserve the right to limit quantities • Sales tax excluded
• Prices subject to change without notice • All items are 750ml in size unless specified.

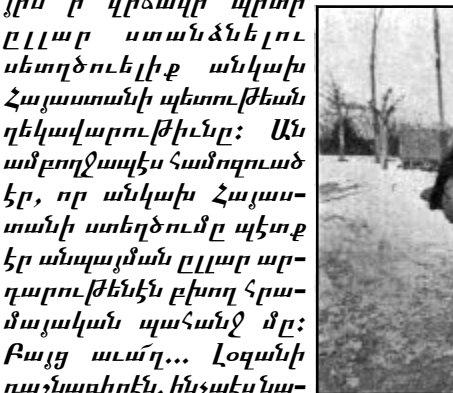
ԶՈՒՑԵՐԻՈՅ ՅԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

Շարունակում է 14-էն

41 աղջիկ, իսկ ժընեկի կեդրոնը՝ 85 ապաստանեալներ, այրիներ, ծերեր եւ թոքախտաւորներ:

Զուիցերիոյ հայաստանեայցի կեդրոնական յանձնախումբը յաճախ տեղացի ժողովուրդէն Պենեան ժամանած որբ երեխաներուն որդեգրելու խնդրանքով դիմումներ կը ստանար: Վերջինս, սակայն, կը մերժէր ընթացք տալ, նկատի ունենալով, որ երեխաները պիտի մեծնային իրենց ոչ հարազատ ընտանիքներուն մէջ՝ արհեստականօրէն իւրացնելով մշակոյթ մը, որ իսկութեան մէջ իրենց ընտրող չէր: Այլապէս անոնք պիտի ունենային երկփեղկուած հոգի մը՝ դաստիարակութեամբ գուցէ գուհիցերիացի, բայց արմատներով՝ հայ: Հայաստանեայցի կեդրոնական յանձնախումբը մտաւ իրաւութիւն ունէր, որ այս երեխաները ի վերջոյ պիտի դժուարանային ճանչնալ իրենց ինքնութիւնն ու ազգային պատկանելիութիւնը՝ հայ թէ գուհիցերիացի ըլլալու միջոցով: Ահաւասիկ, այս մեծահոգի կեցուածքն էր, որ կը դառնայ Զուիցերիոյ հայ համայնքի գոյաւորման հիմնակէտը:

Պենեանի որբանոցի երեխաներուն համար Ֆրանսերէնի կողմէն կը կազմակերպուէր Հայոց լեզուի, Հայց. Առաքելական Եկեղեցիի, Հայոց Պատմութեան եւ մշակոյթի դասաւանդում: Քրաֆթ-Պոննարի հիմնական նպատակներէն մէկն էր այս երեխաներէն պատրաստել ընտրանի մը, որ թերեւս մօտ ապագային ի վիճակի պիտի ըլլար ստանձնելու սեղծութիւնը անկախ Հայաստանի պետութեան ղեկավարութիւնը: Անամբողջապէս համոզուած էր, որ անկախ Հայաստանի ստեղծումը պէտք էր անպայման ըլլար արդարութենէն բխող հրամայական պահանջ մը: Բայց աւա՞ղ... Լօզանի դաշնագիրէն, ինչպէս նաեւ 1923ին թուրքիոյ Ազգերու Լիկա ընդունուելու փաստէն ետք, բոլոր ժամանուները իրապաշտ մարդկանց համար յստակ կ'ըլլայ, որ այլեւս անհնար էր ի նպատակ հայութեան քաղաքական լուծում տալ հայկական հարցին: Այս իրողութիւնը Քրաֆթ-Պոննարի համար կը դառնայ կեանքի ամենաճանր յուսախաբութիւններէն մին՝ զգալ, որ իր որբուկները ընդմիջտ պիտի մնան խաբուած ժողովուրդի մը տարաբախտ գաւակները:

Կլամ Պենեանի կայարան 29 Փետրուար 1923 Աթէնէն ուղարկուած 10 որբ երեխաներու ժամանումը

Այսօր դժուար է ճշգրտութեամբ որոշել Պենեանի եւ ժընեկի որբանոցները ընդունուած երախաներու ընդհանուր թիւը. մինչեւ 1939 թուականը շուրջ 250 տղաք եւ աղջիկներ ուսանած եւ կեանքին հասած են. անոնցմէ ոմանք ներգաղթած են Խորհրդային Հայաստան, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ եւ Գանատա, իսկ որոշ մասը հիմնելով սեփական ընտանիք մնացած են Զուիցերիոյ մէջ:

ՅԱՅԵՐԸ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՁ
Վերոյիշեալ փաստերուն պէտք է աւելցնել նաեւ այն տուեալը, որ հայ համայնքի կազմաւորման նախնական փուլի ընթացքին՝ Պագելի, Յիւրիի, Ֆրիպուրկի, Լօզանի եւ ժընեկի համալսարաններուն մէջ իրենց բարձրագոյն կրթութիւնն

են ստացած բազմաթիւ հայ անուանի գրողներ, ակնառու դէմքեր, ինչպէս՝ Մեծ Եղեռնի նահատակ բանաստեղծ բժ. Ռուբէն Սեւակ, Աւետիք Խահակեան, Դերենիկ Դեմիրճեան, հրապարակագիր Գրիգոր Արծրունի եւ յետագային Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Խորէն Ա. Մուրադեան:

Ի դէպ, Զուիցերիան մէկ կողմէ ցարական Ռուսաստանի, իսկ միւս կողմէն սուլթանական թուրքիոյ հալածանքներէն փախած եւ ընկերվարական գաղափարներով տոգորուած անազին օտար, ընդ որում եւ հայ երիտասարդ ուսանողներու աւանգաւոր ձգողականութիւնն էր հրապոյր ունեցող երկիրն էր, վասնզի յատկապէս ժընեկ 19րդ դարու 70-ական թուականներէն ետք, Եւրոպայի ընկերվարութեան կարեւոր միջնաբերդերէն մին կը համարուէր: Այսպէս, 1887 թուականին յառաջադէմ հայ ուսանողներու խումբ մը յանձինս Աւետիս Նազարեանի, Մարօ Նազարեանի, Ռուբէն Խանգազի, Գաբրիէլ Քաֆայեանի եւ այլ յեղափոխական գործիչներու ժընեկի մէջ կը հիմնեն «Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութիւն»ը: Մինչեւ 1891 թիւը այստեղ կը հրատարակուէր Հնչակեան կուսակցութեան «Հնչակ» պաշտօնաթերթը:

1890ին Թիֆլիսի մէջ «Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան ձեւաւորումէն քիչ ետք, 1891-1914 թուականներուն ժընեկի մէջ կը հրատարակուէր Դաշնակցական կուսակցութեան

«Դրօշակ» պաշտօնաթերթը: 1907 թուականին Լօզանի մէջ կը կազմուէր հայ ուսանողներու «Արմենիա» միութիւնը: Հայ ուսանողներուն լուրերը հայթայթելու նպատակով 1914ին կը հրատարակուէր «Տեղեկատու բիւրօ» անունով ուսանողական թերթ մը:

1896ին իսկ Ռէթէնս Պէրպլերեանի ղեկավարութեամբ ժընեկի մէջ կը գործէ հայկական դպրոց մը, իսկ Լօզանի մէջ 1904ին Մարտիրոս Նալպանտեանի կողմէ կը հիմնուի «Հայկական վարժարան»ը, որ միաժամանակ գիշերօթիկ դպրոց էր: Սակայն պէտք է ըսել, որ այս դպրոցներուն գոյութիւնը կարճատեւ կ'ըլլան, քանի որ այդ ժամանակ չկար շօշափելի թուաքանակ ներկայացնող հայկական համայնք մը, որ կարենար կրթական այս հաստատութիւններու գործունէութիւնը նիւթապէս ապահովել: 2

ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ
ԺԸՆԵՒԻ Ս. ՅԱԿՈԲ
ԵԿԵՂԵՑԻՆ
Ժընեկի մէջ եկեղեցական արարողութիւններ կը սկսին կատարուիլ 1925 թուականէն սկսեալ,

Ժընեկ՝ Շամիէլի հայկական օճախը

որուն համար կը կազմուի Սեդրակ Փափագեանի գլխաւորութեամբ հոգաբարձութիւն մը: Մնացուն հոգեւորականի մը բացակայութեան պատճառով այդ ժամանակուան փոքրիկ հայ համայնքը տօնական առիթներով փարիզէն կը հրաւիրէ Վուստիան Կ. Վրդ. Քիպարեանը, Ս. Պատարագ մատուցանելու նպատակով: Արարողութիւններուն երգեցողութիւնը կը կատարուի Պենեանի հայ որբանոցի երկսեռ երգչախումբին կողմէ:

Սկզբնական շրջաններուն Զուիցերիոյ փոքրիկ հայ համայնքի Ս. Պատարագի հայածէս արարողութիւնները կը մատուցուին այլազան՝ կաթողիկէ, բողոքական կամ անկլիքեան եկեղեցիներու մէջ: Բայց Բ. աշխարհամարտէն ետք, երբ հայ համայնքին թիւը յարաբերաբար կ'աճի շնորհիւ Լիբանանէն, Սուրիայէն, Եգիպտոսէն, Կ. Պոլսէն եւ Իրանէն ներգաղթած հայերու, զգալի կը դառնայ սեփական եկեղեցի մը ունենալու անհրաժեշտութիւնը: Այսպէս, Զուիցերիոյ մէջ հայ համայնքի ներկայութեան գերազանց արտայայտութիւնը կը հանդիսանայ ժընեկի Թրոնէն (Troinex) արուարձանին մէջ կառուցուած հայկական եկեղեցին, որ երջանակաշատակա Վազգէն Ա. Վեհափառ կաթողիկոսի օրհնութեան կոնդակով կ'օծուի Ս. Յակոբ Հայրապետի անունով, 14 Սեպտեմբեր 1969ին, ձեւամբ Սերովբէ Արք. Մանուկեանի:

Եկեղեցուց կառուցման գլխաւոր բարերարն էր եգիպտահայ մեծահարուստ գործարար Յակոբ Թօփալեան, որու տրամադրած իշխանական նուիրատուութիւնը կը համալրուի տեղւոյն համայնքի նիւթական եւ բարոյական գործուն մասնակցութեամբ: Շնորհիւ ճարտարապետ Խոսրոս Իւթիւճեանի՝ նորակառուց եկեղեցին կրելով հայ միջնադարեան ճարտարապետութեան դրոշմը, ժընեկի քրիստոնէ-

ական համայնքներու ընտանիքին մէջ ակնառու կը դառնայ իր շեշտուած հայկականութեամբ:

Այսպէս էր գուհիցերիացի հայաստանեայցի պատմութիւնը, որոնց շարքին կը գտնուէր հայ համայնքի համար յատուկ նշանակութիւն ունեցող Անթոնի Քրաֆթ-Պոննար: Այս եւ նման հայաստանեայցի ցուցաբերած բարոյական անգնահատելի պատրաստակամութեան եւ կազմակերպած նիւթական հսկայ յանձնառութեան ու նուիրատուութիւններուն շնորհիւ է, որ Մեծ Եղեռնի մահուան բովէն անցած ծնողազուրկ հայորդիներուն յետագային կազմած ընտանիքներուն հիման վրայ կը ձեւաւորուի եւ հետզհետէ աւելի կը բազմանայ Զուիցերիոյ հայ համայնքը:

(Շարունակելի 2)

2 Որդ. Կրօնիկ Փափագեան, Զուիցերիոյ հայ գաղութի պատկառազորու անդամներէն միմ, խօսակցութեամբ մը առթիւ տողերուս հեղինակին անձնապէս յայտնած էր, թէ տարիներ առաջ ժընեկի Բաղաբապետութեան իրեն ղեկավարելու պահեստը հայերու վերաբերելու արկղներ գոյութիւն ունին՝ զանազան փաստաթուղթերու եւ վկայութիւններու պարունակութեամբ: Տեղի սահմանակապակութեամբ պատմաբան Բաղաբապետանը պատրաստ պիտի ըլլար գանձ փոխանցելու հայ գաղութին, այլապէս պիտի ոչնչացուէին: Հագար փոստ, որ այդ ժամանակ ոչ ոք հետաքրքրուած է, ոչ ոք ժամանակ վերցնուցած է, Բաղաբապետանի պահեստէն վերցնելու այդ արկղները: Մի վրայ, թէ այսօր մեր տրամադրութեամբ տակ ինչքան կարելու պիտի վկայութիւններ ու փաստեր պիտի ունենային մեր Զուիցերիոյ հայ գաղութի պատմութեան, դէմքերու եւ դէպքերու մասին:

ԱՊԱՔԻՆՄԱՆ ՄԱՂՁԱՆՔ
Մեր պաշտօնակից «Նոր Կեանք» շաբաթաթերթի հրատարակչ-խմբագիր Գրիգոր Շէնեան վիրաբուժական յաջող գործողութեան մը ենթարկուած է եւ այժմ կը բոլորէ հանգստեան շրջան մը:
«Մասիս»ի խմբագրութիւնը շուտափոյթ եւ կատարեալ ապաքինում կը մաղթէ վաստակաշատ լրագրողին:

Ձեր Ծանուցումները Վստահեցէք «Մասիս» Շաբաթաթերթին
T: (626) 797-7680 F: (626) 797-6863
massis2@earthlink.net
www.massisweekly.com

ՀՈԳԵՐԱՆՊԻՍ

ԺԱՆԷԹ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ մասուհու Ա. տարելիցին առթիւ Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Կիրակի, 14 Դեկտեմբեր, 2008, առաւօտեան Ժամը 11ին, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ մէջ, 1510 E. Mountain Avenue, Glendale:

Սգակիրներ՝ Ամուսինը՝ Ալպէր Մինասեան Դուստրը՝ Սիրան Ժուլիանա Մինասեան Թոռնիկը՝ Մայա Մինասեան եւ համայն ազգականները եւ բարեկամները: Հանգուցեալի յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ՅՈՅՍԻ ԵՒ ՍԻՐՈՅ ՆՈՒԵՐ ՍԸ

Շարունակուած էջ 15-էն

որ նախագահն է Խարբերդի Կեդրոնին, նուիրեց պատուոյ տախտակ մը Բալայեանին:

«Շինարարները սքանչելի տղաք էին», կը վերջիչէ Բալայեան ժպիտով մը: «Անոնք մերթ ընդ մերթ կը գանգէին ինծի շինարարութեան ընթացքին, ըսելով, թէ պարոն Բալայեան, դուք այդ երեխաները հեռուէն կը տեսնէք, սակայն անոնք այստեղ, ամէն օր մեր աչքի առաջ են, այնպէս որ մենք պիտի ընենք մեր լաւագոյնը, որ պէտքի անոնք հանգիստ ապրին»:

Խարբերդի Կեդրոնը երեք-չորս կանխի կառուց մըն է արդիական յարմարութեամբ, որ որպէս ապաստարան կը ծառայէ երեխաներու համար, որոնք գրկուած են մանկական երջանկութենէ: Այս նոր ապաստարանը, որ 50 երեխաներու համար հանգիստ ու ապահով վայր մըն է, բոլորովին հակապատկերն է հիմա այն համայն ու քայքայուած կառուցին, ուր ապրելու ճակատագրուած էն այս մատղաշ մանուկները եւ վատնելու իրենց կեանքի կազմաւորման տարիները:

Բալայեանին եւ իր գործակիցներուն դիմագրաւած մարտահրաւէրը հիմա՝ շարունակելն է վերանորոգումն ու ընդլայնումը Խարբերդ համալիրին, որպէսզի 225 երեխաներ մարդկային ու առողջ կեանք մը անցկացնեն այնտեղ:

«Եթէ առողջ նոր սերունդ մը չունենանք, մենք կորստեան կը մատնուինք: Ահա թէ ինչո՞ւ ես կ'ընեմ այս բոլորը», կ'ըսէ Բալայեան, անհարկելով իր կառուցածութեանը այն հաւատքին, որ թելեթոնը երկարատեւ բարիքներ պիտի բերէ մեր երեխաներուն:

ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻ ՄԷՉ

Խարբերդի որբանոցին առաջին մասին յաջողութենէն քաջալերուած, Բալայեանը, իր գործակիցներն ու աջակցողները այժմ իրենց ուշադրութիւնը դարձուցած են Հայաստանի գիւղական շրջաններուն վրայ, ուր որբանոցներն ու դպրոցներն անյուսօրէն օգնութեան պէտք ունին:

Քայքայուած երկու որբանոցներ Շիրակի մէջ եւ դպրոց մը մօտակայքը, Բալայեանի յաջորդ օրակարգին վրայ են, յուսալով որ թելեթոնէն բաւարար գումար մը կարելի կ'ըլլայ վերանորոգութեանց յատկացնել:

Ան, որբալի վիճակագրութիւններու հիման վրայ, կը մատնանշէ Հայաստանի շատ մը գիւղերու երեխաներուն կացութիւնը:

«Հայկական գիւղերու մէջ այսօր 130,000 հաշմանդամ եւ որբ երեխաներ կան», կ'ըսէ ան: «Մեր որբանոցներու երեխաներուն 80%-ը ծայրայեղ թշուառութեան մէջ են: Մենք պէտք է ապահով վայր դարձնենք այդ դպրոցական կառուցները: Մեր երեխաները երբ դպրոց գան, անոնք պէտք է մտահոգուին, որ արդեօ՞ք տանիքը փուլ պիտի գայ իրենց գլխին»:

«Բաց աստի, անոնք պէտք ունին թուղթի, մատիտներու, գիրքերու: Անոնց ունեցած գիրքերը բազմազան օրինակներ են: Հայաստանի մէջ հազար տեսակ սքանչելի գրքեր կը հրատարակուին, բայց երեխաները չեն ստանար զանոնք»:

ԽՆԴՐԱՆՔ ՍՓԻՌԻԻՒՄ

Բալայեանի կոչը, ուղղուած Ամերիկահայութեան, խուլ ականջներու չհանդիպեցաւ, նուիրատուութիւնները շարունակեցին հախի եւ թելեթոնի գորակցողներուն թիւը աճեցաւ տարուէ տարի:

Առաջին թելեթոնին մասնակցեցաւ 500 հոգի: Անցեալ տարի այդ թիւը հասաւ 2,000-ի:

«Կը կարծեմ, թէ այս տարի մասնակցողներուն թիւը աւելի պիտի ըլլայ, երեւի աւելի փոքր գումարներով, տրուած ըլլալով որ ժողովուրդը տնտեսական նեղութեանց մէջ է: Ես միշտ ըսած եմ, գումարին չափը կարեւոր է, սակայն առաջնայինը՝ ժողովուրդին մասնակցութիւնն է»:

Թելեթոնի յաջողութեան աստարող միւս ազդակը՝ անոր թափանցիկութիւնն է: «Ժողովուրդը կը հաւատայ, որ այս գործը կ'իրագործուի, կ'աւելցնէ Բալայեան: Տարուէ-տարի մեր ժողովուրդը աւելի կը գիտակցի, որ անտարբերութեան կազմումը պէտք է մէկդի դնել: Մենք պէտք է օգնենք մեր երկրին, որովհետեւ կարիքի մէջ է ան»:

Այս տարի կոչը հասաւ աւելի մեծ թիւով հեռուստադիտողներու, որովհետեւ միաժամանակ սիւուեցաւ AMGA, AABC, High Vision կայաններու վրայ, ինչպէս նաեւ արբանեակայինով՝ Ամերիկայի ողջ տարածքին, Մեքսիքա, Քանադա: Նախապէս կը սփռուէր լոկ Կլենտէյլ, Պլոյպէնք եւ Լա Գրեանթա քաղաքներու մէջ - փաստ մը, որ հաւաքուած գումարին քանակը աւելի տպաւորիչ կը դարձնէ:

Աւելին, տալու աւանդութիւնը այս տարի նոր իրագործումով մը ընդլայնուեցաւ, նուիրահաւաքի տուփիկներ դրուեցան աւելի քան 100 խանութներու մէջ: Մաքուր փլաստիքէ տուփիկներ, որոնք կը կրեն թելեթոնի լոկոն եւ երեխաներու

ՆՇՈՒԵՑԱԻ ԵԿՐԱՇԱՐԺԻ 20-ԱՍԵԱԿԸ

Շարունակուած էջ 1-էն

ու Հայաստանի ամուր կապերը ու հայ ժողովուրդի աննկուն ոգին: Հայ ժողովուրդը կարողացաւ վերապրիլ այս ողբերգութիւնը եւ ճանապարհ հարթել դէպի պայծառ ապագայ՝ լեցուն յոյսով ու կարելիութիւններով»:

- «Ես կը միանամ իմ բոլոր ամերիկացի հայրենակիցներուն եւ բոլոր հայերուն՝ յիշատակի տուրք տալու այս ազգային ողբերգութեան տարելիցին առթիւ: Մենք մեր յարգանքի տուրքը կը մատուցենք բոլոր անոնց յիշատակին, որոնք զոհ գացին աղէտին ու մեր լաւագոյն մարդկանքները կը յղենք աշխարհասփիւռ հայերուն այս պահին, երբ դուք յիշէք Ձեր սիրելիներն ու այն դժուարութիւնները, որ յաղթահարած էք», եզրափակելով ըսած է նախագահ Ճորճ Պուշ:

Միւս կողմէ, Սարգսեան Դեկտեմբեր 6-ին հրամանագիր ստորագրած է 1988 -ի աղետալի

երկրաշարժին յետոյ կատարուած վերականգնողական աշխատանքներու կազմակերպման գործին մէջ իր ներդրած ծանրակշիռ անձնական աւանդի, դժուար պահերուն հայ ժողովուրդին ցուցաբերած բարոյական բացառիկ աջակցութեան համար, Ռուսաստանի Դաշնութեան Դաշնային ժողովի Դաշնային խորհուրդի անդամ Նիկոլայ Իվանի Ռիժկովին «Հայաստանի Ազգային Հերոս»՝ Հայաստանի Հանրապետութեան բարձրագոյն կոչում շնորհելու մասին:

Շքանշանի յանձնման արարողութեան ընթացքին Խորհրդային Միութեան նախկին վարչապետ՝ Նիկոլայ Ռիժկով շնորհակալութիւն յայտնած է իրեն շնորհուած պետական պարգեւին համար եւ ըսած է. - «Հպարտ եմ, որ հայ ժողովուրդի համար այդ ծանր օրերուն եղած եմ անոր կողքին, եւ շատ զգացուած, որ իմ աշխատանքը նման բարձր գնահատականի կ'արժանանայ»:

ԹՈՒՐՔ ՄՏԱԻՈՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՆԵՐՈՒՄ ԿԸ ՀԱՅՑԵՆ

Շարունակուած էջ 1-էն

կամքով, կիսելով իմ հայ եղբայրներու եւ քոյրերու զգացմունքներն ու ցաւը, անտոյցմէ կը խնդրեմ ներողութիւն»

Նախաձեռնութեան հեղինակները կը նախատեսեն նախ ստորագրութիւններ հաւաքել թուրք մտաւորականներու մօտ, այնուհետեւ կոչը տեղադրել ինթընէթի վրայ՝ ուր իւրաքանչիւր անհատ կրնայ միանալ յայտարարութեան:

Նախաձեռնութիւնը արդէն իսկ բացասական գնահատականներու արժանացած է թուրք ազգայնականներու եւ շարք մը մտաւորականներու կողմէ:

Միւս կողմէ, խումբ մը հայ մտաւորականներ, դերասաններ, արուեստագէտներ, հասարակական կազմակերպութիւններու եւ զանգուածային լրատուական միջոցներու ղեկավարներ, բաց նամակ մը յղած են թուրքիոյ Հանրապետութեան նախագահ Աբդուլլա Գիւլին:

Նամակին մէջ մասնաւորապէս ըսուած է. «Մեծարգոյ պարոն նախագահ, վերջին իրադարձութիւններու արդիւնքով Հարաւային Կովկասի մէջ ստեղծուած նոր կացութիւնը, Ձեզ Հայաստան հրախրելու ՀՀ նախագահ Ս. Սարգսեանի համարձակ քայլն ու կայացած հանդիպումը կրկին կը հաստատեն, որ Հայաստան-Թուրքիա հարեւանութեան բնականոնացումը կը պահանջէ խիզախ եւ իրապաշտ լուծումներ: Առաջին հերթին մենք կանգնած ենք Հայոց Յեղափոխութեան կնճառ հարցի առջեւ: Անկեղծօրէն ընդունինք՝ այս հարցը բաժնած է երկու ժողովուրդները՝ 1915 թուականէն ի վեր: Այն խուլած է

հայերու եւ թուրքերու հաւաքական գիտակցութիւնը եւ պայմանաւորած է մեր քայլերը՝ անկախ ամենօրեայ քաղաքականութեան բազմապիսի հրամայականներուն: Պարոն նախագահ, այս պարագային գործ ունինք մարդկութեան դէմ գործադրուած ահաբեկի ոճիւրի հետ, որ անժամանցելի է: Այս ոչ միայն համայն հայ ժողովուրդի ընդհանրական պահանջատիրութիւնն է, այլեւ՝ համաշխարհային հանրութեան արդար ակնկալութիւնը»:

Ապա նամակագիրները կ'ընդգծեն, որ «Օսմանեան Թուրքիան մեղաւոր է հայ ժողովուրդի դէմ գործադրուած ցեղասպանական Մեծ Եղեռնի, իսկ ներկայիս թուրք պետութիւնը ժառանգաբար պատասխանատու է այդ արարքի համար: Թուրքիոյ ընթացիկ դիւանագիտութիւնը եւ քարոզչական մեքենան չեն կրնար փակել մեր հաւաքական պատմութեան մուշկ էջը: Թուրքիոյ ղեկավարութեան Ձեր սերունդը պէտք է ընդունի անհերքելի ճշմարտութիւնը եւ ճանչնայ Հայոց Յեղափոխութեան փաստը»:

Թուրքիոյ նախագահին յղուած բաց նամակին տակ ստորագրած են՝ մասնաւորապէս, գրող Պերճ Ջէյթի-Թոնցեան, ԽՍՀՄ ժողովրդական արտիստ Սօս Սարգսեան, Հայաստանի Գործընդերու Միութեան նախագահ Լեւոն Անանեան, Հայաստանի նկարիչներու միութեան նախագահ, արուեստի վաստակաւոր գործիչ, Փրոֆ. Կարէն Աղամեան, «Առաւօտ» թերթի խմբագիր Արամ Աբրահամեան, Հայաստանի Հանրային հեռուստաընկերութեան «Հայլուր» լրատուական ծառայութեան ղեկավար Յարութիւն Յարութիւնեան եւ ուրիշներ:

«Մանկութենէս, ես միշտ երազած էի օր մը օգտակար դառնալ իմ ժողովուրդիս», կ'ըսէ Բալայեան: «Ես միշտ երազեցի պիտանի լինել իմ լեզուիս, իմ երկրիս եւ իմ հայրենակիցներուս: Ինձ համար հակառակական երջանկութիւն է ասիկա»:

Լսելով Բալայեանի այս խօսքերը, մարդ կը տարուի մտածելու, թէ ան կարծես իր սեփական թոռներուն մասին է որ կը խօսի: Կը զգաս այն կիրքը, Չերմութիւնը եւ սէրը որ հարազատ է եւ որոնք կը ցոլան երեխաներու հայկական խորունկ աչքերուն մէջ, երեխաներ, որոնց համար ան դարձած է երկրորդ հայր մը:

դէմքեր: Այդ տուփիկներու տեղադրումէն ետք, նուէրները հոսեցան անցեալ ամիս: Այս կերպով, անկախ թելեթոնէն, ողջ տարուան ընթացքին այդ տուփիկներէն հաւաքուած գումարները պիտի սատարեն վերանորոգութեանց ծրագիրներուն:

Այնպէս կը թուի, թէ մարդը, որ 1970էն ի վեր իր հրատարակած «Քաջ Նազար» երգիծաթերթով, ինչպէս նաեւ «Քաջ Նազար» հեռուստաժրագրով հայկական տուններէ ներս ծանօթ դէմք դարձած էր, գտած է իր խակական կոչումը, որն է՝ օգնել կարիքի մէջ եղող երեխաներուն:

2

alltime **armenian** favorites

KOHAR

Symphony Orchestra and Choir

HP-AD08-12E

**3 DVD
PACK**
INCLUDING SUBTITLED LYRICS
+ 172 PAGE SONGBOOK

**3 CD
PACK**
+ 120 PAGE SONGBOOK

www.hayasa.us